AUSTRIA, FRANCE, GERMANY, GREECE, LUXEMBOURG 3.00 EUR; SWEDEN 32 SEK; SWITZERLAND 4.80 CHF; BIH 5.00 BAM; CRNA GORA 2.50 EUR; HRVATSKA 19 HRK; MAKEDONIJA 150 DEN; SLOVENIJA 2.50 EUR

150 DIN

8 600102 660014

VREME

12. JUL 2007. BROJ 862 28/07

JAVNA PREDUZEĆA

KAPITAL I STRANAČKE KESE

MAGLE I NOVI VIDICI

INTERVJU >> **SEM NAZARO, PREDSTAVNIK MINISTARSTVA PRAVDE SAD U SRBIJI**

Budite deo Internet čarolija!

ADSL Telekom Srbija

slobodna telefonska linija

pun ugođaj multimedijalne zabave

efikasnije poslovanje

lakša komunikacija s poslovnim partnerima

zabava, upoznavanje, druženje

mogućnost naprednijih vidova interaktivnog učenja

znatno bolji protok i neograničen prenos podataka

brza i neprekidna veza sa Internetom

SPECIJALNA PONUDA POVODOM DESETOG ROĐENDANA!

ADSL priključak brzine 512 Kb/s bez naplate priključne takse!

pretplata za prva tri meseca korišćenja ✓

Haloplus kartica ✓

Halo kartica ✓

SAMO *1999 dinara

*bez PDV-a

ZBOG VELIKOG INTERESOVANJA ROĐENDANSKA PONUDA TELEKOMA VAŽI DO 31. JULA

Zahtev možete podneti pozivom na broj 9813, posetom najbližem Korisničkom servisu ili putem sajta www.telekomcentar.com

10 godina u vezi sa vama

Telekom Srbija

VREME
12. JUL 2007.
BROJ 862, 28/07

04 MEĐUVREME
10 INTERVJU: Sem Nazaro
14 AFERE: Magle i novi vidici
18 PRESUDA ZA UBISTVO IVANA STAMBOLIĆA: Konačna pravda
20 KOSOVO I SRBIJA: Kvadratura novog kruga
22 VLADAJUĆA KOALICIJA I JAVNA PREDUZEĆA: Državni kapital i stranačke kese
26 **EKOLOGIJA: Sve, sve, ali motka**
30 DODATAK: Kodeks ponašanja emitera
39 NUSPOJAVE: Tiranija anonimnosti
40 BIZNIS
48 LJUDI I VREME

KULTURA

50 PRVI FILMSKI FESTIVAL SRBIJE: Kan našeg malog dvorišta
52 **KONCERT ROLINGSTONSA: Sa Lovćena vila kliče, dobrodoš'o Džeger Miče**
54 INTERVJU: Stefan Sagmajster, dizajner
56 MAGACIN U KRALJEVIĆA MARKA: Dvostrano ogledalo
57 TV MANIJAK: Zemljo moja

SVET

58 **IZBOR "NOVIH" SVETSKIH ČUDA: Ko gubi ima pravo da se ljuti**
62 ZIMSKA OLIMPIJADA U SOČIJU: Slalom među palmama
65 MERIDIJANI

MOZAIK

66 PORTRET SAVREMENIKA: Zoran Slavnić Moka
70 FORMULA 1: Preskupe greške
72 CIKLOTURIZAM U SRBIJI: Dunavom na dva točka
74 POŠTA
76 STRIP: Sablasni ugalj
78 VREME UŽIVANJA: Kafane

Izdavač: NP "VREME" d.o.o.
Mišarska 12–14, Beograd

DIREKTOR
Dragoljub Žarković

GLAVNI UREDNIK
Dragoljub Žarković

ODGOVORNI UREDNIK
Filip Švarm

POMOĆNIK GLAVNOG UREDNIKA
Aleksandar Ćirić

FINANSIJSKI DIREKTOR
Daniela Vesić

SEKRETARIJAT
Mirjana Kalezić

REDAKCIJA
Dejan Anastasijević, Duška Anastasijević, Aleksandar Anđić (foto@vreme.com), Slobodanka Ast, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Vera Didanović, Jovan Dulović, Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević, Jelena Grujić, Nebojša Grujičić (kultura@vreme.com), Zoja Jovanov (biznis), Tatjana Jovanović, Branka Kaljević, Slobodan Kostić, Sonja Kovacs, Dragan Kujundžić, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Saša Marković, Ivana Milanović-Hrašovec, Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić (strip@vreme.com), Tamara Skrozza, Vladimir Stanković, Zoran Stanojević, Seška Stanojlović (svet@vreme.com), Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić (međuvreme), Ljubomir Živkov

DOKUMENTACIJA
Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com), Jelena Mrđa (foto@vreme.com)

TEHNIČKA REDAKCIJA
Boško Blažić, Ivan Hrašovec (tehnički urednik), Tanja Popović, Vesna Srbinović, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
KOREKTORI:
Jovana Đokić, Stanica Milošević;
LEKTORI: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
DAKTILOGRAF: Zorica Nikolić

INTERNET IZDANJE
http://www.vreme.com
Marjana Hrašovec

PRODAJA I PRETPLATA
(prodaja@vreme.com)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

RAČUNOVODSTVO
Slavica Spasojević

MARKETING
(marketing@vreme.com)
Goran Kosanović (direktor), Stevan Ristić

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

ŠTAMPA:
Rotografika, Subotica

OBRADA TIRAŽA:
Data Press

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

U Krivičnom zakonu predviđen je vrlo širok dijapazon sankcija za nepoštovanje ekoloških propisa, od novčane kazne pa do dugoročne robije, čak do osam godina zatvora. Sve to lepo piše, jedino što od sada nije zabeležen slučaj da je neko zbog trovanja vode, vazduha ili zemlje fasovao zatvor.
PIŠE: ZORAN MAJDIN

Pošto su na VIP tribini plesali domaći političari, sportisti i biznismeni, zasigurno ih je određeni broj, zbog svojih "zasluga", oslobođen davanja pet stotina evra. Izdvajali su se Željko Šturanović, Ranko Krivokapić i domaćin Svetozar Marović, a zanimljiv duo na tribinama činili su budvanski gradonačelnik Rajko Kuljača i narodni pevač Era Ojdanić.
PIŠE: NIKOLA DONČIĆ

Glasovima približno sto miliona ljudi izabrano je sedam novih svetskih čuda. Pošto stara uglavnom nisu očuvana, ideja o izboru novih, onih koja još opstaju, unapred je obećavala – kako u smislu zarade tako i u smislu privlačenja medijske pažnje. Ti ciljevi svakako su ispunjeni. Ostali u startu i nisu bili toliko bitni.
PIŠE: TAMARA SROZZA

na naslovnoj strani: DUŠAN MIHAJLOVIĆ
fotografija: ALEKSANDAR ANĐIĆ

OSLOBOĐENA

A. ANDIĆ

Predsednica Fonda za humanitarno pravo oslobođena je optužbe da je uvredila Nikolu Popovića iz Peći, kada ga je 30. avgusta 2003. ošamarila na Trgu Republike u Beogradu, na skupu povodom Međunarodnog dana nestalih. Prvi opštinski sud u Beogradu izrekao je oslobađajuću presudu jer je utvrdio da je Nataša Kandić "istovremeno trpela protivpravni napad grupe NN lica". Sudija Vladan Ivanković rekao je da sud smatra da se ona takvom reakcijom branila od mase koja je gurala i vređala, što se vidi na snimku događaja.

NA GODIŠNJICU ZLOČINA

Posmrtni ostaci 465 identifikovanih žrtava ubijenih u Srebrenici u julu 1995. godine preneti su u u Memorijalni centar u Potočarima, gde će biti sahranjeni 11. jula, na 12. godišnjicu zločina. Tim povodom, u Potočarima je otvorena Spomen soba. U muzejskom prostoru koji se nalazi u bivšem štabu holandskog bataljona UN-a, posetioci će moći da pogledaju dokumentarni film i lične predmete žrtava izvađene iz masovne grobnice.

STROJEVSKI PLAKATI

Na zgradi Sabornog hrama i sedišta Glavnog odbora Hrišćanske adventističke crkve (HAC) u Beogradu postavljen je plakat "Sekte su smrt za srpsku naciju", a kao potpisnik navedena je organizacija Nacionalni stroj. U saopštenju HAC-a kaže se da se na zabeleženom video-snimku mogu videti mladići koji dolaze motorom da nalepe poruku. U otvorenom pismu koje je ova crkva uputila Vladi Srbije, ambasadama, Savetu Evrope i medijima, apeluje se da Vlada, Ministarstvo vera i MUP uvedu društvo u "miran i siguran život u kome će vladati duh tolerancije, razumevanja, poverenja".

SLUČAJ LEDINAČKOG JEZERA

Jezero, ili kamenolom

Relacija između Novog Sada i Starih Ledinaca na Fruškoj gori bila je 8. juna trasa biciklijade koja je brojala oko 150 učesnika. Manifestacija nije bila takmičarskog karaktera, već je za povod imala promovisanje prirode Fruške gore i usmeravanje pažnje javnosti na probleme vezane za eksploataciju kamena u kopu Kišnjeva glava – Rakovac zbog koje preti isušivanje Ledinačkog jezera. "Slučaj Ledinačko jezero" o čemu je "Vreme" pisalo 3. maja u broju 852, u junu je, naime, dobio novo poglavlje.

Inspekcija Pokrajinskog sekretarijata za zaštitu životne sredine i održivi razvoj Autonomne Pokrajine Vojvodine izvršila je 20. juna, u saradnji sa republičkim inspektorom za zaštitu životne sredine, nadzor nad radovima i dokumentacijom AD Alas Rakovac i istom prilikom konstatovala da se na kopu Kišnjeva glava – Rakovac radovi na vađenju kamena trahita izvode suprotno Zakonu o nacionalnim parkovima, Zakonu o zaštiti životne sredine i Prostornom planu područja posebne namene Fruške gore do 2022. godine. Na osnovu toga Pokrajinski sekretarijat je izdao zabranu vađena kamena na pomenutom kopu.

Ovaj potez Pokrajinskog sekretarijata dobio je, između ostalih, i podršku Penjačkog društva Adrenalin iz Novog Sada, koje je uz pomoć Balkanskog fonda za razvoj lokalnih inicijativa iz Beograda organizovalo biciklijadu. Osim podrške, PD Adrenalin je izrazio očekivanje da će javni tužilac preduzeti krivično gonjenje odgovornih lica, ali i upozorava da bi odluku Sekretarijata trebalo primiti "sa rezervom". U prilog poslednjoj konstataciji PD Adrenalin, u saopštenju koje je dostavio medijima, ukazuje na deo rešenja u kome se navodi da će se "dalje aktivnosti na kopovima vršiti isključivo kao deo tehničke rekultivacije".

Problem je, kako objašnjavaju u PD-u Adrenalin, u tome što Pokrajinski sekreterijat ne može preuranjeno da odredi model rekultivacije niti da o tome uopšte odlučuje. Propisivanje metodologije za utvrđivanje prioriteta za sanaciju životne sredine, a samim tim i odluka da li će problem biti rešen rekultivacijom ili na neki drugi način, leži u nadležnosti Ministarstva za zaštitu životne sredine. Kako ističu u ovom društvu, sanaciju terena i rekultivaciju drugog kopa Srebro (koji je sada Ledinačko jezero, na slici) može da izvede samo JP Nacionalni park Fruška gora, kojem je 31. jula 2001. godine i naložena biološka rekultivacija (sađenjem biljnih vrsta) rešenjem Ministarstva zdravlja i zaštite životne sredine. Sve to, preporučuju planinari, moglo bi se izvršiti o trošku preduzeća koje je devastiralo prostor, a čiji je pravni sledbenik – Alas Rakovac.

Inače, firma Alas Rakovac tvrdi da traži saglasnost Ministarstva za zaštitu životne sredine kako bi vršila rekultivaciju kopa Srebro. U PD-u Adrenalin, međutim, ističu da "ljudi iz Alasa Rakovac jasno stavljaju do znanja da je njihov cilj vađenje između pet i sedam miliona kubika kamena iz kopa Srebro – Ledinačko jezero, a da je rekultivacija samo paravan i način da se zadovolji zakonska forma i izigra zakon". Kamenolom na Fruškoj gori raspolaže zalihama od oko 18 miliona kubnih metara trahita, a taj kamen može odlično da posluži za izgradnju autoputa.

Konačno, članovi udruženja Adrenalin zahtevaju i da JPNP Fruška gora hitno naloži preduzeću Alas Rakovica da ukloni ogradu oko jezera i pokreću pitanje postavljanja separacije na Dunavu na obali mesta Ledinci u vidu drobilice za kamen. S obzirom na to da preduzeće Alas Rakovac nema nijednu dozvolu za preradu kamena i slične aktivnosti, u PD-u Adrenalin se pitaju ko je i na osnovu koje dokumentacije drobilicu dozvolio.

U međuvremenu, a uprkos donetom rešenju o zabrani izvođenja bilo kakvih radova na površinskom kopu Kišnjeva glava – Rakovac miniranje i eksploatacija se odvijaju uobičajeno, u tri smene. Tu informaciju za "Vreme" su u utorak potvrdili Vesna Dobrosavljev iz Zelene mreže Vojvodine i Radomir Delić iz PD-a Adrenalin, koji je rekao i da će penjačko društvo o tome pismenim putem obavestiti Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine. "Pokrajinski sekretarijat je dužan da se stara o sprovođenju svojih odluka", rekao je Delić. "S obzirom na to da se njegove odluke krše, a da reakcija izostaje, mi smo prinuđeni da podnesemo novu prijavu."

Borba za zaštitu Ledinačkog jezera nastavlja se i u okviru festivala Exit, gde će biti realizovana kampanja pod nazivom "Jezero DA, kamenolom NE".

JASMINA LAZIĆ

VAZDUHOPLOVSTVO

Nebeska (ne)zavisnost

Podgorički, a zatim i beogradski mediji objavili su, sa priličnom dozom zajedljivosti, kako će vazduhoplovi u vlasništvu crnogorskih firmi, pojedinaca ali i države leteti pod stranom zastavom i to ni manje ni više nego – srpskom. Razlog leži u činjenici da Crna Gora još uvek nije ustrojila svoje vazduhoplovne vlasti i formirala registar vazduhoplova, koji su bili zajednički u sada već bivšoj državnoj zajednici SCG. Posle proglašenja nezavisnosti, tačnije oko godinu dana kasnije, Crna Gora je dobila međunarodnu oznaku 4O (*four-oscar*), dok će Srbija zadržati oznaku YU (*yankee-uniform*) koja je Kraljevini Jugoslaviji dodeljena još dvadesetih godina prošlog veka. Do potpunog formiranja i sertifikacije od međunarodnih institucija vazduhoplovnih vlasti najmlađe evropske države – a to je proces koji može trajati i po nekoliko godina – vazduhoplovi iz Crne Gore, njih oko 35, od jedrilica i sportskih aviona preko policijskih helikoptera do putničkih Montenegro erlajnza su upisani, sada kao strani, u srpski YU registar i shodno propisima biće označeni zastavom Srbije veličine 60x13 cm. O obavezi postavljanja zastave Direktorat za civilno vazduhoplovstvo (DCV) Srbije obavestio je pre oko mesec dana korisnike vazduhoplova i u Crnoj Gori; "fokeri" nacionalnog avioprevoznika su već viđeni sa novim obeležjima. DCV Srbije je odgovoran i za validaciju dozvola letačkog, kabinskog i tehničkog osoblja iz Crne Gore, kao i za kontrolu vazdušnog prostora iznad teritorije južnog suseda osim u zonama oko aerodroma do visine od oko 350 m (1100 stopa) za koju su zaduženi crnogorski kontrolori. "Mi smo formirali Upravu za civilno vazduhoplovstvo, na čijem je čelu Budimir Šaranović (bivši direktor zajedničkog direktorata), i sve što je neophodno za uspostavljanje pune kontrole nad našim civilnim vazduhoplovstvom. (...) Za početak ćemo pozajmiti inspektore iz okruženja i uskoro treba da potpišemo ugovor sa Srbijom. Sa Slovencima pregovaramo o obuci našeg kadra", kaže crnogorski ministar saobraćaja Andrija Lompar, a prenosi "Kurir". Zanimljivo je i razmišljanje direktora podgoričkog Vektra aviejšna Bojana Brkovića, koji se nada da će prilikom donošenja vazduhoplovnih propisa "Crna Gora kao turistička destinacija predvidjeti olakšice za registrovanje vazduhoplova, što će omogućiti ne samo nama nego i drugim inostranim kompanijama da lete pod crnogorskom zastavom". Sličan pristup imaju i primerice Bermuda (VP-B..) i Kajmanska ostrva (VP-C..), pa se upisan u registre malih država nalazi nesrazmerano velik broj vazduhoplova, većinom onoga što se naziva privatna ili poslovna avijacija. Izuzetak od ove priče o crnogorskim avionima sa srpskim zastavama jeste državni "lirdžet 45", koji još od nabavke leti upisan u strani registar – u ovom slučaju Sjedinjenih Američkih Država.

IGOR SALINGER

FOTO: IGOR SALINGER / AERMEDIA.COM

Gledanje u dlan

Leto nije samo vreme odmora. To je za mnoge najaktivniji period u godini. Bečki psiholog Julija Umek savetuje kako da odmorite i osnažite svoju dušu tokom leta. Preporuka je što više sunca, druženja, aktivnog odmora, ali i prijatnog lenčarenja. Ipak, ono što vašu dušu posebno čini zdravom jeste osećaj zaigranosti i razdraganosti. Važno je da sebi redovno priuštite momente u kojima možete da zaboravite da ste odrasli i da se iskreno radujete. Telekomov portal nadlanu.com je pouzdan partner koji pomaže da svojoj svakodnevici dodate neophodne "vitaminčiće" koji će vam ojačati duh i stvoriti mentalni imunitet.

Nedelja pred nama prosto kljuca od događaja koji obećavaju siguran beg od dosadne kolotečine, bilo da vam je cilj puka zabava ili neponovljiv umetnički doživljaj. U žiži interesovanja je dolazak Rolingstonsa u Beograd i spektakl na koji smo čekali preko četiri decenije. Oni koji su rasli uz Stonse, ponosno nosili isplaženi jezik na svojim jaknama od džinsa i sanjali da ih vide, sada imaju životnu šansu da pred svojom, podsmehu sklonom dečicom odbrane sopstvenu mladost, muzički ukus i ideale sedamdesetih. Dovoljno je povesti "klince" na koncert, a Džeger i ekipa će odraditi svoje i "in vivo" održati lekciju o tome šta je to pravi, nepatvoreni rokenrol. Ako je suditi po oduševljenim komentarima sa Jaza, "kamenje" je zatreslo crnogorske "stijene" i energijom razbilo 50.000 ljudi. Zato ne brinite, vremešni Stonsi nemaju nameru da odtezgare koncert kao mlađane kolege Pepersi i zasigurno će svojim obožavaocima pred mlađima osvetlati obraz. *Satisfaction* je zagarantovana!

Nekada su se mladi ljudi delili na obožavaoce Bitlsa i Stonsa. Besmrtne "bube" iz Liverpula su birali oni umereniji, dok su oni večiti buntovnici ginuli za Džegera i njegov društvu i konvencijama isplaženi jezik. Bitlsima se upravo gradi spomenik u Hamburgu, gradu u kome je njihova svetska slava započela pre 44 godine. Čelična skulptura Lenona, Makartnija, Harisona, Stara i Stjuarta Satklifa, tadašnjeg člana benda koji je šezdesetih preminuo, koštaće oko 400.000 evra. Fascinira podatak da Stonsi, iako već u sedmoj deceniji života, još uvek plene svojom neiscrpnom energijom i pesmama koje su obeležile drugu polovinu XX veka, a njihovi koncerti su spektakl bez premca u svetskim razmerama. Nikako nemojte propustiti "Još veći prasak" na Ušću 14. jula, ali častite sebe još ponekim zadovoljstvom iz bogate kulturne ponude ovog leta. Država Exit razvija zastavu 12. jula na tvrđavi u Petrovaradinu ozbiljno naoštrena da opravda renome najvećeg muzičkog festivala ovog dela sveta. Ako ste propustili četvrti beogradski čelo fest, pripremite se za nesvakidašnje muzičko putovanje u svet duhovne evropske muzike. Od 18. jula do 1. avgusta u katedrali Blažene Device Marije u Beogradu održava se manifestacija pod nazivom "Dani orgulja". Najpoznatiji umetnici iz Evrope predstaviće se publici izborom iz bogate literature pisane za ovaj "božanski" instrument.

Samo što je završen prvi Filmski festival Srbije u Novom Sadu, projekcijom *Hadersfilda* započeo je tradicionalni festival u Sopotu, od ove godine nazvan SOFEST. "Postoji neka neodoljiva sila koja ljude tera da gledaju film. Postoji i jača sila koja neke druge ljude tera da prave film. Ovaj festival je posvećen toj strasti da se pravi film", rekao je na otvaranju glumac i producent *Hadersfilda* Goran Šušljik.

Podelite tu radost i strast umetničke kreacije i na najboljem ste putu da osnažite svoj duh i napunite baterije pozitivnom energijom.

>> pr tekst >

POČETAK

Mobilni operater M:tel, u vlasništvu Telekoma Srbije i holandske kompanije Ogalar, 9. jula, prvog dana poslovanja u Crnoj Gori, prodao 12.000 SIM kartica. Treći operater na tom tržištu, pored ProMontea i Moneta koji zajedno imaju oko 646.990 korisnika, prvim kupcima SIM kartica je za četiri evra ponudio 068 pripejd broj uz bonus kredit od četiri evra, 1000 minuta razgovora u M:tel mreži i 1000 SMS poruka. M:tel signalom pokriva 53 odsto stanovništva i 30 odsto teritorije Crne Gore, a planira da do septembra pokrije celu Crnu Goru.

1200 OBOLELIH

Prema podacima omaldine JAZAS-a, u Srbiji živi oko 1200 osoba obolelih od side, od čega ih je oko 200 u Vojvodini. Na trećem Regionalnom samitu mladih jugoistočne Evrope u prevenciji HIV/side, čiji organizator je omladina JAZAS-a, koji se od 8. do 12. jula održava u Novom Sadu, rečeno je da broj obolelih u regionu stalno raste i da, na primer, u Rumuniji, već iznosi oko 40.000.

PATRIJARH ZA BEBE

A. ANĐIĆ

Patrijarh Pavle zatražio je od Vlade Srbije da pokrene proceduru za usvajanje zakona o ukidanju PDV-a za hranu, odeću i opremu za bebe. Kako prenosi SPC, patrijarh je tu inicijativu izneo u pismu predsedniku Vlade Srbije Vojislavu Koštunici. "Ako se, pak, ukidaju ili smanjuju isti ti porezi za kupovinu prvog stana, računarske opreme i mnogih drugih proizvoda, što mi pozdravljamo, onda Vas, gospodine predsedniče, molimo da učinite sve što je do Vas da se konačno ukine i plaćanje poreza na hranu, odeću i opremu za bebe", navodi se u pismu.

VALJEVO

Bager i motivi

DRAGAN ILIĆ

Samo što je nedelja, 8. jul, svanula, oko pet izjutra, u Valjevu se dogodio slučaj, ko što i priliči gradu od koga novosrbijanci prave selendru, jašta nego za Ginisa. Elem i naime, u pomenuto vreme, nepoznati počinilac je bagerom, il' će biti buldožerom, oštetio ugostiteljski objekat "Knez", te kafe-poslastičarnicu "Fontana", koja je u poslovnom sistemu "Todorović".

Šta bilo: kako je istraga utvrdila, nepoznati počinilac je *otuđio* građevinsku mašinu, bager, a može i buldožer, sa parkinga "Sava kopa", koji je na periferiji Valjeva. Šta dalje bilo, čovek je sa veliku mašinu sišao u grad i sa istom udario u kafe "Knez", koji je u glavnoj ulici. Tako ga je dobro udario da je izvalio prednji zid objekta. Onda je Čovek, za sada nepoznati počinilac, krenuo dalje glavnom ulicom, došao do kafe-poslastičarnice "Fontana", koja je tik do zgrade opštine, i kašikom polupao izlog, jerbo, zbog niskog svoda, i solidne gradnje, nije mog'o pričini veću štetu. Kad obavio "pos'o", nepoznati počinilac ostavio bager, ili će biti buldožer, i otiš'o, kaže li se, u nepoznatom pravcu.

Policija, vele, traga, za sada bezuspešno, a slučaj je izazvao veliku pozornost i interesovanje javnosti. Vlasnici oštećenih objekata, Goran Jović "Kneza", i Mihailo Todorović "Fontane", rekli da ne znaju očem' se radi, niti kome duguju, niti im ko duguje, niti im se ko javlj'o sa pretnje i drugi reketaški repertoar. Pomenuli i zavist i ljubomoru jerbo su oni uspešni poslovni ljudi. Policija, veli, traga, pojavio se i očevidac, koji tvrdi da je nepoznati počinilac im'o fantomku i pištolj, čak je i snimljen mobilnim dok je rušio "Kneza", al', opet vele, mnogo nejasno. U istrazi, jašta nego anonimno, tvrde da mora da je u pitanju zastrašivanje koje ima svoju svrhu, te da ne može biti reči da neko može da *pukne* na ovaj način, krađa građevinske mašine, selektivan napad na objekte.

A čaršija ko čaršija, i ona *analizira,* vele da sve to nije toliko čudno i neočekivano, u "Knezu", kažu, *zanimljiva* klijentela, a i taj Todorović – pekara, prodajni objekti, mlinovi, plus socijalista koji legalno, u vreme soc. vlasti, i bez tendera doš'o do "Fontane" – na svoj način *zanimljiv.* Čaršija, ko čaršija, ima svoje objašnjenje i na pitanje otkud bager, il' će biti buldožer, u akciji, vele, sa novosrbijanskim duhom u Valjevo dolaze i tak'e *tehnike,* o iznuđivanju ili nečem drugom da je reč.

D. TODOROVIĆ

ULAZAK U EVROPSKU UNIJU

HRVATSKA	2010.
MAKEDONIJA	2013.
ALBANIJA	2015.
BOSNA I HERCEGOVINA	2015.
SRBIJA	2015.
CRNA GORA	2015.
KOSOVO	POSLE 2015.
TURSKA	POSLE 2015.

Prema proceni bečkog Instituta za upoređivanje međunarodnih ekonomija, Srbija će do 2015. godine ući u EU, a do 2017. u evrozonu. Vladimir Gligorov, ekspert Instituta, naglašava da je u budućim zemljama članicama EU-a privredni razvoj neočekivano dobar, i da sve zemlje beleže stalni rast bruto nacionalnog proizvoda. Uz makroekonomsku stabilnost, čini se da se učvršćuje i politička stabilnost, a izgledi za evropsku integraciju su se za vreme nemačkog predsedavanja EU-om poboljšali i doprinose pozitivnim privrednim trendovima, kaže Gligorov.

IZVOR: INSTITUT ZA UPOREĐIVANJE MEĐUNARODNIH EKONOMIJA

Carlsberg®

Probably the best beer in the world

navigator@vreme.com

PIŠE: ZORAN STANOJEVIĆ

Auspuh mog kompjutera

Stavljanje džezve za kafu i uključivanje računara su prve dve stvari koje uradim svakog (uobičajenog) jutra. Nekad prvo uključim šporet, nekad računar, sve u svemu idealno bi bilo da se pale na isto dugme. Računar je najčešće i poslednja sprava koju gasim pred odlazak na spavanje. Dakle, ukoliko sam ceo dan kod kuće, on je stalno uključen, mada ja nisam prikovan za ekran. Ne. Odem do prodavnice, zanimam se sa ukućanima, dolaze nam gosti. Jedino u uglu sobe tiho zuji mali ventilator.

Držim da sam ekološki vrlo svestan. Opominjem druge da gase nepotrebno upaljene sijalice, vodim računa da se ne pregrevamo i ne hladimo previše. Nastojim da vozim ekonomično. O đubretu da ne pričam, uvek uredno u kantu, da postoji mogućnost razvrstavanja i to bih sa zadovoljstvom radio. Ne pušim. Najčešće u radnju nosim ceger.

Zato mi nije bilo nimalo prijatno kada sam u subotu sedmog jula, na svetski poziv da očuvamo prirodu (koncert Live Earth) saznao da smo moj računar i ja prilične štetočine. I ne samo nas dvojica, već i moja dva mobilna telefona, iPod, radio, televizor i muzički uređaji. Sve sam to znao i ranije, ali ovoga puta neko je umesto mene sabrao štetu i mi lako došmo do više od tone ugljen-dioksida koja se za proizvodnju potrebne električne energije emituje u atmosferu tek da bih ja živeo u svetu moderne elektronike i komunikacija.

I to nije najstrašnije, poručuju. Trećina od toga (utrošene struje) zapravo je čist kal, odnosno vreme kada su uređaji bespotrebno uključeni ili su u takozvanom stendbaj režimu. Kod računara je to još strašnije jer je njemu za rad potrebno oko 350 vati i gotovo isto troši kada se na njemu radi i kada stoji 'nako. To su, otprilike, četiri sijalice za čije se gašenje lavovski borim. A biće još gore. Novi modeli televizora, sa plazma i LCD ekranima, tek su prave trošadžije. Razlog je očigledan, ovi aparati su mnogo veći od starih televizora – ko uopšte kupuje LCD manji od pola metra ili plazmu sa manje od metar u dijagonali. Isto važi i za kompjuterske monitore. Kada sam kupovao prvi računar, koristio sam "televizor" od 14 inča, malo posle sam prešao na 15, dok moj sadašnji LCD ima 17. Standard je već 19, a dok ja stignem za zamenu stojim vam dobar da će biti barem 21, tj. opet onih gotovo pola metra u dijagonali. Sudeći po nekim istraživanjima, potrošnja struje takvih ekrana raste sa kvadratom njihove dijagonale, tj. duplo veći ekran troši četiri puta više. Ekolozi nas sada pozivaju da kupujemo efikasnije uređaje, kad god je to moguće, ali slaba vajda od tog poziva ako ja koristim sve više efikasnih uređaja budući da se stalno pojavljuju novi *neznamkakosamživeobeznjih "gadžeti"*.

Primer efikasnosti je, recimo, punjač za mobilni koji troši i kada telefon nije priključen. Stariji modeli "vukli" su tri do pet vati, noviji ispod jednog vata. Ali mi u kući imamo već četiri punjača koji često "samuju" u zidu, te smo tu efikasnost anulirali. O muzici ne smem ni da pričam, pojačalo mi stoji na stendbaju, ali godinama.

Pred pisanje ovog teksta sve sam u kući pogasio, televizore isključio na On/Off dugmiće umesto na daljinskom, obasjava me samo svetlo sa ekrana. I opet ne mogu samom sebi da odgovorim jesam li ja sada bolji čovek. ×

Microsoft sertifikati
CPU

DOGAĐAJ

Završena druga studentska nedelja

Finalnom prezentacijom u Velikoj sali Studentskog kulturnog centra 5. jula je završena druga beogradska Međunarodna studentska nedelja na kojoj je učestvovalo 150 studenata iz cele Evrope.

Najupečatljiviji utisci gostiju od kojih je većina prvi put bila u Beogradu jesu zanimljiva predavanja, interaktivne radionice, lepo druženje, nova poznanstva i – prijatni ljudi u Srbiji. Tokom nedelju dana, koliko je trajao seminar podsticajnog naslova "Update Local to Get Global" ("Unapredi lokalno – postigni globalno") održano je devet radionica iz domena ekologije, ekonomije, društva, psihologije, medija, obrazovanja, kulture i umetnosti, video-stvaralaštva i fotografije.

Radionice su obilovale zanimljivim razgovorima i debatama iz kojih su proizašli zaključci na finalnoj prezentaciji u Velikoj sali Studentskog kulturnog centra (SKC). Ekološka radionica je, na primer, predstavila prvi amaterski biodizel proizveden u Srbiji, medijska radionica je napravila mini-magazin, a foto-art nekoliko kratkih filmova.

U okviru neformalnog dela i pratećeg programa, najzanimljiviji događaj bez sumnje bio je Country Fair (Sajam država) održan u bašti SKC-a, a bile su organizovane i žurke, večera u Skadarliji i sportski dan na Adi. Organizator događaja, studentsko-omladinska organizacija World Youth Wave – Serbia time je otpočela stvaranje jedne nove, lepe tradicije pod brendom International Student Week in Belgrade.

J. LAZIĆ

METEOROLOŠKA PROGNOZA 12/07/07 – 18/07/07

min°C max°C	ČETVRTAK	PETAK	SUBOTA	NEDELJA	PONEDELJAK	UTORAK	SREDA
BEOGRAD	14 24	15 27	17 30	19 32	20 34	21 36	23 37
VOJVODINA	12 23	14 26	15 29	17 31	18 33	19 35	20 36
CENTRALNA I JUŽNA SRBIJA	12 25	12 28	15 31	16 33	18 35	19 37	22 38

Napravite razliku
107,9
beta rfi

SPORT

Raška – New York – Tokio

Karatista i reprezentativac Srbije Mirko Puzović osvajao je medalje na svetskim i evropskim prvenstvima u karateu, od istoka do zapada planete. Koliko je osvojio zlatnih, srebrnih i bronzanih medalja ne zna, pa smo morali da ih prebrojimo.

Mirko je uzor Raške, reći će vam svako ko ga poznaje. Još kao mali počeo je da mlatara rukama po dvorištu. Svoju energiju trošio je baveći se sportom i u borilačkoj areni umesto na ulicu. Danas je upravo on uzor mnogim klincima koji umesto na toj istoj ulici energiju prazne u hali u kojoj je i Mirko načinio prve korake u karateu. Pored toga što trenira dva puta dnevno, ujutro kondicioni trening – teretana i trčanje, a po podne vežbe karate tehnike, svakog dana svoje znanje prenosi na klince raznih uzrasta u Karate klubu "Raška". Deca iz Karate kluba "Raška" primerna su, ne tuku se po ulicama i dobri su đaci. Ko ima slabe ocene nema mu dolaska na trening, kaže nam ovaj majstor u karateu i dodaje da na njemu leži velika odgovornost, ne samo obrazovna i zdravstvena već i vaspitna. Tome u prilog govori i brojka od sedamdesetak mališana koje su mu poverili roditelji. U razgovoru sa njima mogli smo čuti da Mirko ovoj deci nije samo uzor po broju medalja i kao tener, već i na ulici, kao čovek.

U kolekciji ovog vlasnika crnog pojasa nalazi se 38 zlatnih medalja, 22 srebrne, 36 bronzanih i desetak pehara koje je skupljao svuda po svetu. Puzović je jedini u ovom gradu koji je dobio dva puta Novembarsku nagradu, kao zaslužan građanin Opštine Raška. Donosio je odličja sa svetskih i evropskih prvenstava, iz Japana, Amerike, Rusije, Italije, Danske, Češke, Rumunije, Mađarske i iz još mnogo zemalja. Na svim ovim turnirima ima izuzetnih majstora u karateu i teško je doći do jednog od tri mesta.

Što se povreda tiče, on objašnjava da je karate bezbedan sport. Manje povreda ima u karateu nego u fudbalu. Desi se na takmičenjima da od nekontrolisanog udarca dođe do pucanja arkade, a može i zub da se polomi. Puzović sa osmehom zaključuje da je te sreće da nikada nije imao teže povrede te da su mu svi zubi – prirodni.

PRVOSLAV KARANOVIĆ

IN MEMORIAM

Prvakinja beogradske opere Gordana Jevtović-Minov preminula je u ponedeljak 9. jula u 60. godini života, posle duže bolesti.

Rođena je u Beogradu, gde je posle završene Sedme gimnazije i muzičke škole "Stanković", gde je učila solo pevanje kod Olge Gradnički, upisala Muzičku akademiju i englesku književnost na Filološkom fakultetu.

Solo pevanje je diplomirala 1972. godine u klasi operskog umetnika i renomiranog pedagoga Nikole Cvejića, a već na drugoj godini studija angažovana je kao solista u Beogradskoj operi. Ostala je njen član u kontinuitetu 35 godina i za to vreme ostvarila je preko 40 uloga pevajući u preko 1000 predstava.

Održala je oko 900 koncerata, gostovala je na mnogim operskim scenama u zemlji i inostranstvu, ima veći broj snimaka za radio, PGP i televiziju. Dobitnica je velikog broja nagrada.

Više od dve decenije pevala je ulogu Rozine u Rosinijevom *Seviljskom berberinu*. U toj predstavi nastupila je 103 puta, dok je ulogu Violete u *Travijati* izvela na sceni 97 puta. Odigrala je 59 predstava pevajući ulogu Adele u Štrausovom *Slepom mišu*, a nešto manje, 50 puta, pevala je Đildu u Verdijevom *Rigoletu*.

Biće zapamćena po velikom broju uloga u operama domaćih autora kao što su Konjevićeva *Koštana*, Rajičićeva *Simonida* ili Vaudina *Ježeva kućica*.

BRENDIRANJE SRBIJE

Prošle nedelje predstavljen je treći broj časopisa agencije LPT Publicis MS (Marketing Srbija), namenjen stručnjacima iz oblasti marketinga i tržišnih komunikacija. Tema ovog broja je Novo lice Srbije, pa se pored redovnih rubrika koje prenose najnovije vesti iz profesije, i mišljenja domaćih i stranih stručnjaka, bavi inicijativama i uspešnim projektima koji stavljaju Srbiju na kulturno-ekonomsku mapu sveta. Domaćini skupa bile su Milka Forcan, potpredsednica Delta Holdinga, i Žaklina Nikolić-Kušić, direktorka i vlasnica Publicis Group Srbija.

NAJJAČI SUBOTIČANIN

Na takmičenju najjačih ljudi jugoistočne Evrope, koje je proteklog vikenda organizovano u Novim Kozarcima, kod Kikinde, u svih šest disciplina pobedio je Ervin Katona. Tridesetogodišnji Subotičanin savladao je devet rivala i dobio nagradu od 4000 evra. Između ostalog, takmičari su morali da vuku kamion težak 7,2 tone, da prevrću točak težak 400 kilograma i nose po dve betonske kutije od po 145 kilograma.

BROJ NEDELJE

Od 8465 ljudi koji su u prvoj polovini ove godine u Nemačkoj podneli zahtev za politički azil, najviše je osoba iz Srbije – ukupno 1065. Prema podacima Saveznog ureda za migraciju i izbeglice, među podnosiocima zahteva za azil iz Srbije 37 odsto su Albanci i 43 odsto Romi, dok Srba ima 2,5 odsto. U prvoj polovini 2007. samo je 114 ljudi dobilo pravo na trajni boravak u Nemačkoj, a među njima nema državljana Srbije.

INTERVJU: SEM NAZARO, PREDSTAVNIK AMERIČKOG MINISTARSTVAPRAVDE U SRBIJI

NE ZANIMA ME ZAKON AKO SE NE SPROVODI

Ja bih sudijama i tužiocima u Srbiji zabranio da čitaju novine, uključujući i vaše. Oni treba da rade kao da novine ne postoje, jer rade u ime naroda. A zatim, kad omogućite narodu pun uvid u rad sudova, političarima će biti teže da utiču na pravosuđe i stručnost će biti iznad politike

FOTOGRAFIJE: DRAGAN KUJUNDŽIĆ

Iako već skoro četiri godine radi u američkoj ambasadi u Beogradu, Sem Nazaro nije diplomata. Kao stalni pravni savetnik pri Ambasadi i predstavnik američkog ministarstva pravde u Beogradu, Nazaro je igrao ključnu ulogu u osnivanju posebnih odeljenja za organizovani kriminal i ratne zločine (takozvanih specijalnih sudova) i svojim savetima značajno pomogao uspostavljanju pravne države u Srbiji. Za ovaj nezahvalan posao bi se teško mogao naći kvalifikovaniji čovek: sa svojih četrdeset sedam godina, Nazaro ima dugogodišnje iskustvo državnog tužioca u Zapadnoj Virdžiniji, gde je bio na čelu posebne grupe za borbu protiv organizovanog kriminala, a prva balkanska iskustva stekao je u Bosni, gde je radio kao vojni tužilac u bazi Orao u Tuzli i savetnik za suzbijanje korupcije u distriktu u Brčkom. Pored toga, bio je pravni instruktor u Ukrajini, Avganistanu, Letoniji, El Salvadoru i Keniji.

Mada slabo poznat široj javnosti, Nazarov lik je dobro poznat svim tužiocima i sudijama u Srbiji, sa stručnih savetovanja i kao nenametljivi posmatrač važnijih suđenja, naročito onih u Ustaničkoj ulici. Ipak, i pored sve diskrecije, postao je trn u oku poslanicima Srpske radikalne stranke, koji su sa skupštinske govornice u nekoliko navrata postavljali pitanje "Šta radi onaj Sem Nazor u našim sudovima?" (poslanica SRS-a Vjerica Radeta) i tražili da mu se otkaže gostoprimstvo. Uoči kraja svoje misije, Sem Nazaro u ekskluzivnom intervjuu za "Vreme" sumira utiske svog boravka u Beogradu.

VREME: Da parafraziramo izvesne narodne poslanike, šta radite vi, gospodine Nazaro, u srpskim sudnicama?

SEM NAZARO: Verovali ili ne, ovde sam po pozivu vaše vlade, koja je 2003. godine zatražila pomoć naše vlade za razvoj kapaciteta Srbije u procesuiranju predmeta vezanih za ratne zločine i organizovani kriminal, i za unapređenje krivično-pravnog sistema, koji je bio u fazi reformisanja. Naša vlada, odnosno Ministarstvo pravde kome pripadam – ja sam u Sjedinjenim Američkim Državama savezni tužilac – uputilo me je da u okviru programa pomoći radim sa svojim srpskim kolegama na ovom polju. Pomoglo mi je i iskustvo koje sam prethodno stekao u Bosni, kao vojni tužilac i civilni savetnik.

Došli ste u Beograd u septembru 2003, u vreme burnih političkih događaja. Kakvi su bili vaši prvi utisci?

Za mene ceo moj boravak ovde predstavlja neverovatno iskustvo, i lično i profesionalno. Kada sam došao, video sam da specijalni sudovi ne postoje, osim na papiru. Znači, doneseni su zakoni o uspostavljanju specijalnih sudova, ali nije bilo zgrade i nije bilo osoblja, izuzev male grupe ljudi koja se bavila suzbijanjem organizovanog kriminala. Mnoge institucije koje danas postoje, kao što je, na primer, Jedinica za zaštitu svedoka, još su bile u fazi nastanka. Za mene je bilo fascinantno da, zajedno sa svojim srpskim kolegama, prisustvujem rađanju tih specijalizovanih institucija i da im pomognem da ih održe.

Taj porođaj nije bio ni lak ni bezbolan. Svega nekoliko meseci nakon vašeg dolaska promenila se vlada, a novi ministar pravde Zoran Stojković je najavio da ima nameru da ukine specijalne sudove...

Moram da priznam da nisam očekivao toliku količinu političkog konteksta u oblasti vladavine prava. To je nešto što poslednjih godina predstavlja problem u Srbiji. Stručnost bi trebalo da bude iznad politike, ali ljudi iz specijalnih sudova su stalno morali da se upinju da se odupru političkim uticajima, bilo da se radilo o pokušajima da se sudovi ukinu, ili o nečem trećem. Ipak, to je sve deo procesa sazrevanja tih institucija.

Verujete li da su konačno sazrele, odnosno da će ostati kao trajan deo našeg pravosudnog sistema?

Nadam se da je tako. Zahvaljujući naporima mnogih veoma vrednih i stručnih ljudi, sudija i tužilaca, ti sudovi sada funkcionišu samostalno, kao institucije unutar pravosudnog sistema u kojima se mogu procesuirati >>

ove vrste slučajeva. Nadam se da će se to nastaviti, dok procesuiranje predmeta ratnih zločina i organizovanog kriminala ne postane deo redovnog pravosudnog sistema.

Upravo to se često navodi kao argument protiv ovih sudova: da tim slučajevima treba da se bave redovni, a ne specijalni sudovi.

Mislim da se taj argument više ne potеže tako često. Neophodno je ovo pitanje postaviti u perspektivu, da je reč o izuzetno značajnim stvarima za istoriju pravnog sistema u Srbiji. Najpre, ozbiljno i sistematsko procesuiranje ratnih zločina je nešto što domaći sudovi nikada ranije nisu radili, i to je zbog političkih i ostalih okolnosti zahtevalo posebnu pažnju. A kad je reč o organizovanom kriminalu, Srbija se suočila sa nečim što predstavlja izuzetan događaj u celokupnoj istoriji krivičnog prava: bivši i aktivni pripadnici bezbednosnih agencija su se udružili sa organizovanim kriminalcima i izvršili atentat na predsednika vlade. I to je zahtevalo posebnu pažnju, a vi danas imate situaciju da rad specijalnih sudova, naročito kad je reč o zaštiti svedoka, služi kao primer ostalim sudovima u zemlji. Sem toga, važno je i to što su ti sudovi transparentni, ljudi mogu da dolaze i prate suđenja i sve se snima. Po tome se specijalni sudovi razlikuju od redovnih.

Suđenje za ubistvo premijera Zorana Đinđića je nedavno završeno, ali u javnosti ima mnogo nedoumica oko njega. Jedni govore da je trajalo predugo, drugi kažu da se u sudnici čuo samo deo istine... Šta vi mislite?

Najpre, sa pozicije tužioca mogu da kažem da je to bio izuzetno važan i zahtevan slučaj. Kao što rekoh, jedna grupa pripadnika bezbednosnog sistema, znači vladinih službenika, udružila se sa veoma jakom kriminalnom grupom i ubila šefa te iste vlade. A zatim, kad stavite to u politički kontekst, dobijate izuzetno složenu i teškу situaciju. Sad svi možemo da budemo generali posle bitke i da kažemo da je predugo trajalo, a možete čak sa dosta argumenata reći i da država nije uložila sve resurse da se slučaj do kraja razreši. Sve se to može reći, ali na kraju krajeva, sproveden je ceo pravni postupak, od istrage do presude. A kad se malo izmaknete, vidite da je samo šačica ljudi istrajala u tom procesu od početka do kraja. Jedan od tih ljudi je tužilac Jovan Prijić, koji je opstao uprkos svim pritiscima, pa čak i tome što je degradiran usred najvažnijeg procesa u istoriji srpskog pravosuđa. Ili istražni sudija Mirčić, koji je takođe ostao uprkos svemu, pa tročlano sudsko veće. Srbija može da bude ponosna što ima tu grupa odlučnih profesionalaca koji su u izuzetno teškim okolnostima izgurali stvar do kraja. Samo da vas podsetim, ne samo na najavu da će sudovi biti ukinuti nego na pojavljivanje ljudi iz Jedinice za specijalne operacije u sudnici, na to da je jedan tužilac dao ostavku, a drugi uhapšen, da je predsednik sudskog veća dao ostavku, da su dva svedoka ubijena, i da se glavni osumnjičeni iznenada pojavio usred suđenja... Dakle, sad se može svašta reći, ali imajući sve ovo u vidu prosto je zapanjujuće da smo ipak imali jedno fer i pravično suđenje i da je ono privedeno kraju. To suđenje će ipak ostati važan međaš u istoriji srpskog pravosuđa. Da me je pre tri-četiri godine neko pitao da li će se taj proces regularno završiti, rekao bih da neće.

>>SAD SVI MOŽEMO DA BUDEMO GENERALI POSLE BITKE I DA KAŽEMO DA JE PREDUGO TRAJALO SUĐENJE ZA UBISTVO PREMIJERA ĐINĐIĆA, A MOŽETE ČAK SA DOSTA ARGUMENATA REĆI I DA DRŽAVA NIJE ULOŽILA SVE RESURSE DA SE SLUČAJ DO KRAJA RAZREŠI. SVE SE TO MOŽE REĆI, ALI NA KRAJU KRAJEVA, SPROVEDEN JE CEO PRAVNI POSTUPAK, OD ISTRAGE DO PRESUDE. A KAD SE MALO IZMAKNETE, VIDITE DA JE SAMO ŠAČICA LJUDI ISTRAJALA U TOM PROCESU OD POČETKA DO KRAJA

Za mene je kao pravnika, a i institucionalno, posebno važno što je na tom suđenju prvi put u Srbiji uveden institut svedoka saradnika, kao i uspostavljanja sistema zaštite svedoka. Te dve stvari su se pokazale kao neprocenjivo važne i održale su se kao trajan deo pravosudnog sistema.

Ipak, kao što ste sami rekli, dva svedoka su ubijena...

Da, ali oni nisu bili obuhvaćeni programom zaštite. Sem toga, moram da kažem da je i u mojoj zemlji u početku bilo mnogo problema sa zaštitom svedoka. Sad je taj program odlično razrađen, ali kad je uveden, početkom sedamdesetih, bilo je problema. A bilo je i mnogo protesta u javnosti, kao što ih ima i ovde, što se ubicama i kriminalcima daje zaštita i oprašta kazna. Međutim, ljudi su vremenom uvideli koliko je taj institut važan i koristan. Ukoliko država zaista ozbiljno misli da se bori protiv organizovanog kriminala, bez svedeoka saradnika i programa zaštite se jednostavno ne može. Jovan Prijić i tadašnji republički tužilac Đorđe Ostojić su to odmah uočili, i prvo što su od nas tražili je bila pomoć na tom planu. Drago mi je što smo uz pomoć Džoa Pijanese, koji je kao zamenik direktora Službe Maršala SAD više puta boravio u Beogradu, pomogli da Srbija dobije efikasnu službu za zaštitu svedoka.

Pored onih koji osporavaju rad specijalnog suda za ratne zločine iz nacionalističkih pobuda, ima i kritika sa druge strane. Pojedine nevladine organizacije i borci za ljudska prava tvrde da se tamo sudi samo sitnim ribama, a da glavni organizatori ostaju van domašaja pravde.

Te kritike nisu sasvim neosnovane, ali opet kažem: ne verujem da je pre tri-četiri godine mnogo ljudi moglo da poveruje da će se u Beogradu ozbiljno suditi Srbima koji su optuženi za ratne zločine protiv pripadnika drugih naroda, i da će se na tim suđenjima pojavljivati svedoci iz Hrvatske, Bosne, sa Kosova... Niko nije verovao da je Srbija spremna da u to uloži ozbiljan napor. Po meni, ona se zaista trudi, mada stoji da bi trebalo da bude više suđenja i da se u pojedinim slučajevima moglo ići dalje nego što se išlo. Ipak, imamo te slučajeve, i oni se prema opštem mišljenju obrađuju ozbiljno i fer.

A zatim, tu postoji jedan problem koji mnogi nisu na vreme uočili, a to je da su ratni zločini regionalna stvar, iako je sam sud nacionalan. Taj sud se mahom bavi slučajevima u kojima su mesto zločina, dokazi i svedoci na teritoriji druge države. Kao primer napretka na ovom polju navešću vam to da su mi kad sam prvi put došao i pitao ih šta im treba, odmah rekli: trebaju nam sve-

doci iz Hrvatske, iz Bosne... Pokušao sam da pomognem, i mogu vam reći da se ovaj problem danas više uopšte ne postavlja. Danas specijalni tužilac Vladimir Vukčević ili istražni sudija može direktno da pozove svog kolegu iz Bosne ili Hrvatske i odmah da reši stvar. Kao i u sudu za organizovani kriminal, i ovde imate grupu odlučnih i stručnih ljudi kao što su Vukčević i predsednik Okružnog suda Siniša Važić, koji su rešeni da istraju uprkos svim teškoćama. Razumljivo je da ima ljudi kojima se ne sviđa što se Srbima sudi za ratne zločine, a ponekad mi se činilo da i vlada deli ovaj stav, ali mnogo toga je ipak urađeno. Nadam se da će se u tom pravcu nastaviti. Treba raditi još agresivnije, jer vreme ističe.

Jedan od slučajeva koji su trenutno u toku je suđenje za ubistvo braće Bitići, trojice američkih građana poreklom sa Kosova. S obzirom na to da ste po prirodi stvari posebno zainteresovani za ovaj slučaj, šta nam o tome možete reći?

Sa američke tačke gledišta, moram da kažem da postoji zakon koji nam dozvoljava da istražujemo ubistva američkih državljana bez obzira na to gde su se dogodila. Drago mi je što na tom polju sarađujemo sa srpskim kolegama, ali u tom procesu mora još mnogo toga da se uradi.

Da li američki istražitelji već vode samostalnu istragu ili samo posmatraju rad srpskih kolega?

Naravno, najviše bismo voleli da se proces razreši u Beogradu. Srbija ima primarnu jurisdikciju, tela su nađena na tlu Srbije, pa je logično da i pravda bude zadovoljena u Srbiji. Međutim, mi zadržavamo pravo da ovakav slučaj istražujemo i sami.

Da li to pravo već koristite?

To prema našim zakonima ne mogu ni da potvrdim, ni da demantujem. Sve što mogu da kažem je da FBI sarađuje na ovom slučaju sa kolegama iz Srbije i dostavlja rezultate nadležnim organima, a na njima je da donesu odluku treba li preduzeti dalje korake. Ponavljam, voleli bismo da se proces okonča ovde i očekujemo da svi koji su za ovaj zločin odgovorni, bez obzira na to da li su aktivni ili bivši policajci ili agenti Državne bezbednosti budu privedeni pravdi. Na kraju krajeva, prošlo je već šest godina otkad su leševi braće Bitići otkriveni u Petrovom Selu.

Da li to znači da vaše strpljenje još nije iscrpljeno?

Rekao bih da ovaj slučaj ilustruje problem koji se javlja kada postoji sumnja da su u zločin upleteni pripadnici policije i službi bezbednosti: svedoci, dokazi i osumnjičeni su svi kod njih, a istražne sudije i tužioci su prinuđeni da upravo od tih službi

>> SRBIJA SE SUOČILA SA NEČIM ŠTO PREDSTAVLJA IZUZETAN DOGAĐAJ U CELOKUPNOJ ISTORIJI KRIVIČNOG PRAVA: BIVŠI I AKTIVNI PRIPADNICI BEZBEDNOSNIH AGENCIJA SU SE UDRUŽILI SA ORGANIZOVANIM KRIMINALCIMA I IZVRŠILI ATENTAT NA ŠEFA VLADE

traže informacije. Ovaj problem iskrsava i u mnogim drugim slučajevima. Kod nas, u Americi, pravosuđe i policija usko sarađuju, ali u Srbiji izgleda da to nije slučaj. Nadam se da će se sa promenama u sistemu pravosuđa rešiti i ovaj problem. Konačno, i jedni i drugi bi trebalo da su na istoj strani, jer i jedni i drugi rade u ime naroda.

Da li je problem u tome što službe bezbednosti i policija nisu u dovoljnoj meri reformisani.

Ne volim da poredim razne elemente sistema, ali se slažem da tu treba još mnogo da se uradi. Uostalom i vlada Srbije je identifikovala to kao problem. Treba uspostaviti ceo sistem vladavine prava, od nezavisnosti, preko transparentnosti do odgovornosti, discipline i efikasnosti. To je posao vlade, a problem je pre svega u sprovođenju strategije i zakona koji su već usvojeni. Ako se ne sprovedu, ostaće mrtvo slovo na papiru.

Šta je po vašem mišljenju najveći problem za uspostavljanje vladavine prava u Srbiji?

Sve je problem... Iz američke perspektive, najveći problem je nezavisnost sudstva. Iz toga sve izvire, jer se tužiocima i sudijama mora omogućiti da rade bez brige da li će biti reizabrani svake godine ili svake dve godine.

Transparentnost je takođe veoma važna stvar. Tu bi morao da se promeni ceo način razmišljanja. Tužioci i sudije, po meni, treba da rade u ime naroda, a ne u ime države. To, na kraju krajeva i piše u svakoj presudi: u ime naroda. Ja se, međutim, pitam šta ove reči znače ako narod nema uvid u ceo proces, ili ima samo ograničen uvid. Pun tekst presude, sa obrazloženjem u redovnim sudovima je dostupan samo učesnicima u procesu, ali ne i javnosti. Transparentnost ne znači pisanje saopštenja za štampu, već davanje javnosti na uvid svih službenih dokumenata u procesu. Ako to imate, onda novine neće biti stalno gladne informacija i manje će se oslanjati na spekulacije i nepouzdane izvore. Ja bih sudijama i tužiocima u Srbiji zabranio da čitaju novine, uključujući i vaše. Oni treba da rade kao da novine ne postoje, jer rade u ime naroda. A zatim, kad omogućite narodu pun uvid u rad sudova, političarima će biti teže da utiču na pravosuđe i stručnost će biti iznad politike.

Upravo ste citirali geslo jedne političke stranke...

Mene gesla ne zanimaju, kao ni zakoni, ako se ne sprovode. Na kraju su uvek konkretni ljudi ti od kojih zavisi da li će se nešto sprovesti, ili će ostati mrtvo slovo na papiru. A narod u Srbiji ima pravo da očekuje da se zakoni sprovode. ×

DEJAN ANASTASIJEVIĆ

MAGLE I NOVI V

Zašto se podgrevaju odavno rasvetljene afere i reciklirao pravosudni, policijski i politički otpad? Neko se, kako izgleda, češe tamo gde ga jako svrbi

"Dušane, Dušane...", što bi rekle one dve devojke iz one TV reklame za tesne haljine od pre nekoliko godina. Reč je, naravno, o Dušanu Mihajloviću, koji se prvo slavno ugruvao u "Poligrafu", pa je posle imao popravni ispit na RTS-u, a onda udario da daje intervjue na sve strane i da objavljuje feljton u "Večernjim novostima". To je zanimljiv fenomen: ništa se novo nije desilo od polovine 2005. kada je bivši ministar unutrašnjih poslova završio i objavio drugu knjigu svojih memoara *Povlenske magle i vidici*. Ništa – osim što je Dušan Mihajlović rešio da ono što je tada znao i napisao sada revidira u skladu sa dnevnom politikom nove Vlade. On to objašnjava svojim zaprepašćenjem nad svedočenjem Vladimira Bebe Popovića na suđenju zaverenicima za atentat na premijera Đinđića iz aprila 2005, dakle iz vremena dok je on još pisao memoare. Kaže Dušan da "nije pratio" suđenje i – k'o biva – "tek sad" se avizao šta je sve taj Beba radio u vreme kad je on bio ministar. Pa kaže: "Da sam tad znao ono što sada znam, Đinđić bi bio živ, Beba u zatvoru, a Srbija bi bila srećnija zemlja" ("Pravda"; 5. jul 2007). I tako već nedelju dana Dušan zatrpava javnost svojim dosadnim pisanijama u "Novostima", reciklažom *Povlenskih magli*, ali sada podešenom tako da podrži najnoviju kampanju skretanja pažnje sa glavne i jedine teme na sporedne i odavno rasvetljene priče. Da se razumemo: *Povlenske magle*, druga knjiga, veoma je solidna i značajna istorijska građa; ova sadašnja reciklaža je smarajuća, jadna i tendenciozna do jevtinoće. Dušan se

Hronologija oružane pobune JSO-a

ČETVRTAK
8. NOVEMBAR 2001.
Pripadnici JSO-a, posle sastanka u RDB-u, gde je komandantu Dušanu Maričiću Gumaru i zameniku Zvezdanu Jovanoviću objašnjena priroda zadatka – hapšenje haških optuženika – hapse u Obrenovcu blizance Predraga i Nenada Banovića. Jedan od njih je odmah pušten iz Haga kao nevin; drugi je priznao sve i služi zatvorsku kaznu negde. Zoran Đinđić je u SAD.

PETAK
9. NOVEMBAR
Pod izgovorom da su bili "prevareni", pripadnici JSO-a zatvaraju se u svoj centar "Štolc" kod Kule, povlače obezbeđenje državnim organima i otkazuju poslušnost Vladi. Traže smenjivanje Dušana Mihajlovića i donošenje zakona o saradnji sa Haškim tribunalom (što traži i DSS). Duća Spasojević javlja Gumaru u Kulu da je poslao "40-50 novinara".

SUBOTA
10. NOVEMBAR
JSO blokira put Subotica – Novi Sad kod Vrbasa na sat vremena.

NEDELJA
11. NOVEMBAR
Zoran Đinđić sa delegacijom sleće u 6 ujutro u Pariz i tu saznaje detalje oko pobune. U Beograd sleće oko tri po podne i odlazi u MUP, gde se nalazi sa Dušanom Mihajlovićem, Sretenom Lukićem, Goranom Petrovićem i drugima. Oni mu kažu da nemaju čime da se suprotstave Legiji i JSO-u. Lukić se nudi da dođe on s puškom, ali policija i žandarmerija da neće na Legiju. Goran Petrović kaže da ima stotinak operativaca RDB-a sa streljačkim naoružanjem u koje se uzda. Đinđić, svestan da nema oružanu silu, odlazi u Nemanjinu, a usput dobija poruku da se javi Legiji ako hoće da se to mirno reši. Dogovara se s njim da uveče ode tamo. Na sednici Vlade pravi se da je smiren, iako nije. U jednom trenutku prekida snimanje i izbacuje zapisničare i tehničko osoblje (videti tekst).

VIDICI

ALEKSANDAR ANĐIĆ

drži svog starog pravila: zatrpati čitaoca dosadnim i zatupljujućim prepričavanjem tako da zadrema; on je nalik na onu ličnost iz bajke, Peskara (*Sandman*), koja uspavljuje svakoga na koga naiđe. E, Dušane, Dušane... Prvo je tvrdio da "Bela knjiga" ne postoji; onda da postoji, ali da je Jugoslav Ćosić "iscepio tu stranu"; onda da ima dve "Bele knjige", mašući jednom od njih, ne znamo kojom; posle se u "Novostima" čudio kako je ta nepostojeća "Bela knjiga" "volšebnim putem" došla do novina, kao da je on lično nije delio novinarima još 2001. Tako je Dušan, umesto da kaže istinu ili da ćuti, sebe uvalio u buduće neprilike, jer će se razni tek javiti da kažu svoju priču. Zašto i čemu sve to? Zašto se u oceni Popovićeve ličnosti poziva ni na koga drugoga nego na Jovicu Stanišića? Ne znamo, mada ima raznih pretpostavki neizbežnog karaktera.

"OSAM KILA DOKAZA": Dušan je tu samo deo šireg paničnog konteksta, kako se to sve bolje vidi. Počelo je od predloga za dopunu dokaznog postupka u predmetu atentata na Zorana Đinđića: taj kamen koji je advokat Srđa Popović bacio u pravosudno-političku močvaru proizveo je neočekivano velik učinak i žabe su se – posle dužeg zabezeknutog ćutanja – raskreketale do neba. U jednom trenutku izgledalo je da smo se vratili u maj 2004. kad je trebalo da "Srbija progleda" čim Legija progovori. Pošto ništa novo nisu imali, majstori spletkaroši počeli su da podgrevaju i recikliraju prvosudni, policijski i politički otpad, dakle sve ono što je bilo već jednom provereno i odbačeno kao lažno – ili je bilo uredno rasvetljeno. Ima ta sadašnja panika i svoje banalne razloge: posle dve godine oklevanja i izbegavanja, valja imenovati republičkog i beogradskog tužioca kojima je davno istekao rok trajanja, a i specijalnom tužiocu za organizovani kriminal ističe mandat krajem meseca. Pojavila se opasnost da se na tim mestima nađu neki nekontrolisani elementi, pa je iskorišćena prilika: "politička pozadina" atentata pretvorena je u "tužilačku aferu". Pitanje ko je 2001. pustio iz pritvora Duću, Kuma, Simoviće i Budalu sada se reciklira kao da nije bilo razjašnjeno još januara 2004. To su svi sasvim udobno zaboravili i sada se prorađuje jedna podla teorija u koju po prirodi stvari spada tadašnji okružni tužilac Rade Terzić (kao što je spadao i od početka), ali u koju su sada veštački uključeni Biljana Radovanović i Mioljub Vitorović. Terzić je tu u procepu: on jeste napisao obavezno uputstvo da se Zemunci puste, ali ne sme da kaže ono što se od njega očekuje – da je to neki političar tražio od njega – jer bi tako priznao krivično delo. Gđa Radovanović i gdin Vitorović tu su nevini. Uostalom, ako je neko odgovoran za puštanje "Francuza" (tako su ih tada zvali) iz pritvora, to je Četvrti opštinski sud – čiju ulogu, zanimljivo, niko ne pominje u celoj ovoj galami. Ta galama je smrdljiva logički i moralno: pre svega, tada, 2001. u jesen, nisu puštene "ubice Zorana Đinđića", nego otmičari čija banda je zaplašila svedoke i oštećene, pa su odustali od iskaza. Sud nije mogao znati da će za godinu dana njima pasti na pamet da ubijaju premijera, pa između puštanja "Francuza" i atentata ne postoji uzročna veza i to ne može biti nikakva "politička pozadina". E, tu smo već došli na pravu političku pozadinu i stvari su sada jasnije. Naime, Mioljub Vitorović, koji je tu jedino važan, smatra se za ozbiljnog kandidata za budućeg specijalnog tužioca za organizovani kriminal, pa ga je trebalo preventivno provući kroz blato, ne bi li Slobodan Radovanović dobio još jedan mandat na tom mestu. Išlo se čak dotle da je u nedelju "Pravda" objavila izmišljenu vest: da su "u Specijalnom tužilaštvu saslušani Rade Terzić, Biljana Radovanović, Dušan Mihajlović" ("osam kila dokaza protiv Bebe!") i "Milorad" Vitorović. Pre svega, informativne razgovore na tu temu vodi SBPOK u Makišu, a ne Specijalno tužilaštvo; Vitorović se zove Mioljub i u trenutku izmišljanja te vesti bio je u inostranstvu, a u Makiš je otišao tek u ponedeljak; itd. sa sve "osam kila". Politička pozadina ove sadašnje dernjave i panike jasna je: uvući po svaku cenu Bebu i Čedu u pušta- >>

Duća Spasojević zove nekoga u 21:50 sa vešću da je premijer krenuo u Kulu: "Svoje zahteve moraju da ispune. Nema sile, osim Koštunice, ako on naredi... I verovatno sutra dolaze za Beograd. I nema šanse da odustanu dok ovaj ne ode. Znači, javi mu da zna, ovaj Koštunica. Javi mu da je ovaj otišao tamo. Samo nemoj sa tog telefona."

PONEDELJAK
12. NOVEMBAR

JSO blokira jednu traku autoputa kod Sava centra, u vreme kad Legija treba da se pojavi na Okružnom sudu kao svedok u predmetu Ibarska magistrala. Rade Terzić dolazi u Četvrto opštinsko tužilaštvo i pokazuje na televizor Biljani Radovanović i Mioljubu Vitoroviću: "Oni traže da pustite Kuma i 'Francuze'." Velja Ilić kaže za podgorički "Dan" da je "protest" opravdan. Zoran Šami kaže da "političke stranke ne treba da se mešaju".

UTORAK
13. NOVEMBAR

Dušan Mihajlović i Čedomir Jovanović odlaze u Kulu kasno uveče; Čedomir cepa Dušanovu ostavku, Legija glumi suze, Zvezdan maše nožem.

SREDA
14. NOVEMBAR

Dušan Mihajlović nudi ostavku, ali je Vlada odbija. Zoran Đinđić smanjuje značaj pobune i ironizira prethodne Legijine izjave: ko u čemu štrajkuje. Goran Petrović daje ostavku. Vlada prebacuje JSO u sastav Javne bezbednosti.

ČETVRTAK
15. NOVEMBAR

Andreja Savić i Milorad Bracanović dolaze na čelo Resora državne bezbednosti. Legija je zadovoljan i smiruje Duću Spasojevića: dovoljno smo postigli. Koštunica citira Legiju: "Svako protestuje u svom radnom odelu."

SUBOTA
17. NOVEMBAR

Oružana pobuna JSO-a je okončana, a u Kulu dolaze Savić i Lukić. Pada svečano pomirenje, podjednako neiskreno sa obe strane.

nje "Francuza"; sprečiti da Vitorović dođe na mesto specijalnog tužioca; skrenuti pažnju sa pitanja oružane pobune JSO-a. Tu je Dušan Mihajlović iskorišćen u nedostatku boljeg: pošto ga je Cane Subotić pomenuo u kontekstu duvanske afere "Mreža", Dušan se kao naljutio, pa će sad sve da kaže i tako izvlači Bebu Popovića da je, kao, pustio "Francuze". "Ništa tu ne sledi jedno iz drugog; Dušanov motiv je prikriven, a emocije ispoljene u 'Poligrafu' bile su hinjene", kaže advokat Srđa Popović za "Vreme". "Budući da je motiv očigledno prikriven, dozvoljena je sumnja u njegovu časnost."

ZAPISNICI I AMATERI: Pošto je oružana pobuna JSO-a iz novembra 2001. očigledno nezaobilazna, njoj se pristupila iz dosta čudnog ugla. Kao prvo, Tomo Zorić, portparol

EMIL VAŠ

SEDNICA VLADE OD 11. NOVEMBRA 2001: Đinđić je procenu pobune JSO-a dao bez zapisničara

Specijalnog tužilaštva, u svojoj izjavi o "političkoj pozadini" usput pominje i "protest JSO-a", prejudicirajući tužilačku kvalifikaciju dela. U optužnici Jovan Prijić sve vreme govori o "oružanoj pobuni"; "protest" je Koštuničin eufemizam koji su advokati odbrane sve vreme ponavljali i zahtevali da se termin "oružana pobuna" ne koristi na sudu. A onda je NIN objavio stenograme zapisnika sa dve sednice Vlade Srbije iz novembra 2001, kraćene, doduše i bez odgovarajućih objašnjenja, ako izuzmemo trijumfalistički propratni tekst u kome se iz tog materijala izvlače proizvoljni zaključci. Zapisnik deluje autentično, ali neki tadašnji ministri imaju primedbe na kraćenje. Vladan Batić kaže da "nedostaje deo u kome sam ja izvesne Koštuničine savetnike imenovao kao podstrekače oružane pobune". Žarko Korać podseća da su zapisnici sa sednica Vlade klasifikovani kao državna tajna i da su ministri mogli da imaju uvid samo "iz ruke" generalnog sekretara Vlade, bez kopiranja. On takođe kaže da su izvesni, specifično zatraženi, zapisnici odlukom Vlade bili dostavljeni Haškom tribunalu. "I ja bih voleo da vidim čitav niz zanimljivih zapisnika Koštuničine Vlade", kaže Korać za "Vreme"; "Na primer onaj o koncesiji za autoput Horgoš–Požega, ali ne verujem da bi mi ga dali". Za te zapisnike, audio-snimak i prepis, odgovoran je generalni sekretar Vlade, trenutno gorepomenuti Dejan Mihajlov. On za "Pravdu" od utorka kaže: "... nije moj posao da medijima dostavljam stenograme sa sednica", kao da ga je neko to pitao. Pitali su ga odakle NIN-u ti zapisnici, kad ih samo on ima i kad je on dužan da ih čuva kao službenu tajnu visokog stepena poverljivosti. NIN sigurno neće odati svoj izvor.

Ono što NIN ne pominje jeste da je na sednici Vlade od 11. novembra 2001. Zoran Đinđić u jednom trenutku naredio zapisničarima da prekinu snimanje i napuste salu. Tokom tog dela sednice – a to članovi Vlade znaju – pokojni premijer je izložio svoju procenu situacije i objasnio zašto će postupiti kao što je postupio. Bez tog segmenta objavljeni delovi zapisnika ne daju pravu sliku stvari. Opet, dakle, imamo reciklažu već poznatih stvari, ali sada sa namerom da se Vojislav Koštunica ponovo odvoji od svojih javnih izjava i odmakne od suštine priče. Ispada da je Zoran Đinđić podržao pobunu JSO-a; da bi ionako bio smenio Gorana Petrovića i Zorana Mijatovića (istina je samo da je imao primedbe na Mijatovića, ali ne tolike); itd. Istina je, nažalost, drugačija.

SLUČAJ SPASOJEVIĆ: Kad je mašinerija reciklaže otpada već uhvatila ovoliki zalet, nije nikakvo čudo što su svoju priliku dočekali i razni amateri. Na red je opet došao Đorđe Ostojić, bivši v.d. republičkog tužioca iz 2003–2004. Naime, kad je bio imenovan na to mesto odmah posle atentata na Đinđića, neki Branislav Glušica, najuren iz Državne bezbednosti zbog zloupotrebe službenog položaja, dobio je preko veze posao u UBPOK-u. Ostojić je na to skrenuo pažnju Dušanu Mihajloviću, ali ga je ovaj odrezao sa "šta se ti, tužioče, u to mešaš?". Tada Glušica prijavljuje Đorđa Ostojića da je "izdao ličnu kartu Dušanu Spasojeviću", a "Večernje novosti" od ovog ponedeljka tu prijavu recikliraju uz odgovarajuće ukrase: "Spasojević, uz pomoć bivšeg načelnika novosadske policije, došao do putnih isprava pomoću kojih je prebacivao novac" u Australiju. Priča je dostojna Radio Jerevana: SUP Novi Sad jeste izdao lična dokumenta Spasojeviću, ali ne Dušanu, nego Luki; nije bilo "urgentno", nego su provere trajale 15 dana (od 1. do 15. oktobra 2002); Luka i žena mu podigli su lične karte lično, ostavivši otiske prstiju i slike, tako da Dušan nikako nije mogao da se služi tim ispravama, niti su kod njega nađene; nema nikakvog traga prenosu novca; konačno, Luka Spasojević i žena mu dobili su lične karte po zakonu, jer im je poslednje boravište pre odlaska u Australiju početkom sedamdesetih bilo u Novom Sadu; dokumentacija nije bila "fiktivna", već je MUP Srbije sve proverio i odobrio. Da li je Luka Dušanu stric, ovde je nevažno: ima valjda stric pravo na lična dokumenta? "Večernje novosti" pritom ne znaju ni da Đorđe Ostojić trenutno nije "zamenik specijalnog tužioca za borbu protiv organizovanog kriminala, ispostava u Novom Sadu", nego je zamenik republičkog tužioca. Suština stvari je u tome što je Đorđe Ostojić trenutno značajan kandidat za v.d. republičkog javnog tužioca, pa valja i njega kompromitovati i provući kroz blato za svaki slučaj, kao i Mioljuba Vitorovića, Milana Obradovića, Gorana Živaljevića i niz drugih ljudi. Važno je da na položajima ostane ono što je jedan tužilac ovih dana nazvao "paralelna tužilačka organizacija Zorana Stojkovića na privremeno zauzetoj teritoriji (PZT)".

Ni Srđa Popović nije promakao: pojavila se priča da je "pretio" Ružici Đinđić ako mu ne plati honorar od 30.000 evra, a kao je obećao da će je zastupati besplatno. Istina je drugačija: Srđa Popović je Ružici Đinđić rekao da će je zastupati po važećoj tarifi Advokatske komore, ali i da će je sačekati ako ne bude imala para. Svakih šest meseci slao joj je fakturu sa propratnim pismom u kome je ponavljao isto: da će čekati, da se ne žuri i, u krajnjoj liniji, da će razumeti i ako ne bude isplaćen. Sada Bogdan Tirnanić u "Pressu" od utorka izvodi iz lažne tabloidne priče smelu pretpostavku: Srđa se kao uplašio kad je naš Eliot Nes Radovanović krenuo u "političku pozadinu", pa hoće da mu Ružica Đinđić otkaže punomoć, a on da pobegne od straha.

Neki otpad se, kako vidimo, reciklira, a neki se proizvodi svakoga dana. ×

MILOŠ VASIĆ

Nema roaminga na razgovore u **Crnoj Gori**.

Kada u trenucima uživanja koje ste čekali cele godine poželite da razgovarate mobilnim telefonom, treba da znate da Vas sa Telenorom minut u roamingu u Crnoj Gori košta isto koliko i minut kod kuće.

Za Telenor prepaid korisnike cena minuta je 8,5 a za postpaid 7 dinara, dok su svi dolazni pozivi besplatni!

Po ulasku u Crnu Goru prebacite se na Promonte mrežu, a kredit možete dopuniti Promonte vaučerima na svakom od 2400 Promonte prodajnih mesta.

Telenor roaming. Kao kod kuće.

Radi korišćenja drugih dodatnih usluga, SMS i GPRS se tarifiraju po regularnim cenama Promonte roaminga.

Call centar: 063/9863 ili 062/9863
www.telenor.co.yu

telenor

Misli lepše. Vidi dalje.

Konačna pravda

Za Legiju i društvo "guljenje robije" je otpočelo, pa će on slobodu – uz sve želje za dug život – ponovo videti tek 2044. godine

Vrhovni sud Srbije napokon je, u trećem stepenu, potvrdio presudu kojom su Milorad Ulemek Legija i pripadnik Jedinice za specijalne operacije Branko Berček osuđeni na 40 godina zatvora zato što su, s ostalim osuđenima, 2000. godine – po nalogu Slobodana Miloševića, u cilju eliminacije političkih protivnika – ubili Ivana Stambolića i pokušali ubiti Vuka Draškovića u Budvi.

Presudu vijeća suca Dragoljuba Albijanića, donesenu u julu 2005. godine, uz neka preinačenja, potvrdio je Vrhovni sud Srbije u junu prošle godine, ali su Ulemek i Berček, s obzirom na to da su osuđeni na najteže zakonske kazne imali pravo na još jednu žalbu, za razliku od ostalih koji su osuđeni na manje kazne. Točnije, njih su se dvojica imali pravo žaliti na visinu kazne, ali bi – da je Vrhovni sud u trećem stepenu njihove žalbe prihvatio – cijeli postupak morao krenuti iznova i u odnosu na ostale optužene, Leonida Milivojevića (30 godina zatvora), Nenada Bujoševića (35 godina), Duška Maričića (30 godina), Radomira Markovića i Nenada Ilića (15 godina), te Milorada Bracanovića (dvije godine zatvora).

Da je Vrhovni sud – nakon silnih peripetija i otezanja – napokon donio trećestepenu odluku saznali smo zahvaljujući izjavi portparolke tog suda Vesne Dabić, koja je u utorak precizirala da je odluka donesena, ali da presuda još nije napisana i da tek treba proći kroz odjeljenje pravne prakse, što se očekuje do kraja ovog mjeseca. To je neuobičajen način da javnost sazna za konkretnu presudu, s obzirom na to da odluke tog suda postaju pravomoćne tek kad "izađu" iz suda i krenu ka nižem sudu i strankama u postupku. Vesna Dabić je očito svojom potvrdom da je odluka donesena vadila "kestenje iz vatre", odnosno spašavala instituciju sramote koju joj je priuštila donedavna predsjednica trećestepenog sudskog vijeća Milena Inić-Drecun dan ranije svojim istupom.

NESAVESTAN POTPIS: Dotična je sutkinja, naime, u ponedjeljak potvrdila agencijama da je podnijela ostavku na mjesto predsjedavajuće vijeća koje u trećem stepenu odlučuje o žalbi Ulemeka i Berčeka, kao i da je još 27. juna podnijela zahtjev za razrješenje sudske funkcije, iako uvjete za penziju stiče tek u proljeće iduće godine.

"Razlog za zahtev za razrešenje nije odlazak u penziju, nego to što mi profesionalna i lična savest ne dozvoljavaju da kao predsednik veća potpišem neke stavove zbog kojih bi, po mojoj oceni, bila u sukobu sa zakonom. Za taj potpis ne bi me opravdalo ni ve-

REUTERS

POTVRĐENA PRESUDA: M.U. Legija

ćinsko mišljenje članova veća, jer smatram da je reč o vidljivim povredama poslovnika i nepravilno utvrđenom činjeničnom stanju", izjavila je sutkinja Inić-Drecun i stvar dodatno zapetljala tvrdnjom da je ostavku i zahtjev za razrješenje podnijela "pre većanja i glasanja", ali da je potom ostala članica vijeća i da je "glasala, nije bitno kako".

Vijeće od sedam sudaca je, inače, kako se već neko vrijeme govori u pravosudnim kuloarima, svoju odluku donijelo u omjeru 6:1, nakon što se postupak razvlačio mjesecima. Ovoga je marta javnost već bila obaviještena da je sjednica trećestepenog vijeća završena, ali je onda predsjedavajuća otišla na bolovanje, te je po njenom povratku maratonsko vijećanje nastavljeno, o čemu je – po nekim tvrdnjama – svjedočila i silna buka iz Vrhovnog suda Srbije koja je u pojedinim trenucima dopirala i do ulice.

Razlog svog istupa u javnosti, nezabilježenog u sudskim analima, sutkinja Inić–-Drecun nije objasnila. Nije rijetkost, naime, da netko u višečlanom vijeću (bilo kojem, ne samo najvišeg suda) ima mišljenje koje je drugačije od mišljenja većine; svaki član sudskog vijeća ima pravo na svoje izdvojeno mišljenje, o tome trag ostaje u sudskom spisu, ali većinsko mišljenje potpisuju svi, pa i predsjednik vijeća ako je drugačijeg stava u odnosu na većinu. O tome, međutim, javnost dosad nije bila obavještavana, a sutkinja Drecun nam nije dala valjano objašnjenje svog ispada, već se pozvala na "profesionalnu i ličnu savest" i neodređeno dodala "sukob sa zakonom".

Dok ne dobijemo eventualno razjašnjenje, čuju se mišljenja da je svojim istupom sutkinja Inić-Drecun nekome poslala poruku (u smislu: "da se mene pitalo, bilo bi drugačije"), kao i nagađanja da je nečim zaplašena ili ucijenjena, jer – kao što se zna – "službe vršljaju", a Stambolića su ubili i Draškovića pokušali skratiti za glavu (više puta!) upravo pripadnici državi i Miloševiću najvažnije Službe.

STENOGRAMI: Takva nagađanja imaju i svoje uporište, nisu tek zlonamjerno tračarenje: u postupku koji je pred Specijalnim sudom za borbu protiv organiziranog kriminala vođen protiv suca Vrhovnog suda Ljubomira Vučkovića i suoptuženih, spominje se na više mjesta u presretnutim telefonskim razgovorima stanovita osoba iz Vrhovnog suda, s kojom se preko posrednika "uglavljuju" željene presude.

Da je sve oko Ulemeka i društva obilježeno neuobičajenim, pokazuje i interna stručna rasprava koja je u Vrhovnom sudu prethodila trećestepenom postupku, o tome da li se treba primijeniti novi Zakon o krivičnom postupku (čija je primjena prije mjesec dana u parlamentu odgođena do januara 2009), koji trećestepenu žalbu dozvoljava i osuđenima na 30-godišnje kazne zatvora, a ne samo maksimalne kao što je to sada slučaj.

Uz to, u svim postupcima vođenima protiv Ulemeka nagledali smo se čudnovatih odlazaka (čak i smrti) tužilaca i sudaca, manipulacija i prijetnji. Prisjetimo se, i sam je Ulemek pred Albijanićevim vijećem zlokobno izjavio: "Ako vas ja opominjem da ne donosite nepravednu presudu, ja to činim radi vas, a ne radi sebe", dok je njegov sudrug Maričić zvani Gumar precizirao: "Izgleda da rat još nije završen, rat za nas tek počinje."

Dobra vijest je da za Ulemeka i društvo "guljenje robije" tek počinje, pa će najdraži Miloševićev ubojica slobodu – uz sve želje za dug život – ponovo vidjeti tek 2044. godine.×

TATJANA TAGIROV

Niže cene razgovora u roamingu za popularne letnje destinacije!

Uz Telenor roaming, ovog leta pričajte duže i opuštenije:

od 1. jula do 31. avgusta 2007, cene razgovora u roamingu u Grčkoj, Tunisu, Bugarskoj, Turskoj, Španiji i Egiptu niže su za 33,3%.

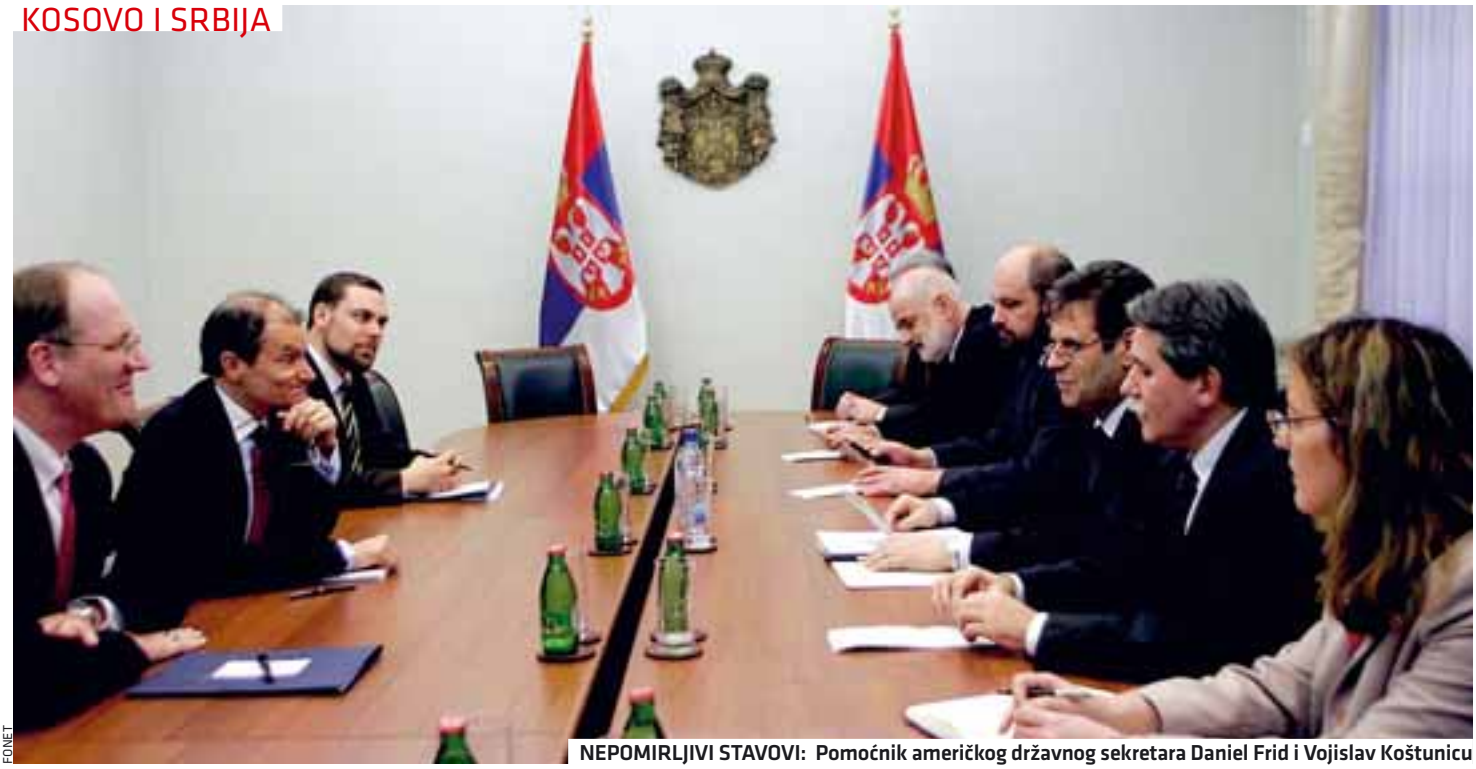
Telenor roaming. Lepo se provedite.

Popust važi za sve dolazne i odlazne pozive i ostvarujete ga sa svakim operatorom u zemlji boravka. SMS i GPRS se tarifiraju bez popusta, po važećim cenama roaminga.

Call centar: 063/9863 ili 062/9863
www.telenor.co.yu

telenor

Mnii lepše. Vidi dalje.

FONET

NEPOMIRLJIVI STAVOVI: Pomoćnik američkog državnog sekretara Daniel Frid i Vojislav Koštunicu

Kvadratura novog kruga

Produžetak pregovora na vidiku, neophodna rezolucija SB-a koja neće proći, ponavljanje radi iscrpljivanja

Kao da se ponovo aktuelizuje klasična Kenedijeva rečenica: "Nikad ne treba da pregovaramo bez straha, ali nikad ne treba da se plašimo da pregovaramo..." Naravno, reč je kosovskom pitanju u koje se zaplela svetska spoljna politika.

Razmatranje tromesečnog izveštaja o Kosovu generalnog sekretara UN-a Ban Ki Muna i šefa UNMIK-a Joakima Rikera na zatvorenim konsultacijama u Savetu bezbednosti UN-a u ponedeljak 9. jula u Beogradu je praćeno smirenije nego ranije, uz visoko kotiranje najnovije izjave Sergeja Lavrova da bilo koja rezolucija o Kosovu koja je neprihvatljiva za Beograd i Prištinu u Savetu bezbednosti neće proći; uz citiranje Vanga Guanđa, kineskog ambasadora u UN-u, koji tokom jula predsedava SB-u, koji kaže da će Kina podržati svako rešenje sa kojim se saglase Beograd i Priština...

Šef UNMIK-a, nemački diplomata Riker je u SB-u rekao kako ljudi na Kosovu gube strpljenje, što je dalo šlagvort američkom ambasadoru pri UN-u Zalmaju Kalizadu da kaže kako očekuje desetak uzbudljivih dana u procesu rešavanja statusa Kosova i da najavi da će SAD i članice EU-a za nedelju dana doneti odluku kada će predstaviti novi predlog rezolucije, čiji sadržaj niko nije mogao da komentariše. Kalizad je rekao da su SAD izrazile spremnost za nastavak pregovora. Prema poslednjoj američko-britanskoj ideji to znači 120 dana novih razgovora između predstavnika Beograda i Prištine, drugi izvori pominju rok od šest meseci, a treći kao krajnji datum navode mart 2008, posle ruskih izbora. U utorak 10. jula, posle susreta visokog predstavnika EU-a za bezbednost Solane i generalnog sekretara UN-a Ban Ki Muna, pominje se produžetak pregovora, ali se naglašava da se ne razmišlja o njihovom neograničenom trajanju.

PRIVIDNO UBLAŽAVANJE: Što se sadržaja tiče, navodno se radi na ublažavanju formulacije vezane za primenu Ahtisarijevog plana koja bi po nekim verzijama mogla samo da govori o tome da će Savet bezbednosti, posle okončanja novog kruga pregovora, razmotriti izveštaj o postignutom napretku i doneti odluku.

Poenta Kalizadove izjave otkriva da je zapravo reč o ponavljanju istog predloga s ciljem da se zamori Rusija: "Vreme je da Rusija pokrene korake u pravom smeru." Slične retorike držala se i ambasadorka Velike Britanije Karen Pirs ("došlo je vreme da u Savetu bezbednosti odluka bude doneta" i "čudi otpor Rusije budući da će EU u budućnosti pružiti najbolju pomoć Kosovu i integrisati Srbiju u svoje redove"). Odgovor je glasio da se pozicija Rusije ne menja (Lavrov) i da problem još predstavlja neispunjavanje standarda, koje je međunarodna zajednica postavila kosovskim Albancima još na početku pregovora u febuaru 2006. (ambasador u UN-u Čurkin). Rusija do sada nije prihvatila nijedan od predloga zato što se u svim varijantama na kraju ipak predlaže nadzirana nezavisnost Kosova kojoj se Srbija protivi.

Itar-Tas prenosi izjavu ambasadora Kine u UN-u Vanga Guanđa da među članicama Saveta bezbednosti i dalje postoje velike razlike kada je reč o nacrtu rezolucije.

U Beogradu se moglo uočiti kako i Ban Ki Mun urgira da se defakto prihvati predlog specijalnog izaslanika Ahtisarija, a potom kako žali zbog nedostatka napretka u primeni preporuka njegovog specijalnog izaslanika i kako poziva sve strane da se uzdrže od preranih i jednostranih akcija koje bi dodatno zakomplikovale ionako već komplikovanu situaciji.

STARA PESMA: Predsednik Srbije Tadić i premijer Koštunica, u odvojenim sastancima su utorak razgovarali sa pomoćnikom američkog državnog sekretara za evropska pitanja Danielom Fridom, koji je u Beograd došao u okviru nove regionalne turneje. On je najpre predsedniku Srbije Tadiću preneo da se SAD zalažu za obnavljanje pregovo-

ra Beograda i Prištine, ograničenog trajanja, čiji bi ishod bio nadzirana nezavisnost. Tadić je odgovorio da se Srbija svim diplomatskim, pravnim i mirnim sredstvima bori da Kosovo ostane u okviru njenog suvereniteta i teritorijalnog integriteta i da se protivi unilateralnom priznavanju kosovske nezavisnosti.

Srpska vlada saopštava da je pokrenula inicijativu za nove pregovore i da se odlučno protivi ideji da SB UN-a usvaja bilo kakvu rezoluciju pre završetka novog pregovaračkog procesa. Koštunica je u razgovoru s Fridom naglasio da budući pregovori treba da se odvijaju u okviru postojeće Rezolucije 1244 i da Vlada Srbije očekuje da će SAD poštovati Povelju UN-a, koja garantuje suverenitet i teritorijalni integritet Srbije, kao i nepromenjivost njenih međunarodno priznatih granica. Ukazao je na to da poštovanje ovih principa predstavlja osnovu za razvijanje dobrih međusobnih odnosa između Srbije i SAD.

Ovde će se lako zapaziti da Amerikanci i dalje nepopustljivo guraju kosovsku nezavisnost, što je ovde sinonim za cepanje teritorije suverene Srbije, ali se verovatno vidi i to da je ta njihova ofanziva malo "otupljena" dalekosežnom američko-ruskom raspravom, činjenicom da EU ne želi da započne misiju na Kosovu bez rezolucije Saveta bezbednosti, pa možda i rastućim uznemirenjem u američkim medijima (CNN, 10. jula) nad pitanjem koje je pomenuo Buš: "Hoće li Irak biti podeljen?" Uz iznošenje jake argumentacije protiv podele.

Iz Vlade se ponavlja i da je za Srbiju neprihvatljiva opcija podele Kosova koju je nedavno pominjao u autorskom tekstu u moskovskoj štampi bivši ruski premijer Primakov. Naglašava se da ideja podele protivreči osnovnom principu nepromenjivosti granica, kog se Beograd drži u pregovorima o Kosovu i u svim drugim kontaktima. To se početkom nedelje videlo i kada je predsednik Srbije Tadić u susretu s predsedavajućim Predsedništva Bosne i Hercegovine Nebojšom Radmanovićem ponovio da Srbija podržava celovitost dejtonske Bosne i istovremeno konstatovao da je sasvim očigledno da će budući status Kosova imati refleksija na unutrašnje prilike u svakoj regionalnoj državi, ne samo na Balkanu.

U Beogradu su proteklih dana otvorenije nego doskora ponavljane procene da je Ahtisarijev plan propao. O tome nekadašnji beogradski dopisnik "Njujork tajmsa" Dejvid Bajnder za beogradsku "Politiku" ispisuje i sledeću rečenicu: "Da li je iko čuo 'buć', kao da je nešto bačeno u Hadson, tamo iza zgrade UN-a?"

Premijer Koštunica izjavljuje krajem prošle nedelje da je prirodno da nova rezolucije dođe kao rezultat uspešno završenih pregovora i da se temelji na kompromisnom rešenju. Koštunica traži pokretanje novog pregovaračkog procesa pod mandatom Saveta bezbednosti i s novim posrednikom, pošto ovde vlada uverenje da ne postoji način da u Savetu bezbednosti bude usvojena rezolucija na osnovu Ahtisarijevog plana. Vlada zahteva da Skupština Srbije tokom jula sasluša izveštaj pregovaračkog tima i da usvoji novu rezoluciju o Kosovu i Metohiji. Socijalistička partija Srbije predala je Skupštini, Vladi i ruskom ambasadoru u Beogradu 500.000 potpisa građana koji se zalažu za očuvanje Kosova i Metohije u Srbiji.

Pregovarački tim priprema nacrt nove skupštinske rezolucije pred konsultacije poslaničkih grupa s predsednikom Skupštine Dulićem o sednici na kojoj Skupština tokom jula treba da potvrdi mandat za vođenje daljih pregovora o Kosovu. ×

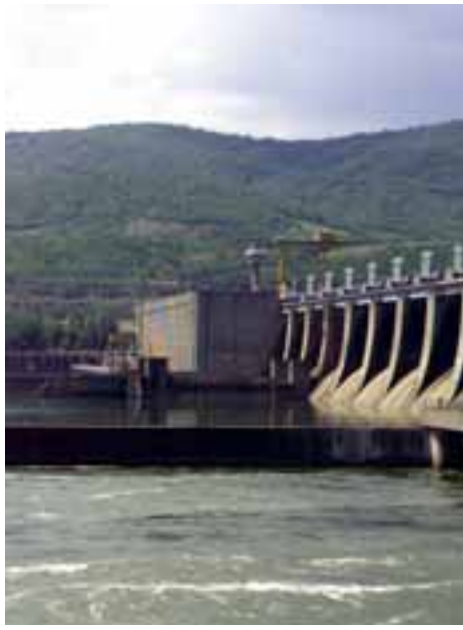
MILAN MILOŠEVIĆ

DRŽAVNI KAPITAL I

A. ANDIĆ

Nećemo se upuštati u špekulacije o tome koje stranke su istakle za koja su javna preduzeća "izrazito zainteresovane", do te mere da su spremne da rasture i samu koalicionu vladu ako im se ne udovolji. Ako novoj vladi doista nešto preti, to je upravo opasnost da će se ona raspasti na pitanju raspodele moći nad javnim preduzećima

U Vladi Srbije protekle sedmice praktično je rešeno da se do kraja avgusta odloži ceo paket odluka o republičkim javnim preduzećima i akcionarskim društvima u kojima dominira državna svojina, pošto je očigledno utvrđeno da o mnogim od krupnih pitanja koja se tiču kontrole državnog kapitala – u vladajućoj koaliciji nema dovoljno saglasnosti. To je jedna od najgorih ekonomskih (pa i političkih) vesti koja je tokom dva meseca od formiranja nove vlade Srbije (polovinom maja) dosada doprla do javnosti, jer ona sugeriše zaključak da koalicionim dogovorom DSS-NS, G17 plus i DS o formiranju nove vlade nisu dovoljno precizirani principi po kojima će Vlada Srbije upravljati državnim kapitalom – koji, okreni-obrni, i dalje zauzima blizu polovinu celokupnog kapitala Srbije (samo EPS, NIS, Telekom Srbija i Aerodrom "Nikola Tesla" raspolažu sa najmanje 30 milijardi dolara državnog kapitala). A novo dvomesečno odlaganje odluka o javnim preduzećima, kada se sabere sa prethodnih osam meseci "neizvesnosti" u tim firmama, od jesenjeg raspisivanja parlamentarnih izbora do danas, praktično znači da u najvažnijim privrednim sektorima države "stanje čekanja" već traje nepodnošljivo dugo, sa tendencijom da se protegne na čitavih godinu dana.

UZMI PARE I BEŽI: Zamislite čak samo jednu buregdžinicu ili berbernicu (a ne neku naftnu kompaniju ili aerodrum) u kojoj se godinu dana praktično ne može doneti nijedna dugoročnija poslovna odluka i u kojoj se ne zna da li će onaj ko je danas šef, to ostati i sutra – a najverovatnije neće. Da li se i u takvoj buregdžinici ili berbernici, a nekmoli u nekom infrastrukturnom sistemu, može voditi bitka za produktivnost i modernizaciju tehnologije; da li se u njima može štedeti sirovina i čuvati inventar; ko u njima "brani" interese "neodređenog vlasnika", to jest, da li je bilo kome stalo da se očuva kasa i da se sav pazar ne razdeli među personalom itd.?

Gotovo bez preterivanja, moglo bi se reći da danas u javnim preduzećima Srbije uglavnom vladaju ekipe "u odlasku", pa su "akutni" motivi i dosadašnjih menadžera i dosadašnjih sastava upravnih odbora objektivno jednostavni – glavno im je da zagrabe ono što još mogu da zagrabe i da nađu "novu perspektivu" na nekom drugom mestu ili bar da "poskupe" svoju smenu do najviše moguće mere. Oni koji su tako motivisani mogu "u poslednjim metrima" trke za povlačenje svakovrsnih privilegija, doneti i dalekosežne poslovne odluke koje nikakva "preraspodela moći" kasnije neće moći popraviti ili promeniti u skladu sa nekim novim ciljevima. Iz svih tih razloga izjavu portparola DSS-a Andreje Mladenovića (Tanjug, 9. jul) da će "o upravnim odborima velikih preduzeća, kao što su Elektroprivreda Srbije i Naftna industrija Srbije, odlučivati Vlada na sednicama kada za to dođe vreme", te da je "sigurno da u okviru vladajuće koalicije postoje određene konsultacije, ali je bitno da svi javni siste-

STRANAČKE KESE

DRAGAN KUJUNDŽIĆ

ČEKANJE UPRAVNIKA ILI GAZDE: NIS, EPS, ŽTP

mi i javna preduzeća funkcionišu i rade normalno", treba smestiti u tužnu hroniku neodgovornog političkog praznoslovlja.

Već i sama okolnost da su plate vodećih menadžera i "naknade" članova upravnih odbora u javnim preduzećima i akcionarskim društvima u državnoj svojini postale državna tajna, a da su neke među njima, prema "nagađanju" ministra za infratsrukturu Velje Ilića, ponegde i oko 9000 evra mesečno ("Večernje novosti", 9. jul), upućuje na zaključak da se "kolektivnom svojinom" u tim firmama upravlja kao da je ona privatna, dok se rizici poslovanja knjiže kao javni. Uostalom, skok plata u javnim preduzećima (ali i u državnim organima), prema nagoveštajima iz Vlade Srbije, izgleda da će biti iskorišćen kao razlog za "zamrzavanje" plata čitavog javnog sektora, nadalje od novembra ove godine, a na nivou od februara ove godine (što je besmislica).

Pri svemu tome treba imati u vidu da u javnim preduzećima "ekipe u neizvesnosti" upravljaju ogromnim kapitalom i ogromnim poslovima. Ako pogledamo spisak od 16 velikih javnih preduzeća u Srbiji, videćemo da su ona, prema podacima ekonomiste Ljubodraga Savića, već 2005. godine ostvarile 713 milijardi dinara prihoda (18,7 odsto svih prihoda preduzeća u Srbiji) i da je u njima tada bilo zaposleno 127.000 radnika. Iako još ne raspolažemo svim najsvežijim podacima, slobodno možemo proceniti da je prihod tih preduzeća u prošloj godini narastao na oko 1000 milijardi dinara (na, svakako, više od milijardu evra) – što je iznos gotovo dva puta veći od državnog budžeta. Istina, taj kapital odbacio je prošle godine relativno skroman profit (procenimo ga na pola milijarde evra), a dve trećine tog profita verovatno je ostvareno u delimično privatizovanoj mobilnoj telefoniji.

Ipak, pošto se profit "razliva" preko linija prihoda, ogroman promet u javnim preduzećima nas jednostavno navodi na zaključak da nijednom političkom centru u Srbiji nije svejedno ko će upravljati kojim od tih poslova i da mu nije svejedno ko će realno biti stranački "ministar" (menadžer) u EPS-u, NIS-u, Srbijagasu, Transnafti, JAT-u, Aerodrumu "Nikola Tesla", PTT-u, Telekomu Srbija, ŽTP-u, Srbijaputu, Srbijašumama, Vojvodinašumama, RTS-u, RUV-u, AD Politici itd. Naravno, ne radi se samo o "direktnim donacijama" koje se na ovaj ili onaj način mogu izvući iz ovih preduzeća za stranačke elite, nego pre svega o poslovima koji se mogu odvijati između velikih državnih privrednih sistema i sponzora određenih političkih stranaka (to je možda i najvažniji interes političkih stranaka u "nacionalnim preduzećima od strateškog značaja").

"ODLOŽENE POLEMIKE": Ugrubo, problem sa javnim preduzećima ima bar dva sloja. Prvo je pitanje da li će nova vlada načelno (u skladu sa tranzicionom politikom) ići na njihovu što širu privatizaciju i na njihovo stvarno konstituisanje u "profitna preduzeća" ili će se ostati na strategiji privatizacije od slučaja do slučaja – u skladu sa određenim (spoljno)političkim, budžetskim ili ekonomskim razlozima? Drugi sloj (povezan, dakako, sa prvim) jeste u znaku pitanja hoće li se tragati za novom formulom "depolitizacije" javnih preduzeća ili će se njima i dalje "vlasnički" upravljati na dosadašnji način, preko upravnih odbora i menadžera "delegiranih" od političkih stranaka koje na ovaj ili "onaj" način participiraju u vlasti?

Kad je reč o "prvom sloju" problema, stiče se utisak da se inercija očuvanja "nacionalnih preduzeća" u državnoj svojini učvršćuje, jer se i novi glavni "ekonomski ministar", koji dolazi iz "nove stranke" u novoj vladi, potpredsednik Božidar Đelić, u više navrata, uglavnom povodom pitanja o privatizaciji Naftne industrije Srbije (NIS-a), izjasnio za staro rešenje – privatizacija da, ali samo do granice manjinskog vlasništva. Istina, potpredsednik Đelić zasad javno ne komentariše izjave novog ministra energetike i rudarstva Aleksandra Popovića da se "ne planira nikakva privatizacija EPS-a", to jest "da >>

se ne planira da u preduzeće koje danas zovemo EPS uđe drugi kapital osim državnog" ("Politika", 8. jul), što bi trebalo da znači da on smatra da u ovaj sistem ne treba privlačiti manjinske investicije niti nekakvog strateškog partnera niti investitora koji bi kupovali akcije EPS-a na berzi (do limita manjinskog paketa). Ova Popovićeva izjava zazvučala je kao odgovor na više puta istican stav dr Dragana Đuričina, predsednika Saveza ekonomista Srbije, da "država treba EPS da pretvori u akcionarsko društvo, pusti akcije na berzu, obezbedi novac za razvoj strateškog sektora, ali zadrži vlasništvo države od najmanje 50 odsto plus jedan" (NIN, 5. jul).

Đuričinova izjava se verovatno oslanja na ključnu premisu: da "državna cena" struja treba EPS-u da omogući da odbaci profit koji bi motivisao ulagače na berzi da dokapitalizuju EPS (a ne da svoj novac oročavaju u bankama po kamati od pet-šest odsto), ili da ta cena bude potpuno liberalizovana, pa da se profit (koji bi motivisao "manjinsku dokapitalizaciju" preko berze) ostvaruje putem čišćenja neracionalnosti u EPS-u, a pre svega smanjivanjem broja onih koji su na njegovom platnom spisku (Vlada Srbije je početkom godine dozvolila da prosečne plate u proizvodnji električne energije, gasa i tople vode dostignu 71.884 dinara, to jest da budu tri puta veće od državnog proseka). Problem sa Popovićevom izjavom, na drugoj strani, nalazi se u tome što on ne daje podatak koji profit država ostvaruje za svoj budžet sa kapitalom poverenim EPS-u, što bi, ekonomski gledano, trebalo da bude njen glavni motiv za odbacivanje ideja o privatizaciji EPS-a ili dokapitalizaciji preko berze. (Istina, Popović je pozvao energetska preduzeća da objave svoje poslovne rezultate – NIS se tom pozivu odazvao, a EPS čini se da nije.)

U stvari, država bukvalno, kao finansijski subjekt, ima od EPS-a mali profit, ali preko njega ostvaruje niz drugih političkih i socijalnih ciljeva. Na primer, kada bi EPS bio makar i delimično privatizovan, ko bi akcionarima mogao da objasni zašto on toleriše dug potrošača od čak 28 milijardi dinara (preko 300 miliona evra), u čemu je dugova privrede oko 12,5 milijardi dinara. Odokativno rečeno, od ukupno oko osam milijardi evra koliko je država od 2000. godine do danas "otpustila" privredi, možda je oko dve milijarde evra "otpustila" baš elektroprivreda – a bez tog "otpusta" mnoga propala društvena preduzeća nikad ne bi našla nikakvog, pa ni najgoreg novog vlasnika. Rečju, onoga trenutka kada i jedna akcija nekog javnog preduzeća dođe u ruke nekog privatnog vlasnika – čitav sistem njenog poslovanja mora da se menja.

Ovde smo naveli samo jedan rukavac trenutno "odložene polemike" oko čitavog kompleksa pitanja privatizacije javnih preduzeća. U stvari, potpredsednik Vlade Božidar Đelić i novi ministar za privredu i privatizaciju Mlađan Dinkić čini se da i dalje zagovaraju ideju da i Srbija (poput svih drugih država u tranziciji) iznese na berzu deo akcija javnih preduzeća. Dinkić je čak javno najavio da će se do kraja juna ove godine ("Danas", 11. jun) u Vladi Srbije usvojiti strategija privatizacije javnih preduzeća, a da će za septembar biti pripremljen poseban zakon o privatizaciji NIS-a. Mimo te strategije, koja očigledno još nije usvojena, a valjda iz nekih drugih akutnih političkih razloga, krenuli su pregovori o privatizaciji JAT ervejza (navodno je za njega zainteresovan ruski Aeroflot) i JAT tehnike (navodno su za nju zainteresovane i neke izraelske firme). NIS je tu, međutim, i dalje glavni šlager – kako zbog različitih strateških partnera koji su zainteresovani (kako se uporno ističe) čak i za njegov manjinski vlasnički paket (što je sumnjivo), tako i zbog

toga što će on, verovatno, biti prvo javno preduzeće u kojem će se osetiti promena odnosa snaga u Vladi Srbije, to jest u vladajućoj koaliciji političkih stranaka.

Ako ostavimo po strani glasove da NIS najteže trpi "vreme neizvesnosti" koje su doneli parlamentarni izbori i njihovi rezultati (silne nabavke nafte – "dok o njima mi odlučujemo", pa sledstveno tome kriza likvidnosti, itd.), videćemo da i sama činjenica da se ni u novoj vladi izgleda ne odustaje od osnovnog koncepta manjinske privatizacije (prva dva koraka su tender za prodaju 25 odsto vlasništva strateškom partneru, pa potom preuzimanje vlasništva do 37,5 odsto – putem dokapitalizacije, na koju se obavezuje strateški partner), te izvesnost da će u vrhu firme doći do značajnih kadrovskih promena – i te kako imaju uticaja na tekuće poteze unutar NIS-a.

Na primer, sada je menadžment firme, sa generalnim direktorom Srđanom Bošnjakovićem na čelu, pokrenuo inicijativu da se preko Erste banke obezbedi jedan sindikovani kredit za modernizaciju rafinerija (uglavnom Rafinerije nafte Pančevo) u visini od 372 miliona evra – pod starim sloganom da se modernizacijom kompanije podiže njena vrednost uoči privatizacije. Taj slogan, rekli bi ekonomisti, ima značenjsku grešku, jer "vrednost" jedne kompanije nije u jednostavnoj vezi sa "cenom kompanije" koju su investitori spremni da plate – to jest, vulgarno rečeno, dugovi svake firme smanjuju cenu koju je kupac spreman da odbroji prodavcu, makar koliko da su ti dugovi "popločani najboljim namerama". Zašto bi, da kažemo hipotetički (a da čitalac bolje shvati ovaj primer), neko u vlasništvo nad oko 37,5 odsto NIS-a uložio između jedne i dve milijarde dolara, ako će krediti za modernizaciju NIS-ovih preradnih postrojenja, koji se podižu pre privatizacije, opredeliti upotrebu gotovo čitavog profita ove kompanije u narednih pet-šest godina.

Delimično i zbog svega toga, verovatno, država dosad i nije dozvoljavala NIS-u da se zaduži radi modernizacije, jer bi takva akcija ne samo oborila cenu koju bi ona prihodovala, nego bi verovatno i suzila krug zainteresovanih strateških partnera. Naime, oni koji sami imaju dovoljno kapitala za ulaganja u modernizaciju postrojenja za preradu nafte (proizvođači i prodavci nafte) ili neki drugi, koji mogu kod banaka da postignu bolje uslove kreditiranja od NIS-a (sa njegovim ne sasvim nedvosmislenim kreditnim kapacitetom) – možda bi smanjili interes za kupovinu srpskog tržišta derivata (onog koji kontroliše NIS). Ili, ako se, ne daj bože, pokaže da NIS nije u stanju da servisira nove dugove, država bi se našla pred neugodnom dilemom – ili da ponovo dodaje ovoj kompaniji (i preuzme dodatne garancije) ili da je prepusti poveriocima na dalju preprodaju.

STRANAČKI NADZOR: Činjenica da je aktuelni menadžment NIS-a, upravo ovih dana, ipak doneo odluku da od (stare) Skupštine akcionara (čak 18 članova te Skupštine zastupa jednog jedinog akcionara – državu), kojoj i dalje predsedava nekadašnji ministar energetike Radomir Naumov, i od nove vlade zatraži saglasnost za spomenuti kredit od Erste banke – može se razumeti samo na tri načina: da su za takav potez dobili neko ohrabrenje iz same Vlade – od nekog moćnog faktora još iz starog sastava Vlade (iz DSS-a, na primer) ili im je namignuo neko moćan od novih članova Vlade (iz DS-a, kao buduće "nadzorne stranke" ove firme, na primer). U oba slučaja, moglo bi se razumeti da se pokreće završni udarac čitavoj ideji privatizacije NIS-a, to jest da se ona vidi tek na kraju dugog štapa. Javno, mena džment ovaj kreditni posao obrazlaže okolnošću da privatizacija kasni, pa otuda direktori NIS-a ne smeju da i dalje gube vreme (a tako i tržište) proizvodeći najgore gorivo u regionu u zastarelim rafinerijama. Kako će na tu ideju, suprotnu stavovima privatizacionog savetnika Meril Linč-Rajfajzen investment, reagovati nadležne institucije, Ministarstvo energetike i spomenuta Skupština NIS-a AD, još ne znamo.

>> DANAS U JAVNIM PREDUZEĆIMA SRBIJE UGLAVNOM VLADAJU EKIPE "U ODLASKU", PA IM JE GLAVNO DA ZAGRABE ONO ŠTO JOŠ MOGU DA ZAGRABE I DA NAĐU "NOVU PERSPEKTIVU"

Ako se sada vratimo na pitanje da li nova vlada Srbije traga za nekim načinom "depolitizacije" javnih preduzeća ili za nekim novim kriterijumima raspodele političkog uticaja na javna preduzeća – opet se nalazimo pred mnogo nepoznanica, iako je od formiranja nove vlade prošlo već dva meseca.

Prvo treba primetiti da je stari sistem podele stranačke "odgovornosti" nad javnim preduzećima – prema ministarstvima kojima "pripadaju" prema prirodi posla kojim se bave – logički neodrživ posle sastavljanja nove koalicije. Naime, ključna javna preduzeća, po prirodi svoje delatnosti, grupisana su uglavnom pod nadležnost dva ministarstva: Ministarstva za energetiku i rudarstvo (EPS, NIS, Srbijagas, Transnafta) i Ministarstva za infrastrukturu (ŽTP, Srbijaput, PTT, Telekom Srbija, JAT ervejz, JAT tehnika, Aerodrum "Nikola Tesla"). Ako bi nadležna ministarstva vodila i "stranački nadzor" nad ovim preduzećima – glavni deo državnog kapitala ostao bi u rukama Koštuničine narodnjačke koalicije, a Demokratska stranka bi ostala kratkih rukava. Znači, taj sistem se mora napustiti, pa se "koalicioni dogovor" (ako ga u ozbiljnom i pismenom obliku uopšte ima) mora dopuniti nekim novim ključem za raspodelu, to jest javna preduzeća se moraju "podeliti" dodatnim političkim dogovorom.

U štampu je, inače, procurilo da je na tom polju u igri sistem 3-2-1, po kome bi, navodno, pri svakoj podeli uticaja na javna preduzeća 3 išlo Demokratskoj stranci, 2 koaliciji DSS i Nova Srbija, 1 G17 plus. Taj magloviti sistem je, međutim, neprimenljiv na celokupnu horizontalnu podelu javnih preduzeća, a mogao bi biti delimično primenljiv kod onih preduzeća u kojima se uticaj deli vertikalno (članstvo u upravnom odboru u takvim preduzećima delilo bi se po sistemu 3-2-1). No, i u tim preduzećima ostaje problem izbora "vodećeg čoveka" (koja stranka će ga kandidovati). Uostalom, i u tom slučaju se postavlja pitanje ko je uopšte vodeći čovek: da li generalni direktor ili predsednik upravnog odbora. I tako redom.

Ovde se nećemo upuštati u špekulacije o tome koje stranke su istakle za koja su javna preduzeća "izrazito zainteresovane", do te mere da su spremne da rasture i samu koalicionu vladu ako im se ne udovolji. Ipak, takve glasine treba slušati pažljivo i uzimati ih ozbiljno. Jer, priča da će glavno iskušenje za novu vladu biti pitanje Kosova, to jest odnos prema "nametnutom rešenju" koje bude usvojeno u Njujorku ili Briselu, uverljiva je samo za one koji nedovoljno poznaju naše političke stranke. Ako novoj vladi doista nešto preti, to je upravo opasnost da će se ona raspasti na pitanju raspodele moći nad javnim preduzećima. ×

DIMITRIJE BOAROV

Uloga motke

U Krivičnom zakonu predviđen je vrlo širok dijapazon sankcija za nepoštovanje ekoloških propisa. Sve to lepo piše, jedino što od sada nije zabeležen slučaj da je neko zbog trovanja vode, vazduha ili zemlje fasovao zatvor

Nedavni pomor ribe u Belom Timoku tek je poslednji ekološki incident u podužem nizu: pre dva meseca deset kilometara reke Likorde kod Krupnja ostalo je bez živog sveta, nešto kasnije slično se dogodilo u reci Vrdili kod Kraljeva, zatim je katastrofa sličnih razmera zabeležena u reci Jadar, u samom centru Osečine, zagađena je i Despotovica kod Gornjeg Milanovca, početkom godine nekoliko desetina tona ribe stradalo je pri remontu turbine na Hidroelektrani "Đerdap II"...

"Zagađenje Likorde je 'čist' slučaj", objasnila je za "Vreme" Vesna Mitrović, šefica inspekcije za ribarstvo Ministarstva za zaštitu životne sredine. "Reč je, naime, o jednom zagađivaču, koji je identifikovan." Slično je, veli, i sa Vrdilom, Jadrom i Despotovicom. U zavisnosti od počinjene štete protiv odgovornih su podnesene prekršajne, odnosno krivične prijave.

MILA I SILA: Knjaževački slučaj, međutim, malo je komplikovaniji: uzrok pomora je visoka koncentracija amonijaka, tu dileme nema. Ali, dilema je otkud amonijak u reci, odnosno ko ga je ispustio. Osumnjičena su četiri preduzeća: Džersi, Stokoimpeks, Dždervin i Kop komerc. Zbog ozbiljnih propusta u rukovanju otpadnim vodama Republička inspekcija zabranila je rad ovih preduzeća, dok ne dostave podatke o ispitivanju ispravnosti uređaja sa amonijakom, kao i o efikasnosti uređaja za prečišćavanje otpadnih voda. Pokazalo se da nijedno od zatvorenih preduzeća nema vodoprivrednu dozvolu bez koje, inače, ne bi smeli da rade. Iz svih pobrojanih preduzeća stigao je demanti, odnosno tvrdnja da sa zagađenjem nemaju nikakve veze, a iz Džersija i najava tužbe protiv države zbog narušavanja ugleda.

Ipak, zbog osnovane sumnje da su doprineli zagađenju reke što je prouzrokovalo masovni pomor ribe, policija je u Knjaževcu uhapsila rukovodioca klanice Stokoimpeks i tehnologa tog preduzeća, kao i direktora fabrike Dždervin i vlasnika Kop komerca. Svi oni su amonijak, tek tako, ispuštali u kanalizaciju odakle je stigao u reku.

Podnošenjem prijave, prekršajne, krivične ili za privredni prestup, posao inspektora je završen, a slučaj preuzima sud. Dobra vest je da se sudski procesi završavaju u kratkom roku, do tri meseca od podnošenja prijave, što ranije nije bio slučaj. Štaviše, zbog sporo vođenog postupka mnogo slučajeva je zastarevalo.

Loša vest je, međutim, što je koncentracija amonijaka u reci Timok kod Knjaževca opet iznad granice. Naime, dve knjaževačke fabrike, Džersi i Stokoimpeks, nastavile su sa radom uprkos zabrani i uprkos hapšenju odgovornih. Nije, doduše, zabeležen nov pomor ribe, mada je pitanje da li ribe u ovoj reci uopšte ima. U Ministarstvu za zaštitu životne sredine kažu da će biti podnete prekršajne i prijave za privredni prestup, a maksimalna kazna koja može biti izrečena po obe prijave je četiri miliona dinara.

Inače, u Krivičnom zakonu predviđen je vrlo širok dijapazon sankcija za nepoštovanje ekoloških propisa, od novčane kazne pa do dugoročne robije, čak do osam godina zatvora. Sve to lepo piše, jedino što od sada nije zabeležen slučaj da je neko zbog trovanja vode, vazduha ili zemlje fasovao zatvor.

KO ĆE DA PLATI ŠTETU: Za zagađenje Belog Timoka i pomor ribe, lista odgovornih još nije zatvorena. Kako je objasnila Vesna Mitrović, obaveza svakog preduzeća je da kontroliše šta u kanalizaciju ispušta i da četiri puta godišnje pruži dokaze o kvalitetu vode koju ispušta u kanalizaciju.

Slovo zakona

Član 260. – Zagađenje životne sredine

(1) Ko kršeći propise o zaštiti, očuvanju i unapređenju životne sredine zagadi vazduh, vodu ili zemljište u većoj meri ili na širem prostoru, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana došlo do uništenja ili oštećenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da su za njegovo otklanjanje potrebni duže vreme ili veliki troškovi, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je usled dela iz stava 2. ovog člana došlo do uništenja ili oštećenja životinjskog ili biljnog sveta velikih razmera ili do zagađenja životne sredine u toj meri da su za njegovo otklanjanje potrebni duže vreme ili veliki troškovi, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

(5) Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. i 4. ovog člana, sud može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme određene propisane mere zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine.

Član 261. – Nepreduzimanje mera zaštite životne sredine

(1) Službeno ili odgovorno lice koje ne preduzme propisane mere zaštite životne sredine, ili ne postupi po odluci nadležnog organa o preduzimanju mera zaštite životne sredine, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(3) Ako je usled dela iz st. 1. i 2. ovog člana došlo do zagađenja životne sredine, učinilac će se kazniti za krivično delo iz člana 260. ovog zakonika.

(4) Ako izrekne uslovnu osudu za dela iz st. 1. i 2. ovog člana, sud može naložiti obavezu učiniocu da u određenom roku preduzme određene propisane mere zaštite, očuvanja i unapređenja životne sredine.

DRAGAN KUJUNDŽIĆ

BEZ ŽIVOTA: Topčiderska reka

Direktori preduzeća koji su uhapšeni krivi su jer su ispuštali amonijak u kanalizaciju: to nipošto nisu smeli da učine i za to im sleduje adekvatna kazna, o čemu će da odluči sud. Međutim, odgovorni su i rukovodioci lokalnog Javnog komunalnog preduzeća što izlivanje amonijaka nisu sprečili, odnosno što otpadne vode nisu prečišćene pre ispuštanja u reku.

"Uzorak vode iznad kolektora gradske kanalizacije imao je zadovoljavajući kvalitet, dok je ispod kolektora nalaz bio katastrofalan. Nema dileme ko je kriv, odnosno ko treba da sanira štetu", izričita je Vesna Mitrović. Korisnik ribarskog područja, nastavlja ona, treba da podnese zahtev za saniranje štete, jer zagađivač je dužan da otkloni nastalu štetu. Konkretno, u slučaju zagađenja Belog Timoka, prijava je podnesena protiv Komunalnog preduzeća Standard, koje sakuplja otpadne vode. Dakle, ono bi moralo da snosi troškove sanacije. Kako je reč o javnom preduzeću, ponovno oživljavanje reke biće na račun građana.

RAZVODNJENA NADLEŽNOST: "Jedan od većih problema jeste to što je nadležnost, kad je o vodama reč, podeljena na nekoliko ministarstava", objašnjava Dušan Pajkić, pomoćnik ministra za zaštitu životne sredine. Tako, Ministarstvo zdravlja je nadležno za vodu za piće, Ministarstvo poljoprivrede >>

Hapšenja, istraživanja i očekivanja

EKOLOŠKA KATASTROFA: Timok ovih dana

Analize vode Belog Timoka u Knjaževcu, u noći između nedelje i ponedeljka, na izlivu gradske kanalizacije i nizvodno od grada, ponovo su pokazale da je u ovu reku izbačena nova količina amonijaka u sličnim količinama koja je pre desetak dana izazvala pomor ribe. Ova vest šokirala je građane u priobalju, nakon prošlonedeljnih energičnih mera Ministarstva za zaštitu životne sredine, inspekcije i policijskih organa na pronalaženju krivaca za ekološku katastrofu u kojoj je stradalo više desetina tona ribe. Nakon što je ministar Saša Dragin početkom prošle nedelje privremeno zabranio rad u četiri knjaževačke fabrike: Dervin, Džersi, Stokoimpeks i Venus, dok ne dostave nalaze stručnjaka o ispravnosti sistema za prečišćavanje, usledila su prva privođenja odgovornih lica iz pomenutih preduzeća. Zbog osnovane sumnje da su izvršili krivično delo zagađenja životne sredine, najpre su lišeni slobode i određeno je zadržavanje Goranu Ivkoviću i Ninku Mitroviću, direktorima Dervina i Kop komerca, a zatim i direktoru i tehnologu Stokoimpeksa Dragiju Lazareviću i Ivanu Jovanoviću. Po isteku zadržavanja kod policijskih organa, sudsko veće Opštinskog suda u Knjaževcu odbilo je kao neosnovan zahtev javnog tužioca za produženje pritvora ovoj četvorici rukovodilaca osumnjičenih za pomor ribe u Belom Timoku. Protiv njih je doneto rešenje o zabrani napuštanja mesta boravišta, a Ivanu Jovanoviću oduzet je pasoš, jer je on državljanin Crne Gore. Rešenje o sprovođenju istrage doneto je 6. jula, a osumnjičeni će se braniti sa slobode. Među osumnjičenim zagađivačima koji su privremeno zatvoreni, kao kolateralna šteta, čini se, prošao je pogon za preradu voća Venus, koji tek započinje izgradnju hladnjače.

Povodom ovakvih mera burno su reagovali predstavnici pomenutih preduzeća prošle nedelje – od negiranja krivice i optužbi da su odluke ishitrene, preko prozivanja ministra Dragina za "pozerstvo", do izjava čelnika knjaževačke opštine da pomor ribe nije bio kataklizmičkih razmera i da je "čitav slučaj predimenzioniran". I pored ovakvih reakcija, lokalna samouprava podržava istragu nadležnih organa, ali kao dugoročno rešenje vidi jedino izgradnju sistema za prečišćavanje otpadnih voda za koji bi bilo potrebno oko pet miliona evra, što je znatno više od godišnjeg budžeta knjaževačke opštine.

Knjaževac ima veliki ekološki problem jer se njihova gradska kanalizacija direktno uliva u Beli Timok, a osim individualnih priključaka kroz nju otiču otpadne vode kako većih tako i manjih preduzeća, pa nije tako jednostavno utvrditi ko je najviše doprineo poslednjoj ekološkoj katastrofi. Stručnjaci Zavoda za javno zdravlje u Zaječaru ponovo ističu da je nivo amonijaka u knjaževačkoj kanalizaciji konstantno iznad granica bio i jesenas i zimus, ali je količina vode u reci to mogla da podnese, međutim drastičan pad nivoa Timoka i zagrejanost vode poslednjih nedelja dovela je do uslova u kojima ribe ne mogu da opstanu. Međutim, uzorkovanje vode u petak 6. jula, kada je na snazi bila privremena mera zabrane rada najvećim preduzećima u Knjaževcu, pokazalo je da su otpadne vode bile dobre i da nije bilo zagađenja Belog Timoka. Već u subotu inspekcija je odobrila fabrikama probni rad, a naredne noći ponovo je registrovan znatno veći nivo organskih materija. Novog velikog pomora ribe nije moglo biti iz prostog razloga što je prethodni akcident uništio gotovo ceo riblji fond.

Ministar za zaštitu životne sredine Saša Dragin obećao je Udruženju ribolovaca da će država akutno rešiti ovaj problem poribljavanjem ovog dela reke kako bi se što pre revitalizovao. Ipak, nadoknada štete biće uzaludna ako se pre toga definitivno ne reši problem prečišćavanja otpadnih voda u Knjaževcu.

Poslednja informacija, do zaključenja ovog broja, u vezi sa zagađenjem Timoka je saopštenje Ministarstva zaštite životne sredine u kome se kaže da su dve od četiri privremeno zatvorene fabrike u Knjaževcu ipak nastavile rad zbog čega su ponovo povećane količine amonijaka u Svrljiškom i Belom Timoku. To su Fabrika sireva Džersi i klanica Stokoimpeks. U saopštenju se navodi i da je Ljiljana Stanojević, pomoćnik ministra za inspekcijske poslove, najavila da će protiv ovih fabrika biti preduzete rigorozne mere, odnosno prijave za privredni prestup za koji je maksimalna predviđena kazna tri miliona dinara.

U utorak po podne privedeni su i određeno je zadržavanje direktoru i tehničkom direktoru Fabrike sireva Džersi Saši P. i Dejanu V. ×

DARINKA MIHAJLOVIĆ

vodi računa o nadzemnim i podzemnim vodama, a Ministarstvo za zaštitu životne sredine zaduženo je za ekscesne situacije, poput aktuelnog zagađenja Belog Timoka. "U evropskim zemljama, voda, vazduh i zemljište su isključivo u nadležnosti ministarstva za zaštitu životne sredine i naša je obaveza, budući da želimo da se priključimo Evropskoj uniji, da nadležnost objedinimo." Samo na taj način, veli, može se obezbediti održiva zaštita prirode.

Tim povodom u pripremi su novi ekološki propisi, mnogo stroži od dosadašnjih. "Donošenje propisa je samo jedan deo priče. Drugi, mnogo važniji segment je implementacija tih novih propisa", kaže Pajkić. "Neko će propise poštovati jer zaštitu prirode shvata kao svoju obavezu, neko će se o propise oglušiti. Za ove druge, nadležna je inspekcija."

"Uvek postoje bar dva načina da se poštovanje ekoloških propisa obezbedi", kaže Ljiljana Stanojević, pomoćnica ministra zadužena za inspekcijske poslove. "Naglasak prevashodno stavljamo na edukaciju i podizanje ekološke svesti, tek potom se za motku hvatamo." Primeri sa početka ovog teksta nedvosmisleno ukazuju na nizak nivo ekološke svesti. Ostaje, dakle, da se vidi hoće li motka štogod pomoći. ×

ZORAN MAJDIN

РЕПУБЛИЧКА РАДИОДИФУЗНА АГЕНЦИЈА

На основу члана 8 став 1 тачка 5 и члана 12 став 5 Закона о радиодифузији Савет Републичке радиодифузне агенције 26. јуна 2007. године донео је

ОПШТЕ ОБАВЕЗУЈУЋЕ УПУТСТВО О ПОНАШАЊУ ЕМИТЕРА (КОДЕКС ПОНАШАЊА ЕМИТЕРА)

I УВОД

1. Правни основ

Правни основ за доношење Кодекса понашања емитера налази се у ставу 5 члана 12 Закона о радиодифузији који гласи:

Агенција доноси опште обавезујуће упутство ради ближег уређивања одређених питања која се односе на садржај програма, независно од постојеће праксе емитера. Опште обавезујуће упутство може да се односи на појединo питање које се тиче садржаја програма, на већи број сродних питања, а може да се односи и на сва питања која се тичу садржаја програма (кодекс понашања емитера).

Осим тога, члан 19 Закона о радиодифузији прописује: "Агенција се стара о заштити малолетника и поштовању достојанства личности у програмима који се приказују посредством радија и телевизије, о чему доноси опште обавезујуће упутство." Овим Кодексом, који обухвата и заштиту малолетника и заштиту достојанства личности (заштита приватности и сл.), Агенција реализује своју законску обавезу.

Члан 8 Закона о радиодифузији налаже Агенцији да, између осталог, пропише и програмске услове за производњу и емитовање програма. Овим Кодексом регулисан је и тај скуп питања.

Кодекс понашања емитера представља систем општих обавезујућих упутстава која се односе на сва до сада уочена питања која се тичу садржаја програма.
Непоступање по важећем Кодексу понашања емитера, као општем обавезујућем упутству, је основ за изрицање свих мера које Агенција може предузимати.

2. Циљеви

Доношење Кодекса понашања емитера има за циљ:

- Стварање услова за професионалан рад емитера, како је то и назначено чланом 3 Закона о радиодифузији који прецизира начела регулисања односа у области радиодифузије.
- Јасно и прецизно дефинисање питања која се тичу садржине програма која су предмет надзора Агенције над радом емитера у погледу програмских стандарда утврђених Законом о радиодифузији.
- Ближе прецизирање минималних програмских услова за производњу и емитовање програма како то налаже Закон о радиодифузији.
- Заштиту деце и омладине од потенцијално штетних утицаја садржаја програма радија и телевизије, што је наложено Законом о радиодифузији.
- Заштиту достојанства личности у садржају програма емитера, како и налаже Закон о радиодифузији.
- Заштиту ауторских и сродних права у садржају програма емитера, како то и захтева Закон о радиодифузији.

II ОПШТА ОБАВЕЗУЈУЋА УПУТСТВА (У ДАЉЕМ ТЕКСТУ: УПУТСТВА)

1. Упутство које се односи на опште обавезе емитера

Емитери су дужни да поштују следећа основна начела:

1) **Поштовање услова из дозволе.** Емитери су дужни да у свему поштују услове под којима им је дозвола издата, нарочито у погледу општих програмских стандарда прописаних Законом. У погледу програмских обавеза емитер није обавезан да стриктно поштује програмску шему предату на конкурсу, али је дужан да оквирно поштује општи програмски концепт из конкурсне документације. Промена профила програма у погледу класификације емитера из члана 45 Закона, дозвољена је само уз изричиту сагласност Агенције. Преставници емитера дужни су да Агенцији омогуће увид у податке и осталу документацију која се односи на предмет надзора. Агенција је у спровођењу надзора дужна да штити пословну тајну емитера.
2) **Обавеза идентификације.** Телевизијске станице су дужне да у току трајања програма емитују назив, ознаку или скраћени идентификациони знак емитера, изузев у време трајања рекламних блокова. Радио станице свој назив, ознаку или идентификациони знак морају емитовати најмање на сваких 15 минута емитованог програма. Не смеју се користити нерегистровани или лажни називи или идентификациони знак.
3) **Квоте обавезне продукције.** Емитер је обавезан да од укупног годишњег времена емитовања програма, емитује најмање 50% програма произведеног на српском језику, од чега најмање 50% програма сопствене продукције. Емитери који производе и емитују програм намењен националним мањинама обавезни су да од укупног годишњег времена емитовања програма на језику националне мањине, емитују најмање 50% програма сопствене продукције. У укупно годишње време емитованог програма не рачунају се репризе, спортски преноси, игре, рекламе, тв-куповина, емитовање смс, *е-маил* и сличних порука, комерцијални програми засновани на плаћању телефонских, интернет и сличних телекомуникационих услуга, еротски програми у сопственој продукцији, као ни програм вести, изузев ако се ради о сопственој продукцији вести. Под сопственом продукцијом подразумевају се програми или емисије у којима је изворни аудио или видео материјал и/или ауторски део садржан у емисији или програму већи од 50% у телевизијском, односно 20% у радио програму, односно емисији. За установе јавног радиодифузног сервиса важе квоте прописане чланом 74 Закона о радиодифузији.
4) **Забрана партијске припадности**. Емитери не могу својински и програмски припадати политичким партијама, организацијама или коалицијама, као ни правним лицима чији је оснивач политичка партија, организација или коалиција. Забрањено је изразито програмско фаворизовање или изразита дискриминација легалних политичких партија, организација или њихових функционера. Забрањено је политичку пропаганду маскирати било којом врстом програма, нарочито информативног или програма политичких актуелности. Забрана партијске припадности не подразумева забрану аргументоване критике рада политичких партија и организација. Емитери имају начелну обавезу поштовања плурализма политичких мишљења, али и право на независност и самосвојност уређивачке политике и слободну аргументовану вредносну процену.

2. Упутство које се тиче општих програмских стандарда у информативном програму и програму политичких актуелности

Емитери нису дужни да производе информативни програм, али, уколико су ту врсту програма уврстили у свој програмски концепт у елаборату на основу којег им је издата дозвола, дужни су да буду професионални у свом раду, што налаже члан 3 Закона о радиодифузији којим се регулишу општа начела односа у области радиодифузије. Уз то, члан 68 став 1 тачка 2 свим емитерима налаже да "обезбеде слободно, потпуно и благовремено информисање грађана". Емитери су, стога, дужни да се придржавају следећих упутстава:

1) **Поштовање обавеза проистеклих из документације предате на конкурсу.** Информативни програм и емисије политичких актуелности смеју да емитују само емитери којима је дозвола за емитовање програма издата на основу документације (програмског елабората) која предвиђа производњу и емитовање ових врста програма. Ови емитери ту врсту програма начелно су дужни да емитују у обиму и на начин описан у програмском елаборату, што не подразумева стриктно поштовање оквирне програмске шеме из елабората, нити забрану слободног уређивања програма. Емитери који су на конкурсу добили дозволу на основу програмског елабората политичких актуелности, ове врсте програма могу да престану да емитују само ако затраже и добију изричиту сагласност Агенције. Емитерима који у својој конкурсној документацији нису предвидели емитовање информативног програма и програма политичких актуелности није дозвољено емитовање ових врста програма, осим уз изричиту сагласност Агенције.
2) **Објективност**. Емитери су дужни да обезбеде да се свако становиште представи на минимално објективан начин (без малициозних монтажа, уметнутих коментара и сл.). Када између емитера и појединаца и организација о којима емитер у свом програму говори или их у програму помиње постоји интересна повезаност, онда се та повезаност у програму мора јасно нагласити.
3) **Непристрасност**. Емитери имају право на сопствену независну уређивачку политику, уз поштовање минималне непристрасности у извештавању. Под минималном непристрасношћу подразумева се обавеза емитера да чињенично извештавање јасно одвоји од става, мишљења или коментара. Емитер мора да се стара да лично уверење и мишљење уредника и новинара не смеју да дискриминаторно утичу на избор теме и начин њеног представљања. Није дозвољено манипулисање изјавама, саопштењима и сличним садржајима с циљем промене њиховог основног смисла (малициозне монтаже, злонамерно скраћивање или уклањање кључних делова садржаја и сл.). Ово упутство не односи се на

класичну монтажу слике и тона већ само на оне манипулације сликом, тоном и садржајом које искривљују основни смисао саопштеног.

4) **Благовременост**. Емитер не сме намерно да прикрива информације од јавног интереса, осим у случају информација која је званично класификована као тајна или уколико је реч о заштити безбедности земље.
5) **Тачност**. Емитер не сме да емитује вести и извештаје за које зна да су неистинити. Вести и извештаји који се не могу потврдити или чија тачност није поуздано утврђена могу се емитовати само ако се јасно назначи њихова незваничност или непотврђеност. Извештавање емитера мора бити засновано на чињеницама. Емитер је дужан да штити извор, али и да га обелодани када Закон то захтева. Емитер је дужан да архивски материјал јасно означи приликом поновног емитовања. Под архивским материјалом се не подразумевају сви раније снимљени или прикупљени материјали, већ искључиво снимљене целине или они делови снимљених целина који својом обухватношћу носе заокружену информацију о претходној целини. Такве целине не могу механички бити употребљене као прости аудиовизуелни материјал за креирање нових целина; такође, архивским материјалом се не сматрају снимци који се користе за илустрацију програмских материјала у којима се појављују или помињу јавне личности (кратки снимци свакодневних активности, фотографије без посебног контекста, и сл.).
6) **Слобода објављивања коментара**. Објективност, непристрасност и тачност у извештавању не подразумевају забрану објављивања коментара појава, догађаја и поступака појединаца. Емитери су слободни да у складу са својом уређивачком политиком коментаришу појаве, догађаје и поступке појединаца, државних органа, политичких партија и других институција. Уколико се емитер одлучи на емитовање коментара дужан је да не користи увредљив тон. Обавеза је емитера да коментаре јасно одвоји од вести и информација који се односе на исту тему.
7) **Забрана дискриминације**. Емитери не смеју спроводити дискриминацију појединаца или друштвених група на основу пола, расне, етничке, верске, социјалне или националне припадности.
8) **Правило друге стране**. Код извештавања о расправама које укључују сукоб било које врсте, емитер је дужан да свим странама које учествују у расправи пружи могућност да у полемици учествују на начелно равноправан начин. Није дозвољено приказивање једностраних напада на личности, нити вођење дуготрајних или понављаних кампања у вези са појединим личностима, друштвеним групама или институцијама без релевантних нових података који би оправдали продужено или поновљено извештавање о истој појави, догађају, институцији или личности.
9) **Обавеза преношења саопштења хитне природе**. Емитери су дужни да без одлагања пренесу сва саопштења која се односе на угроженост људских живота, здравља, безбедности или имовине.
10) **Обавеза посебног најављивања програма који садржи сцене насиља и катастрофе**. Сваки садржај који садржи призоре, тонске записе, или директан опис насиља и катастрофе мора се посебно најавити.
11) **Обавеза објављивања исправке и одговора (важи за случајеве за које Законом о јавном информисању нису прописани изузеци)**. Кршењем овог Кодекса сматраће се и непоступање по праксама, правилима и прописима који важе за адекватно преношење исправке и одговора. Ако је емитована лажна вест, неистинит извештај или неки сличан садржај који не одговара утврђеним чињеницама, емитер је дужан да у што краћем року и у истом или адекватном термину објави исправку, омогући одговор оштећеној страни и упути извињење појединцу или организацији који су грешком оштећени, при чему трајање одговора не може бити краће од времена утрошеног на напад, осим ако оштећена страна на то пристане. У тексту одговора не може бити уредничких интервенција, а исправка или одговор морају се јасно и без коментара најавити и одјавити. Сопствену реакцију на одговор или исправку емитер не сме да објави истог дана када је објављен одговор или исправка. Оштећена страна има право да лично одговори, уколико то захтева. Због природе електронских медија рок за исправку треба да буде максимално кратак, по правилу 24 сата, осим ако за кашњење не постоји оправдан разлог који отежава или онемогућава емитовање исправке или одговора у том року. Рок се може продужити на захтев оштећене стране.

3. Упутство које се односи на заштиту деце и омладине

Емитери су дужни да предузму све мере предострожности како би заштитили малолетне особе од програмских садржаја који могу да им угрозе интегритет као и њихов здравствени, морални, интелектулани и социјални развој.

1) **Обавеза емитовања одређених садржаја само у доба када деца и омладина не би требало да прате програме радија и телевизије.** Емитовање сцена секса, еротике, филмова са изразито бруталним насиљем, приказивање наркоманије и сличних садржаја дозвољено је само у периоду од 24 до 06 часова. Емитовање ових појава као и сцена са вулгарним језиком и изражавањем изричито се забрањује у програмима намењеним деци и омладини, осим уколико није у едукативне сврхе, у врло пажљиво постављеном контексту.
2) **Обавеза посебне најаве или означавања програма који могу угрожавати децу и омладину.** Програми који могу угрозити малолетнике или су за њих неприкладни морају бити јасно означени, а старатељи морају бити на њих упозорени. Сваки програм са садржајем неприкладним за лица млађа од 18 година, који се на телевизији емитује пре поноћи, мора бити обележен јасно видљивом бројком која упозорава гледаоце и родитеље на то да садржај који следи није прикладан за сва малолетна лица. Бројка треба да упућује на минимални узраст деце која може да прати програм (нпр: 12, 14, 16, у кругу црвене боје и на видљивом месту). Бројка (упозорење) емитује се пре и на почетку програма и на сваких 15 минута трајања програма у трајању од једног минута. На радију ово упозорење саопштава спикер или водитељ програма. Емитери су слободни да програме класификују по свом нахођењу, али Агенција има право да упозори или казни емитера који за децу неприкладне садржаје уопште не обележавају, не обележавају на начин прописан овим упутством или систематски погрешно одређују границу узраста за који је неки програм погодан. Емитери имају право да, уколико су у недоумици, од

Агенције затраже мишљење о класификацији означавања. Агенција је дужна да у адекватном року емитеру достави своје мишљење. Емитери треба да воде рачуна о уобичајеном распореду активности деце и посебно да избегавају емитовање проблематичног материјала у време када се може очекивати да малолетници гледају или слушају програме радија и телевизије.

3) **Обавеза да се деца и омладина приказују уз дозволу родитеља или старатеља**. Малолетно лице може се директно појавити у програму само уз сопствени пристанак и одобрење родитеља или старатеља, па и тада је емитер дужан да посебно води рачуна о заштити достојанства и физичког и менталног здравља особе која је у питању. Емитери су дужни да искажу посебну пажњу када објављују интервјуе, фотографије или снимке малолетника и то могу да учине само уз пристанак и одобрење родитеља или старатеља. Ова обавеза се не односи на снимљене материјале који служе за илустрацију и, при том, не угрожавају достојанство деце и омладине (колективни снимци почетка школске године, снимци дечје игре на јавним површинама, временске прогнозе и сл.)
4) **Посебна заштита када је малолетно лице жртва или починилац насиља или другог кривичног дела**. Малолетно лице мора бити заштићено од експлицитног појављивања у јавности било да је жртва или починилац насиља или другог кривичног дела. Емитери су дужни да заштите идентитет малолетника у таквим случајевима.
5) **Обавеза синхронизације програма за програме намењене деци предшколског узраста**. Емитери су дужни да стране програме намењене деци предшколског узраста синхронизују на српски језик или језике локалних националних или етничких заједница.

4. Упутство које се односи на приказивање порока, криминала и узнемиравајућих појава

Емитери не смеју емитовати материјале који делују штетно (васпитно, образовно, здравствено или хигијенски) и који подстичу насиље.

1) **Програми који могу изазвати насиље**. Не смеју се емитовати материјали који оправдавају или подстичу насиље, опасно или антидруштвено понашање или охрабрују друге да упражњавају таква понашања. Ова обавеза се не односи на уметничке, документарне или игране програме са оваквим садржајима, али они морају бити посебно означени и најављени.
2) **Наркоманија, пушење, алкохол, коцка**. Наркоманија, пушење, алкохол и коцкање не смеју се приказивати у позитивном контексту да се не би подстицале. Ова обавеза се не односи на уметничке, документарне, научне, игране и сличне програме са оваквим садржајима, али они морају бити посебно означени и најављени.
3) **Регулисање приказивања сцена насиља, убистава, масакра и катастрофа**. Емитери имају обавезу да избегавају приказивање бруталних, насилних и узнемирујућих сцена уколико то није у јавном интересу, при чему тада емитовање мора бити јасно образложено. Жртве насиља и катастрофа имају право на посебну заштиту насиљу и катастрофама и приказивање жртава и унесрећених не сме манипулисати људском патњом и учинити да жртве, настрадали и њихове породице поново буду изложени патњи. Ова обавеза се не односи на уметничке, документарне, научне, игране и сличне програме са оваквим садржајима, али они морају бити посебно означени и најављени.
4) **Самоубиство**. Забрањено је приказивање самоубиства или других облика самоповређивања. Емитери морају бити веома опрезни у разматрању ових појава и уздржани при помињању личних имена актера и описивању пропратних околности. Ова обавеза се не односи на уметничке, документарне, научне, игране и сличне програме са оваквим садржајима, али они морају бити посебно означени и најављени.

5. Упутство које се односи на праћење истраге, садржај записника издвојених у кривично-судском поступку и заштиту идентитета службених лица која воде истрагу

1) **Праћење истраге**. Емитери не смеју ни на који начин ометати истрагу током њеног трајања. Не смеју се интервјуисати починиоци током трајања истраге. Забрањује се емитовање плаћених информација о процесу и о почињеном делу. Током процеса истраге емитер је дужан да поштује начело претпоставке невиности. Није дозвољено приказивати снимке или материјале који су званично означени као тајни, као ни снимке и материјале који су појединци или државни органи прибавили на противзаконит начин.
2) **Објављивање садржаја записника издвојених у кривично-судском поступку.** Емитери су дужни да у свом раду и обавештавању јавности о кривичним судским поступцима поштују судске одлуке о издвајању записника о исказима окривљених, сведока или вештака, доказа, аудио и визуелних снимака и других материјала када се на њима не може засновати судска одлука.
3) **Забрана притиска на суд.** Забрањено је емитовати емисије којима се намерно прејудицира исход судског процеса. Извештавање из суда мора се заснивати на изнесеним чињеницама и сведочењима, а не искључиво на мишљењима и проценама особа које не учествују у судском поступку. Емитери су дужни да јасно наведу статус особе која је на било који начин укључена у истрагу или судски поступак (сведок, осумњичени, оптужени, окривљени и сл.). Емитер не сме у свом програму да третира окривљеног (осумњиченог и оптуженог) као кривично одговорног док се не донесе правоснажна пресуда.
4) **Заштита идентитета.** Није дозвољено без изричитог одобрења објављивати идентитет службених и осталих лица која воде истрагу или су са њом повезани, уколико та имена нису већ званично објављена.

6. Упутство које се односи на третман религије и верске програме

Упутства које се односе на религију и верски програм треба да обезбеде Уставом гарантованих поштовање верских слобода.

1) **Заштита цркава и верских заједница**. Забрањено је верска схватања и учења признатих цркава и верских заједница третирати дискриминаторски и увредљиво. Емитери морају поштовати Уставом загарантовану слободу вероисповести и спречавати омаловажавање, вређање и исмејавање симбола и учења традиционалних цркава и верских заједница у свом програму. Установе јавног радиодифузног сервиса обавезне су да утврде квоте верског садржаја за традиционалне и признате црквене и верске заједнице; трајање ове врсте програма начелно треба да се поклапа са процентом заступљености припадника одређене цркве или верске заједнице у укупном становништву на територији на којој се програм неког од јавних сервиса емитује, уз поштовање принципа позитивне дискриминације.
2) **Забрана прозелитизма**. Емитерима се забрањује да се у верским програмима баве прозелитизмом, односно настојањем да се директно придобијају и позивају гледаоци да приступе некој цркви или верској заједници. Емитер је дужан да религозне програме јасно најави и назначи о којој је цркви или верској заједници реч. Ако је реч о емитеру специјализованог програма који емитује искључиво програм верског садржаја он је дужан да то учини приликом сваке идентификације или најаве програма.
3) **Забрана маскирања политичких садржаја формом верског програма**. Верски програми морају се искључиво бавити верским садржајима. Бављење политичким темама у програмима који се дефинишу као верски је забрањено.
4) **Секте, фундаментализам, тероризам.** Емитери морају да праве јасну разлику између признатих цркви и верских заједница, с једне, и секти, с друге стране. Своје програме, у оквиру установа јавних радиодифузних сервиса и мимо њих, могу имати само цркве и верске заједнице регистроване код Министарства вера. О сектама се може говорити само у контексту анализе друштвених процеса. Забрањено је емитовање верских програма којим се позива на угрожавање припадника других религија и Уставом признатих слобода (забрана верског фундаментализма). Забрањено је путем верских програма подстицати насиље или промовисати тероризам.

7. Упутство које се односи на приказивање програма који се односе на окултизам, паранормалне појаве и магију

Ова упутства треба да обезбеде поштовање програмске обавезе емитера да се не емитују садржаји којима се злоупотребљава лаковерност гледалаца или слушалаца.

1) **Окултизам.** Забрањује се емитерима да емитују програме који су засновани на окултизму, паранормалним појавама и магији, у којима се манипулише људским слабостима, лаковерношћу, необавештеношћу и незнањем. Забрањује се емитовање програма у којима се овакве појаве користе за манипулисање гледаоцима или за зараду.
2) **Прорицање судбине, тумачење хороскопа и слични садржаји.** Забрањено је емитовање програма заснованих на прорицању судбине, тумачењу хороскопа и сличним садржајима који се не могу категорисати у предвиђену и законом нормирану делатност. Будући да постоје основане индиције да се ова врста програма заснива на злоупотреби лаковерности гледалаца и на одређеној врсти финансијске злоупотребе настале због необавештености гледалаца емитовање ове врсте програма није дозвољено.
3) **Хороскопи и слични забавни садржаји.** Забавни програми у којима се као тема појављује прорицање судбине, тумачење хороскопа и слични садржаји могу се емитовати под условом да то није једини садржај емисије, и без додатног наплаћивања телефонских позива, СМС порука и других видова комерцијализације ових садржаја.

8. Упутство које се односи на приказивање порнографије, секса и голотиње

Упутства која следе за циљ имају смањење неконтролисаног присуства сцена секса и голотиње у програмима емитера, као и њихово јасно усмеравање ка програмима и терминима који су за то прикладни.

1) **Приказивање и описивање сцена секса, еротике и порнографије**. Сцене секса могу се приказивати само од 24 до 06 часова. Експлицитни разговори о сексу на радио станицама, такође, дозвољени су само у овом термину. Ван овог периода секс се може приказивати и описивати само у контексту едукативних потреба или уметности (филмови и играни програми, радио драме), али и тада се препоручује опрезност.

Емитовање порнографије се регулише на следећи начин:

а) порнографија, која се дефинише као експлицитно приказивање полног чина без икаквих уметничких или научних претензија представља легалну комерцијалну делатност. Емитовање ових садржаја забрањено је у некодираној (“отвореној“) радиодифузији у свим терминима. Емитовање ових садржаја дозвољено је искључиво као посебан кодирани сервис кабловских, сателитских и сличних оператора (тзв. *пау ТВ*).

б) еротски програм је приказивање нагих људских тела у полном чину или самих нагих тела, без експлицитних сцена самог сексуалног акта (пенетрације, оралног секса, мастурбације и сл.), али у контексту реализације сексуалне активности (додир, пољубац, стриптиз и сл.). Ову врсту програма изузетно је, уз експлицитну одговорност уредништва телевизије, дозвољено емитовати од 24 до 06 часова. Установе јавног радиодифузног сервиса не смеју да емитују ову врсту програма.

2) **Приказивање нагих особа**. Наге особе се не смеју приказивати пре 21 час, осим уколико су у питању едукативне потребе или постоји јако уредничко или уметничко оправдање. Овакви садржаји морају бити обавезно означени одговарајућом ознаком.

9. Упутство које се односи на заштиту приватности

Емитери су дужни да се воде принципом заштите основног људског достојанства у свим програмима. Приватност

појединаца о којима се извештава и који су предмет приказивања мора бити заштићена у највећој могућој мери – како приликом емитовања, тако и приликом прикупљања материјала.

1) **Забрана приказивања појединаца без њихове дозволе или законског или програмског оправдања.** Забрањена је свака повреда приватности, односно приказивања појединаца без њихове дозволе, у шта не спада интерес публике за детаље приватног живота јавних личности. Ово правило се може нарушити само када је у питању јасно демонстриран јавни интерес. Ова забрана не односи се на илустративне снимке (случајни шетачи, возачи у саобраћајној гужви, путници на аеродромима или железничким станицама и сл.)
2) **Заштита идентитета особа**. Емитери су дужни да заштите идентитет жртава катастрофа , насиља, учесника у саобраћајним и другим несрећама и жртава и починилаца кривичних дела. Током катастрофа, и када се приказују жртве насиља, несреће и сл., емитер има посебну обавезу да води рачуна о томе да ли су породице жртава обавештене пре него што се снимак или информација емитује. Изузетак од обавеза наведених у овој тачки су случајеви у којима надлежни органи захтвеају другачије поступање (ради идентификације жртава, идентификације починиоца кривичног дела и сл.).
3) **Заштита места боравка**. Емитери су дужни да штите место боравка појединца и његове породице и не смеју их откривати без нарочитог, оправданог разлога или без пристанка особа које су у питању.
4) **Заштита особа са посебним потребама.** Емитери су дужни да нарочито воде рачуна о особама са посебним потребама и да пажљиво контролишу њихово приказивање у својим програмима. Забрањено је изругивање овим особама. Уколико је реч о особама неспособним за самостално старање о себи, забрањено је емитовање информација прибављених од њих без одобрења законског старатеља или лица које је легално овлашћено да води бригу о њима.
5) **Забрана емитовања материјала прибављених незаконитим средствима.** Емитер не сме да емитује садржаје који су прибављени противзаконитим путем или да емитује аудио или визуелне снимке без пристанка појединца који је предмет прилога или емисије. Одступања од овог правила дозвољена су само када је у питању јавни интерес и када се касније могу добити и друге врсте потврда добијене информације. Раније снимљени материјал не сме се користити у манипулативне сврхе, у контексту којим се мења смисао раније изјаве.

10. Упутство које се односи на употребу језика у програмима радија и телевизије

Емитери морају да воде рачуна о језику који се користи у јавној сфери, о његовој етичкој и политичкој коректности, али и о граматичкој исправности и чистоти.

1) **Заштита српског језика.** Емитер је обавезан да производи и емитује програм на стандардном књижевном српском језику. Програме који су произведени на страним језицима емитер је дужан да преведе на српски језик. Установе јавног радиодифузног сервиса имају обавезу да сав сопствени писани садржај (укључујући и телетекст) емитују на ћириличном писму, осим ако је оригинални документ на латиници или неком другом писму. Купљени страни или играни програми морају да се титлују ћирилицом или синхронизују на српски језик. Ове обавезе не односе се на емитере који производе и емитују програм намењен националним мањинама и програме установа јавног радиодифузног сервиса на језицима мањина.
2) **Екстремизам и увредљив говор.** Емитери су дужни да сузбијају екстремизам и увреде у својим програмима, како у понашању водитеља програма, тако и у изражавању гостију.
3) **Правило о начину изражавања**. Емитер је обавезан да се стара о граматичкој исправности и чистоти језика у емитованим програмима, изузев ако је реч о играном програму у којем такво изражавање има драматуршко оправдање. Псовке, погрдни изрази и друге врсте вулгарности и жаргонски говор у информативном, образовном и сличним програмима су забрањени и могу се користити само у одговарајућем едукативном или уметничком контексту.
4) **Лектори**. Јавни сервиси су дужни да обезбеде да садржаји намењени емитовању прођу кроз контролу професионалног лектора и службу која води рачуна о наглашавању речи и општем квалитету изражавања спикера и новинара.

11. Упутство које се односи на аудио и визуелни аспект садржаја програма

Све радио и телевизијске станице, а нарочито јавни сервиси, дужни су да воде рачуна о томе да аудио и визуелни аспекти садржаја програма (тон, слика) не буду иритирајући и да воде рачуна о пристојном изгледу и облачењу лица која се појављују у програмима.

1) **Аудио и визуелни садржај програма.** Емитери су дужни да воде рачуна о томе да емитовани визуелни и аудио садржаји не изазивају директно (без одговарајућег општег уметничког или другог контекста) гађење, одвратност и сличне екстремно негативне емоције код гледалаца.
2) **Правила облачења.** Телевизијске станице дужне су да воде рачуна о избегавању непристојног облачења. Под непристојним облачењем се подразумева појављивање водитеља и других учесника у програму у одећи или обући са претежно обнаженим деловима тела или еротском конотацијом. Облачење у емисијама забавног програма може бити мање формално, али и тада треба водити рачуна о границама пристојности.
3) **Примереност одеће врсти програма**. Телевизијске станице имају обавезу да се страју да водитељке и водитељи, спикери и новинари буду обучени у складу са захтевима програма у којима се појављују. Нарочито информативне, дечје, образовне и научне емисије захтевају поштовање класичних правила облачења.

12. Упутство које се односи на праћење избора и референдума

Циљ ових упутстава јесте обезбеђивање равноправног и непристрасног тока изборног и референдумског процеса.

1) **Специјализовани програми.** Емитери специјализованих програма који у свом програмском елаборату предатом на јавном конкурсу нису предвидели емитовање информативног програма и програма политичких актуелности не смеју се ни директно ни индиректно бавити изборима, кандидатима на изборима и референдумима. Ова забрана, осим у дечијим специјализованим програмима, не односи се на огласни део програма и емитовање плаћених спотова политичких партија. У специјализованим дечијим програмима забрањен је сваки вид политичке пропаганде и оглашавања.
2) **Објективно и непристрасно приказивање ставова свих страна.** Емитери су дужни да обезбеде начелну равноправност у обавештавању о свим подносиоцима изборних листа и кандидатима са тих листа. Под начелном равноправношћу се подразумева могућност приступа програму свих учесника избора, уз начелну слободу уредништва емитера да кандидатима и партијама које се на основу објективне процене перципирају као они који имају веће шансе за успех посвети више времена, али без изразите дискриминације било које партије или кандидата у информативним програмима и програмима политичких актуелности. Забрањено је под формом информативног и било ког другог програма водити предизборну кампању у било чију корист или дискриминисати партије или кандидате. Приликом предреферендумског периода мора се обезбедити простор за непристрасно приказивање ставова супротстављених страна.
3) **Забрана дискриминације учесника предизборне кампање.** Све радио и телевизијске станице могу објављивати предизборне спотове под једнаким комерцијалним и техничким условима и без дискриминације. Емитер може да одбије да емитује рекламне поруке или емисије ако оцени да оне подстичу дискриминацију, мржњу, насиље или вређају част, углед и приватност грађана или других учесника у кампањи.
4) **Забрана прикривене пропаганде**. У току предизборне кампање емитери имају обавезу да из свог програма искључе документарне, игране и сличне емисије и филмове у којима се појављују кандидати са изборних листа и да избегавају друге облике индиректне политичке пропаганде у редовним емисијама. Забрањено је емитовати програме у којима функционери своје државне функције користе за партијску или предизборну промоцију.
5) **Обавеза прецизног објављивања истраживања јавног мнења.** Извештаји агенција које испитују јавно мнење могу се објављивати само уз услов да се именује наручилац анкете, узорак на коме је објављено испитивање, начин и време трајања истраживања. Наведени извештаји агенција за испитивање јавног мњења не могу се објављивати у ударним терминима информативних емисија (“хедови“, наслови, вести дана, као прва или најважнија вест и сл.).
6) **Обавеза поштовања изборне тишине**. Изборна пропаганда преко радио и ТВ станица забрањена је 48 часова пре дана одржавања избора и на дан одржавања избора до затварања бирачких места.
7) **Обавезно означавање плаћених термина.** Све предизборне емисије, извештаји, рекламни блокови, анкете и слично, морају бити посебно обележени јасном ознаком “предизборни програм“. Плаћени термини морају бити обележени у ТВ програму непрекидно ознаком “плаћени термин“, а у радио програму јасно назначени на почетку и крају емисије, као и на сваких 5 минута трајања емисије.

13. Упутство које се односи на ауторска и сродна права, рекламе, спонзорства и плаћене термине

Обавезе емитера у овом одељку имају за циљ обезбеђивање траснпарентности, очување уредничке независности и уређивачке контроле над спонзорисаним програмима, као и јасно раздвајање ове врсте емисија од редовног програма.

1) **Ауторска и сродна права.** Емитери су дужни да поштују све прописе који се односе на ауторска и сродна права и заштиту интелектуалне својине.
2) **Означавање спонзорисаних емисија.** Емисија која је у целини или делимично спонзорисана мора да садржи обавештење о спонзору на почетку и на крају емисије. Ако емисија траје дуже од 45 минута, ово обавештење се емитује на сваких 15 минута емитованог програма.
3) **Забрана директног подстицања продаје у спонзорисаним емисијама.** Спонзорисани ТВ програми не могу непосредно да оглашавају продају, куповину или изнајмљивање производа и услуга спонзора или трећег лица, нарочито посебним упућивањем на те производе и услуге у тим програмима.
4) **Забрана утицаја спонзора на уређивачку политику.** Спонзор не сме да утиче на садржај и време емитовања програма који је спонзорисао, као и на питања уређивачке концепције емитера.
5) **Спонзорисање информативних емисија.** Забрањено је спонзорисање информативних емисија, осим спортских вести, тачног времена и временске прогнозе.
6) **Забрана политичке пропаганде ван предизборне кампање.** Ван трајања предизборне кампање забрањено је директно или индиректно рекламирати политичке организације и оглашавати њихове скупове, акције или манифестације било које врсте у којима се појављује њихово пуно или скраћено име.
7) **Забрана спонзорисања за одређене категорије понуђача.** Спонзори не могу бити физичка и правна лица која се баве играма на срећу, кладионице и произвођачи робе чије је оглашавање Законом забрањено на радију и телевизији (произвођачи дувана, жестоких алкохолних пића, оружја итд.).
8) **Обавеза означавање огласних порука.** Рекламе морају бити јасно означене и одвојене од остатка емитованог програма. Током емитовања огласног блока не емитује се идентификациона ознака радија односно телевизије.
9) **Забрана прикривеног и посредног оглашавања производа.** Забрањено је кроз информативне, образовне и остале програме који нису јасно означени као економска пропаганда прикривено или посредно оглашавати производе и услуге.
10) **Регулисање телефонских укључења и ограничење емитовања СМС и сличних порука.** У емисијама са директним телефонским укључивањем у програм емитери су обавезни да тачно назначе цену и укупан реални трошак позива. Није дозвољено емитовање програма који се искључиво или доминантно састоји од телефонског гласања, СМС, *е-маил* и сличних порука (*ТВ цхат* и слични садржаји) ван термина од 01 до 05 часова. Установе јавног радиодифузног сервиса

не смеју да емитују програм који је искључиво или доминантно заснован на телефонском гласању, СМС, *е-маил* и сличним порукама. Емитовање СМС, *е-маил* и сличних порука са садржајима који не крше законске и етичке норме понашања у јавном простору, дозвољено је уколико се поруке емитују путем трчећих слова (кајроном) као додатни садржај програма, односно као реакција гледалаца на емитовани садржај. Програми који се искључиво или доминантно састоје од таквих порука (период од 01 до 05 часова) не спадају у делатност јасно категорисану Законом о радиодифузији. Овакви комерцијални програмски садржаји се стога не рачунају у Законом прописану обавезну квоту сопствене продукције програма. Ако се телефонско гласање или укључење, СМС, *е-маил* или слична порука посебно наплаћује, мора се јасно назначити укупан реалан трошак укључења, гласања или поруке. Емитери одговарају за садржину свих емитованих, СМС, *е-маил* или сличних порука, ма о којој врсти програма да је реч.

14. Спровођење Упутства (Кодекса)

Опште обавезујуће упутство о понашању емитера (Кодекс понашања емитера) је подзаконски акт који се доноси ради прецизирања, разраде и спровођења Закона о радиодифузији. Оно важи за све радио и ТВ станице у надлежности Републичке радиодифузне агенције. Избегавање обавеза које произилазе из овог Упутства (Кодекса) за собом повлачи изрицање Законом прописаних мера, што је регулисао ставом 6 члана 12 Закона о радиодифузији:

Непоступање по обавезујућем упутству је основ за изрицање мера опомене и упозорења емитеру, а непоступање по општем обавезујућем упутству је основ за изрицање свих врста мера које Агенција може предузимати.

Под "свим врстама мера" Закон подразумева, уз изрицање мере опомене или јавног упозорења, и мере привременог или трајног одузимања дозволе за емитовање програма, што је регулисано члановима 18 и 63 Закона о радиодифузији.
На ово Упутство (Кодекс) примењују се сви чланови Закона о радиодифузији који се односе на прописе и мере које по Закону доноси Агенција. То су, пре свега, чланови: 12, 17, 18, 19, 20, 21, 61 и 63. Кодекс се спроводи на основу овлашћења садржаних у Закону о радиодифузији.
Ово упутство ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику" Републике Србије.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Разлози за доношење Кодекса

Кодекс представља ***систем општих обавезујућих упутстава*** којима се регулише понашање ***емитера***; он није професионални етички кодекс понашања новинара, уредника и њихових асоцијација, није кодекс професије и примењује се директно само на понашање емитера, и све мере које Агенција може предузимати односе се искључиво на емитере. Након што се приведе крају процес издавања дозвола за емитовање, уређивање јавно радиодифузног простора постаје трајни задатак Агенције. Овај задатак је посебно ургентан у првом периоду регулације, поготово с обзиром на неуједначеност праксе са којом се у том простору сређемо и на чињеницу да су законске норме сувише опште и неодређене, а понекад и нејасне. Многа питања која Агенција уређује само су начелно дефинисана Законом о радиодифузији, као што су заштита малолетника, заштита права мањина или заштита ауторских и сродних права. Закон не може да предвиди све могуће ситуације с којима ће се емитери и Агенција срести. Исувише круто прописивање дозвољених пракси могло би одвести у цензуру, док је измена Закона сваки пут када се појави нека нова појава и пракса, по дефиницији трома, закаснела и неефикасна. Обавезујућа упутства и Кодекс понашања емитера, стога, су једини начин да се одржи прихватљив ниво регулације који не сме да пређе у цензуру, а да се истовремено одржи корак и са брзим развојем електронских медија који никаква унапред задата легислатива не може да предвиди.
Општа обавеза емитера је да свој програм реализују у складу са принципима изложеним у овом Кодексу. Савет РРА је свестан да је у питању тематика која је сложена, разуђена, која се развија и која је стога подложна сталним променама. Кодекс треба да понуди низ чврстих и јасних принципа, али ће њихова примена у многоме бити подложна контексту и одговарајућим прилагођавањима. После анализе искуства примене Кодекса у текућој пракси могућа је његова измена и допуна питањима која нису покривена Кодексом, као и издавање општих и обавезујућих упутстава која се односе на поједине специфичне области која важећим Кодексом нису обухваћена. Евентуална измена и прилагођавања Кодекса и емитерима и Агенцији треба да олакшају регулисање понашања у етру у ситуацијама када су законска решења сувише општа, непрецизна или статична. Савет РРА сматра да је обавеза емитера, контролних тела, институција цивилног друштва и свих грађана да у доброј вери раде на усавршавању, поштовању и примени Кодекса.
Савет РРА по Закону нема ни право ни обавезу да се стара о максималном квалитету емитованог програма, нити о гледаности и слушаности радио и ТВ програма емитера којима је издао дозволу. Те послове обављају уредништво и новинари одговарајуће радио или ТВ станице. Савет РРА има обавезу да спроведе Закон о радиодифузији и спречи његово кршење. У ове обавезе спада и обавеза надзора над радом емитера у смислу надзора над поштовањем минималних програмских стандарда прописаних Законом.
Постојање упустава којима се регулише понашање електронских медија уобичајена је пракса у европским земаљама у којима је надзор над радиодифузијом поверен независним регулаторним телима (нпр. у Британији *OfcomBroadcasting Code,* у Француској *Recommandation aux éditeurs de services de télévision concernant la signalétuque jeunesse et la classification des programmes* и слични документи у већини европских земаља и земаља у окружењу).

www.vreme.com 011-3234-774 gcv@vreme.com

grafički centar vreme

Od 1992 godine brinemo o grafičkom izgledu nedeljnika Vreme

grafički dizajn · priprema za štampu · skeniranje i obrada fotografija · osvetljavanje grafičkih filmova · štampa na laserskom štampaču u boji · postavljanje, instalacija i organizacija DTP sistema · konsalting u oblasti štampe i pripreme za štampu · instaliranje i umrežavanje kompjutera · izrada baza podataka · web dizajn i web baze podataka · arhiviranje podataka...

Dozvolite sebi da sanjate...

Odlazak na more... Možda baš na neku egzotičnu destinaciju...
Pesak je snežno beo, dovoljno sitan da nam samo blago masira tabane i da se lako spira vodom, more je tirkizno, kristalno čisto, palme daju tačno onoliko hladovine da sunčevi zraci ne postanu previše pakosni po naš ten a povetarac nam miluje put... U daljini se čuje cika tropsih galebova i zvuci daske za jedrenje koja neumoljivo seče blage talase... U vašoj ruci je pina-kolada; pogled, skriven trendi sunčanim naočarima, fiksiran je ka pučini... Nedaleko od vas, grupa momaka igra bič-volej, njihova naga preplanula tela se izvijaju u pokušajima da dosegnu i promene putanju lopte... Kada se umore, sedaju u vašoj blizini i učestalo vam dobacuju zainteresovane poglede...

A vi? Osećate se bolje nego ikada... Vaš struk je savršen, koža je zategnuta, celulit je davno zaboravljena noćna mora, a vaše samopouzdanje veće nego ikada... Svaki vaš pokret zrači odmerenošću, držanje je samouvereno a pogled decidiran...
Jer, konačno se osećate potpuno realizovano. Nalazite se na zasluženom odmoru, doveli ste svoje telo do savršenstva, a to vas je sa durge strane učinilo emotivno ispunjenom... Tuđa pažnja vam nikada nije prijala više nego sad... I čini vam se da je mesto na kome se nalazite rajski vrt, a momci pored vas su prelepi ljiljani... koji jednostavno vape da budu ubrani i stavljeni u vazu...
U tom vrtu lepote vi ste orhideja...

Ili je u pitanju bašta lokalnog kafića... Svejedno, vi ste još uvek najlepši cvet koji se može zamisliti...

Fit je hit!

Najbolji način da se izborite sa letnjim vrućinama je da konzumirate onu hranu koja će vam obezbediti dovoljno tečnosti i osnovnih gradivnih sastojaka, minimum masti i da je po mogućnosti hladna, da vam ne bi opterećivala organizam dodatnom toplotom. Naravno, u mesecima kada veliki delovi tela ostaju otkriveni, uputno je voditi računa i o svojoj liniji.

Postoji proizvod koji je po svom sastavu idealna namirnica za sve letnje mesece. Uz to, svuda je dostupan i odmah spreman za upotrebu. Samo ga je potrebno otvoriti!

Pogađate o kom proizvodu se radi - to je Imlekov jogurt Fit.

Ovog leta, budite lepši i vitalniji od drugih. Jer to je jedno te isto.

Leto nas je zateklo.
Sedimo u kancelarijama, ispod prevrelih klima uređaja, i plašimo se gradske vreve koja nas čeka pri povratku kući. Uveče se opuštamo u otvorenoj (zelenoj) bašti omiljenog kafića i gustiramo hladan koktel dok nam mašta polako plovi ka onome što neumitno sledi...

imlek

TIRANIJA ANONIMNOSTI

Sto hiljada puta mi je milija i draža čak i najinfamnija javna ličnost od najpametnijeg veb-komentatora, sve sa njegovim usr... "nadimkom"

Ima jedan beogradski dnevnik tabloidnog žanra koji u svakom nedeljnom broju objavljuje nešto što se zove "kolumna poznatih". Tako je, recimo, u najnovijem broju tu *štafetnu kolumnu* pisala stanovita Jelena Tomašević. Ko je, hebote, Jelena Tomašević?! Nemam pojma. Ali, važno da je ona, čedo moje, "poznata", pa je otuda i red da nam kroz kolumnu, bog te mazo, objasni svoje viđenje sveta & vremena.

Za razliku od te istaknute građanke, čiji smo srećni i počastvovani savremenici, dr Danica Popović nije "poznata ličnost". Ona je tek tamo neka profesorka Ekonomskog fakulteta u Beogradu i članica Centra za liberalno-demokratske studije. Oh da, još nešto: po mom relativno skromnom i apsolutno laičkom mišljenju, Danica Popović ume najbolje i najzanimljivije da piše za novine o ekonomskim temama. Setićete se, pisala je povremeno i za "Vreme". Uostalom, ako sam duduk za ekonomiju, ponešto se ipak razumem u medije, i stojim vam dobar da malo koji profesionalni novinar ima takav spisateljski "osećaj za filing" kakav ima profesorka D. P. Elem, u poslednje se vreme naređena autorka javljala mesečnom kolumnom u "Politici", da bi se u najnovijem izdanju rubrike (v. broj od 10. 7. 2007) demonstrativno oprostila od tog lista, objasnivši zašto više *neće da se igra*, bar ne tamo i ne po tim pravilima. Uh, mora da je u pitanju neki mračni pokušaj cenzure? Ma jok, ni nalik. Problem je druge vrste: Danica P. ima čudnu naviku da prati internet izdanje "Politike" (šta li će joj to čudo pored živih novina?!), pa se, čitajući to, strašno nasekirala zbog uvredljivih i u svakom smislu – intelektualnom naročito – skarednih komentara kojekakvih anonimnih veb-smarača; prvo ju je potreslo ono što su takvi pisali na račun Vladimira Gligorova, a posle bogme i na njen. Znate već kako to ide: gore tekst relevantnog autora, a dole beskrajni fri-džez komentari i sma(t)ranja Marka i Janka, Buvara i Pekišea i ostale probrane ekipe s Koca i Konopca. Pokušala je Danica P. da interveniše kod uredništva da se te bljuvotine ne objavljuju, ali bez uspeha. Te je, smatrajući da u takvom okruženju nema uslova za normalnu komunikaciju na nekom elementarno pristojnom nivou, rešila da pokupi pinkle iliti zatvori kolumnistički dućan.

U potpunosti razumem Danicu Popović, ali se bojim da je u silnoj zabludi ako misli da je to problem tek jednog lista – ih, to bi bar bilo lako: *promeniš list* – ili makar i čitavog srpskog novinarstva (koje se i bez dežurnih sajber-idiota guši u smradu vlastitog prostakluka). Hoću da kažem: bojim se da je ovo s čime se razložno iznervirana Profesorka suočila globalni problem epohe; e sad, druga je stvar što i on, kao i toliki drugi, u ovdašnjem okruženju dodatno dobija na prazilučkoj koloritnosti... Belaj je, dakle, u tome što globalna novinska industrija "kao takva" još nije uistinu smislila šta da radi i kako da se, na duži rok, bori s *pošašću interneta*, koji joj na hiljade raznih načina radi o glavi. Uglavnom se svi slažu da tu igračku ne vredi ignorisati, nego je treba nekako zauzdati i upregnuti na sopstvenu korist: tako danas više gotovo da i nema novina koje nemaju veb-sajt, a na njemu razne, blago nama, "dodatne sadržaje", one koji sadržinski ili tehnički nisu pogodni za klasično, štampano izdanje. Ali se zato mogu do mile komodati po neizmernom i blaženo "demokratskom" sajber-prostoru... Tako se, dakle, i svaki tekst pisan za novine, a dostupan na veb-sajtu, može jednim klikom "miša" slobodno *komentarisati*, i tom izazovu će malo koje zazjavalo koje obožava da Ima Mišljenje odoleti... Obaška su tu i famozni veb-forumi, koji su registrovana okupljališta, vrvežni debatni klubovi tih zazjavala... Uostalom, ideologija "interaktivnosti" je ta sveta mantra medijskog Novog Doba; Ameli Notomb je ubola u srce problema kada se se upravo njoj tako snažno i tako mračno podsmehnula u *Sumpornoj kiselini*.

Pa dobro, reći će neko, nije li sve to samo neka vrsta kompjuterizovane ekstenzije "pisama čitalaca", jedne *par exellence* klasične forme koja postoji tako reći još od Gutenbergovih vremena? Ne, nije. Njena prava preteča – primetila je to i Danica P. – jesu nebulozna Mišljenja i Smatranja anonimnih gledalaca i slušalaca u kojekakvim radio i TV pričaonicama. Veb forumi i komentari su gigantski korak dalje u tom pravcu: oni su čak inaugurisali posve nov jezik i nov kodeks ponašanja, u kojem je *pravilo* – a ne tek izuzetak, kao u "klasičnoj" štampi – da je "komentator" savršeno nepoznat, anoniman, da umesto njegovog imena i drugih značajki "trodimenzionalnog" identiteta imamo samo *nick* (nadimak), dočim o njemu ili njoj ne znamo ama baš ništa drugo. Ako, ne daj bože, umre, mogao bi ga legitimno naslediti neko ko nekim slučajem zna njegov *password*, a mi ne bismo imali pojma... Sve nevolje sa forumima i komentarima potiču odatle: *kodifikovana anonimnost* njegovih autora naprosto je neodoljiv lepak za psihopate i morone svih vrsta. Okej, ali zašto se takva iskakanja nekako ne "cenzurišu"? Tja, svi nešto kao pokušavaju u tom, *moderirajućem* pravcu, ali svi to rade vrlo bojažljivo i nedosledno, samo u krajnjoj nuždi, jer se manje-više svaka intervencija u veb-spejs tumači kao "cenzura", a to je, jelte, diktatorska odlika tih mrskih "starih" medija sa njihovim glupim urednicima i ostalim Reliktima Prošlosti, a mi smo ovde svoji na svome, živela sloboda...

Biću sasvim iskren: sto hiljada puta mi je milija i draža i najinfamnija javna ličnost, neko poput, štajaznam... Isidore Bjelice ili tako nekoga, čak i od najpametnijeg veb-komentatora, sve s njegovim usranim *nickom*. Jer kakva je da je, ona iza toga u šta veruje stoji svojim imenom, likom i (ne)delom. Defanzivna, a korporativizovana novinska industrija, zarad silnog straha od gubitka publike, pretvara autora u kombinaciju bakalina ("mušterija je uvek u pravu") i gladijatora. Danica Popović ne živi od pisanja, pa može lako da siđe s tog voza; nekome poput mene to je mnogo teže, čak nemoguće. Ali, možemo makar to da se ne pravimo da uživamo u svakodnevnom *javnom silovanju iz mraka*. ×

BIZNIS

U NELEGALNOJ EKONOMIJI SRBIJA GUBI: ZBOG NEPRIJAVLJENIH RADNIKA – 7,5 ODSTO BDP-a, FIRMI NEOBUHVAĆENIH POREZOM – 2,5, NETAČNIH PODATAKA PREDUZEĆA 6,4, PROSTITUCIJE – 0,7, NAPOJNICA – 0,4 I DROGE – 0,3 ODSTO BDP-a

ŽETVA

Visoki prinosi pšenice

Na imanjima MK Groupa ovih dana završava se žetva pšenice, čiji je prinos, zahvaljujući novim tehnologijama i savremenoj mehanizaciji, znatno iznad prosečnog u Vojvodini (3,9 tona po hektaru). Na ukupno 4500 hektara, koliko je ove godine bilo pod merkantilnom i semenskom pšenicom, dobijen je prosečan prinos od 5,5 tona po hektaru. U MK Groupu su zadovoljni postignutim, uzimajući u obzir loše vremenske uslove koji su pratili ovogodišnji rod zbog minimalnih padavina u toku zimskog perioda. "Ove godine smo, na svim našim imanjima, setvu radili redukovanom obradom, uz korišćenje mehanizacije za direktnu setvu ozimih useva, što je za 25 odsto smanjilo troškove proizvodnje", istakao je direktor Agrara MK Groupa Jaroslav Stupavski.

ISTOVAR PŠENICE: JEDNO OD IMANJA MK GROUP

INVESTICIJE

Zamber u Vranju zaposliće 3000 radnika

KAMEN NA JUGU: MINISTRI ĐILAS I DINKIĆ POLAŽU TEMELJAC

Britanska kompanija Alena, koja je prošle godine zakupila Jumkov pogon konfekcije "Sloboda" u Vranju i zaposlila 800 radnika, ispunila je obećanje da će pored njega sagraditi tekstilnu fabriku. Kamen temeljac za Zamber 4. jula položili su ministar za ekonomiju Mlađan Dinkić i ministar bez portfelja Dragan Đilas. "Ovo je najveća grinfild investicija na jugu Srbije i očekujemo da će u novoj fabrici posao dobiti 3000 ljudi iz čitavog kraja", rekao je Dinkić. Za zapošljavanje u fabrici, koja će biti smeštena na 10.500 kvadrata, država će uložiti šest miliona evra (2000 evra po radniku) i to su zapravo jedina investiciona sredstva. Vlasnik Zambera Savas Jani najavio je da će fabrika biti završena do marta 2007. i da su već počeli razgovori sa radnicima zainteresovanim za dokvalifikaciju. Na pitanje "Vremena" koliko će radnika Jumka dobiti posao u Zamberu, on je rekao da je interes kompanije da zaposli što više ljudi iz tog bivšeg giganta.

OSIGURANJE

Kasko za porodicu

Uniqa osiguranje će od 15. jula svojim klijentima ponuditi paletu posebnih programa osiguranja motornih vozila u svih 40 poslovnica u Srbiji. Osim takozvanog obaveznog osiguranja, Uniqa će imati i programe delimičnog i potpunog kasko osiguranja sa posebnim popustima za višegodišnje osiguranje (do 50 odsto). U okviru kasko osiguranja predviđeni su i popusti za čitavu porodicu. Naime, ako je neko od članova domaćinstva ostvario popust na kasko osiguranje, svi ostali ukućani dobiće popust na osiguranje svojih vozila do 30 odsto. Inače, Uniqa će do jeseni kreirati mrežu svojih punktova pri servisima za tehnički pregled vozila.

USAVRŠAVANJE

Akademija za klime

LG Electronics je 5. jula u Budimpešti otvorio Akademiju za klima-uređaje, prvu u Centralnoj Evropi. Akademija se prostire na 320 kvadrata i može istovremeno da primi 32 stručnjaka na usavršavanje. Kursevi na LG Akademiji su besplatni za stručnjake u toj oblasti, a mogu ih pohađati svi iz regiona sa minimum diplomom srednje škole. Danas postoji 25 ovakvih akademija širom sveta a cilj obuke na njima je unapređivanje dizajna i tehnologije uređaja za rashlađivanje.

PRVA U REGIONU: LG ŠKOLA

ANKETA VREMENA >> KO SU DOBITNICI A KO GUBITNICI U SRPSKOJ TRANZICIJI

Zavisi ko je za šta bio spreman

ZORAN ŽIVKOVIĆ, PREDSEDNIK CENTRA ZA RAZVOJ GRAĐANSKOG DRUŠTVA MILENIJUM

- **DOBITNICI** Ljudi koji su bili spremni za život u XXI veku, spremni na to da se suoče sa novom životnom situacijom. Postoje i ekstra dobitnici, oni koji su poznati u narodu kao tajkuni.
- **GUBITNICI** Svi koji nisu bili spremni da jedan truo sistem samoupravnog socijalizma zamene za jedan surov, ali zdrav sistem kapitalizma.

Gubi srednji sloj, nauka

- **DOBITNICI** Mnogi koji svoje visoke pozicije nisu izborili znanjem, sposobnošću, radom, brigom o opštoj dobrobiti.
- **GUBITNICI** U tranziciji su, po definiciji, gubitnici pripadnici srednjeg sloja. Skoro svi naučnici, odnosno oni koji pripadaju sektoru koji vodim – nauci, pojedinačno pripadaju tom sloju. U tranzicionim vremenima nauka nije polje o kome se mnogo vodi računa i koja se prepoznaje kao važan resurs i poluga za razvoj.

ANA PEŠIKAN, MINISTARKA NAUKE U VLADI SRBIJE

JUBILEJI

Prvih pet godina

PR je način da zadržite stare i stvorite nove prijatelje.

Ovako je Olaf Et McAteer, naša ugledna agencija za odnose sa javnošću i medija konsalting, objasnila jedan od razloga svog

Olaf & McAteer
PR and Media Consulting

postojanja, od maja 2002. Za pet godina rada sa preko 70 domaćih i stranih kompanija, Olaf je, kako se navodi u saopštenju, stekao mnogo prijatelja. Neki od vlasnika ili direktora tih kompanija su 6. jula učestvovali na jubilarnoj žurki. Čak i na proslavi, menadžeri Olafa podržali su jednu od humanitarnih akcija: Sigurnoj kući uputili su kao donaciju mnoštvo knjiga, zajedno sa Lagunom i Stubovima kulture. ×

KREDITI

More na rate

Hypo Alpe-Adria-Bank uvela je dve nove vrste kredita za plaćanje turističkih aranžmana. Dinarski krediti građanima odobravaju se u iznosu od 20.000 do 500.000 dinara, sa rokom otplate do 24 meseca, uz kamatu od 15 odsto godišnje, ukoliko korisnik ima tekući račun u Hypo banci. Krediti indeksirani u evrima odobravaju se u iznosu od 500 do 5000 evra, sa rokom otplate do 60 meseci, a iz kredita se može obezbediti depozit od 20 odsto. Kredit se isplaćuje u dinarima, na račun turističke agencije kod koje se kupuje aranžman. Kada korisnik kredita i agencija imaju račune kod Hypo banke, nominalna kamata je 12 odsto godišnje, dok se efektivna kreće od 13,65 do 23,81 odsto. ×

BANKE

Prekrajanje nezavisnosti

A. ANĐIĆ

PIŠE: RADOVAN JELAŠIĆ, GUVERNER NARODNE BANKE SRBIJE

Još nisu usvojne ni izmene Zakona o NBS-u koje treba da reše pitanje reizbora, odnosno izbora guvernera, a već su za septembar najavljene nove i, po svemu sudeći, postoji namera da se ograničavanje nezavisnosti centralne banke izvede u dve faze. U prvoj bi bili izabrani članovi Saveta NBS-a, a u drugoj, odmah posle letnje pauze, "zahvatilo" bi se i u njihove nadležnosti. Da bi apsurd bio veći, objašnjenje je namera da se ojača nezavisnost NBS-a i da se regulatorni okvir tobože približi EU-u. Samo što ja dosad još ni od jednog "eurokrate" nisam čuo nijednu primedbu na rad NBS-a, već samo pohvale. NBS, inače, svoj godišnji i finansijski izveštaj podnosi parlamentu, jedna je od retkih, ako ne i jedina institucija čiji su izveštaj oditori potvrdili bez ikakvih ograda, za razliku od javnih preduzeća kojima upravlja država, a odnedavno imamo i državnu revizorsku komisiju koja će biti dodatni kontrolni mehanizam. No, kada je u pitanju "usklađivanje sa EU-om" sve to nije dovoljno da bi Savet centralne banke i ubuduće radio ono što mu ime kaže – da savetuje guvernera – te moram da se pitam šta li će nam ovakvo "jačanje nezavisnosti" NBS-a stvarno doneti?

I to nije kraj, jer će Zakon o NBS-u pretrpeti još jedne izmene, kroz usklađivanje sa Ustavom do kraja 2008. Dakle, za manje od godinu i po dana tri izmene zakona o NBS-u, a sve zbog brige o njenoj nezavisnosti!

Umesto da je Vlada zahvalna što NBS instrumentima monetarne politike održava makroekonomsku stabilnost, jer fiskalna politika, zbog ranijih obećanja, nije dovoljno restriktivna, prekrajaće se više puta nezavisnost centralne banke. Što bi rekao narod: "Nemoj me braniti". ×

Proizvodnja stoke i mesa u 2006.

Stočna proizvodnja		Ukupno	Centralna Srbija	Vojvodina
Prirast u tonama	Goveda	184.996	131.883	53.113
	Svinje	416.651	252.914	163.738
	Ovce	44.938	38.985	5.953
	Živina	99.837	43.890	55.947
Pomuženo mleko, u milionima lit.		1.601	1.216	407
Ostrižena vuna, u tonama		2.493	2.023	469
Proizvodnja jaja, u milionima kom.		1.456	964	492
Proizvodnja meda, u tonama		4.048	3.633	416
Proizvodnja mesa, u tonama	Govođe	83.482	60.722	22.760
	Svinjsko	254.870	149.725	105.145
	Ovčije	20.402	17.698	2.704

IZVOR: RZS

PIŠE: VLADIMIR BORĐOŠKI, GENERALNI DIREKTOR "SUNCA", SOMBOR

POSLOVNO GESLO

Timski rad je ključ uspeha

Obezbeđenje kvaliteta proizvoda i usluga zahteva stalna poboljšanja i unapređenja procesa rada, što se ne može zamisliti bez korišćenja ljudskog potencijala. Moja najveća inspiracija upravo je primena koncepta upravljanja kadrovskim potencijalom. Na taj način stvara se osnova za organizovanje rada timova koji su osposobljeni da kvalitetno rešavaju veoma složene poslovne probleme. Definisana strategija razvoja ljudskih resursa i timski rad jesu ključ za ostvarenje postavljenih poslovnih ciljeva, a time i za uspešno poslovanje. Za razliku od drugih resursa, ljudski potencijal nema granice. ×

EXTREME

- **PLAĆENO** Konzorcijum fizičkih lica iz Crepaje platio je pančevačku fabriku za proizvodnju skroba "Jabuka" 700 miliona dinara, što je šest puta više od početne cene na aukciji.
- **TEREN** Metalsko preduzeće Toplica iz Prokupca kupio je za 24 miliona dinara crnogorski biznismen Zoran Stanovčić, a pošto je firma pet godina u stečaju novi vlasnik nema obavezu prema stotinak radnika ni ranijoj proizvodnji.
- **ISPUNJENO** Parcelu od 18 hektara smederevskog Godomina kupila je za 15 miliona dinara Ljiljana Nikolić iz Lozovika, da bi ispunila želju sinu od 12 godina da napravi ranč stoke.

Ko je ulagao u znanje – preživeo je

"Suština jeste priča o preduzetničkom duhu: oni koji nisu ostali samo male zanatlije, koji su ulagali u školovanje svoje dece, oni su danas nosioci razvoja. Oni koji su ulagali u automobile i druge stvari, što je bilo moderno, bojim se da ne mogu preživeti u uslovima otvorenog tržišta"

Inđijsko privredno čudo, Švajcarska u Vojvodini, mladi menadžer i čudo od opštine, kako sve poslednjih godina nije nazivana opština na starom putu Beograd – Novi Sad. Da mnogo toga nije preterano, vidi već i prolaznik kroz atar: na banderama cveće, ulice popločane i uređene, kanali betonirani, na svakih nekoliko desetina metara kontejneri za reciklažu PVC ambalaže, aluminijumskih konzervi i papira ("I svi poštuju pravila odlaganja smeća koja jeste da ih obavezuju, ali zasad ne postoje i kaznene norme, što smo namerno uradili, apelujući na svest."), u opštini gotovo da nema nikoga da čeka na red jer se većina poslova obavlja internetom...

Autor prethodnog citata je Goran Ješić, mladi, agilni predsednik Skupštine opštine koji je, ako je suditi po reagovanjima preduzetnika koji su u Inđiju nahrlili kao u obećanu zemlju, sebi obezbedio doživotno radno mesto.

ULOŽENO 300 MILIONA EVRA: Nije ni čudo: prema zvaničnim podacima, ovde je samo u poslednje tri godine direktno investirano 300 miliona evra. Investicije i dalje pristižu, planovi se roje (između ostalog, ovde će biti postavljene prve mini elektrane na vetar) pa je teško videti kraj ovom privrednom čudu. Čak, ne u Beogradu, ne u Novom Sadu, američka rokenrol atrakcija broj jedan svirala je u Inđiji. Reklo bi se, opština zaslužuje samo aplauze jer nas vodi u svet, drukčije i lepše nego dok smo marširali u beskonačnim kolonama iza transparenta "Beograd je svet". No, mi ne bismo bili to što jesmo da nismo takvi kakvi smo. Otud, logično je da smo našeg sagovornika prvo zamolili za kratak komentar.

"Meni je to bilo super za Srbiju, meni je fenomenalna stvar da je –'Financial Times' za mesec dana objavio tri teksta o Srbiji", kaže za "Vreme" Goran Ješić. "Poslednji put na pola strane pišu o ekonomskom bumu koji može da se desi u Srbiji. A Red Hot Chili Peppers su bili povod svemu tome. Jeste bila gužva, jeste bilo nevreme, ali doživeli smo da nas okruženje hvali, sa dozom zavisti zašto to nije bilo kod njih, nego baš kod nas, a naše novine i televizija napadaju. Isto doživljava i Exit : opstrukciju iz Novog Sada, opstrukciju iz Beograda, stalno neko nešto priča, a momci rade jedan nemoguć posao. Ja to ne bih mogao."

MNOGO KOŠTA, JOŠ VIŠE DAJE: Šta god, na nevreme (uzgred, bio je to osnovni razlog što je koncert trajao kraće nego što je planirano) će se zaboraviti, pre ili kasnije, svejedno. Ostaće da je "Turneja 2007" svratila u Inđiju, da je u nju puno uloženo, ali se verovatno i vratilo.

"Mi smo kao opština obezbedili 200.000 evra učešća, jer su organizatori (mislim američki) tražili učešće neke državne institucije. Verovatno smo im suviše rizični ako nemamo državnu garanciju. To smo pokrili od naših sponzora. Koliko je gradu ostalo, još se procenjuje. Preliminarno, to je sigurno pola miliona evra, što je ostalo po lokalima, štandovima... Ja sam u pet sati zamolio da mi kupe vlažne maramice. Niti maramica, niti dezodoransa u celoj Inđiji nije bilo."

Toliko o Peppersima. Priča o privredi Inđije počela je još u ono nesrećno vreme hiperinflacije kada se preživljavalo od dana do dana, a jeftini proizvodi (čitaj plastika u svakojakim oblicima i bojama) bili su sve: od nameštaja do sudova i lavora. Tako je komšijska Stara Pazova postala regionalni centar odakle se "izvozilo" (jer, najčešće se švercovalo) u većinu zemalja bivše nam države. U Inđiji je, za to vreme, počeo da propada veliki broj mehaničarskih i ostalih malih pogona, kooperanata velikih giganata socijalističke privrede. Sada, ustali su kao feniks.

SEKTOR TURIZMA ĆE NOSITI PRIVREDU NAŠE OPŠTINE: Goran Ješić

DOMAĆINI I GOSTI: Na svečanoj večeri za investitore maja 2006.

NOVA VRSTA KOOPERACIJE: "Pazova je već petnaestak godina ekonomski najrazvijenija opština u Srbiji", priča Ješić. "I Pazova i Inđija su imale mogućost da razvijaju privatni biznis: da registruju STR, SZR. To je bilo dobro jer je u tada netržišnim okolnostima razvijen preduzetnički duh, što je najvrednije od svega. Od tih firmi, danas je opstao vrlo mali broj. Mnogo je više onih koji nisu mogli da odgovore zahtevima razvoja, a pri tom su preživeli i hiperinflaciju, i izolaciju, i krah bankarskog sektora, nelojalnu konkurenciju iz Turske, mnogo toga. Suština jeste priča o preduzetničkom duhu: oni koji nisu ostali samo male zanatlije, koji su ulagali u znanje, odnosno u školovanje svoje dece, oni su danas nosioci razvoja. Oni koji su ulagali u automobile i druge stvari, što je bilo moderno tada, bojim se da ne mogu preživeti u uslovima otvorenog tržišta. Mašine su im

stare, nemaju ozbiljnu podršku države, iako država deklarativno priča o razvoju malih i srednjih preduzeća, ne posatoji nijedan projekat koji je dao neke rezultate u ozbiljnijem zapošljavanju. Grinfild investicije jesu tu, ali one donose novu tehnologiju koja ima pedeset do sto zaposlenih. One su jako dobre da otvaraju internacionalno tržište, ali ne samo to. Meni je najsvetlija tačka bila kada smo otvarali hemijsku fabri-

ku Henkel, a tamo pet inđijskih firmi rade montažu, neke sitne poslove. To je perspektiva malih preduzeća: da rade za velike korporacije sve one poslove koji se njima, kao velikima, ne isplate. Dakle, nova vrsta kooperacije."

ADMINISTRACIJA – UZROK KORUPCIJE: Privreda u tranziciji u svakom slučaju znači menjanje kompletnog kursa. Na sve strane se priča o preduzetničkom duhu, niču mali pogoni, no da li je to dovoljno, pitamo Ješića.

"Juče sam bio u Kragujevcu. gde smo imali jedan vrlo inspirativan sastanak. Sve opštine su napravile ogroman iskorak u odnosu na centralne vlasti. Bez obzira na to ko je na vlasti u opštini. Da li su, uz katastrofalno loše budžete, uspeli da naprave industrijske zone, da li iskorak u administraciji, pa su tu neki non-stop šopovi da građanima, samim tim investitorima, olakšaju. To je dobro, ali to mora da se radi ne ad hok, već da bude državna strategija. Mora da se reformiše administracija kao glavni uzrok korupcije, da se stvori sistem vlasti koji omogućava smanjenje korupcije i bolju administraciju, i da se naprave fondovi koji će pomoći opštinama po uzoru na model Slovačke. Šta to znači? Kada opštine imaju pismo o namerama sa investitorom, a nemaju državnu infrastrukturu, tada mora da se pojavi država sa relativno malim parama kojima može da se zadrži taj investitor."

REGENERISATI ZNANJE: Iako se čini da su u Inđiji uradili sve što se moglo učiniti, nisu spremni da spavaju na lovorikama. Naprotiv, Ješić iznosi čitav niz planova koji bi za nekoliko godina trebalo da promene lice opštine. Bar onoliko koliko je ono danas drukčije od onog iz vremena socijalističkog samoupravljanja, ili kasnije kada smo ovamo dolazili da raznosimo plastiku.

"Mi pravimo zaokret u sektoru usluga i sektoru znanja, pre svega u razvoju turizma. Sektor usluga i sektor turizma je nešto što bi trebalo da nosi privredu naše opštine, a to je na kraju krajeva i trend u razvijenijim zemljama, kao što je Nemačka ili Slovenija. U sledećem periodu počinjemo izgradnju banjskog kompleksa, a imamo kapacitete termalnih voda kakve malo koji region u Evropi ima. Potom, planiramo dovođenje svih onih kompanija kojima nije mesto u Beogradu. U Beogradu je pre svega preskupo, a drugo, ovde postoji potpuni komfor: dvadeset minuta od aerodroma, jedan, drugi auto put. Ono što je naš najveći naredni projekat jeste izgradnja tehnološkog parka i zgrade za univerzitet. Jer, mi moramo da regenerišemo znanje. U Vojvodini trenutno imamo samo 7,6 odsto obrazovanih sa višom školom i fakultetom, što je znatno manje nego 1991. U međuvremenu smo doživeli odliv mozgova, a priliv izbeglica nižeg obrazovnog profila. Mi moramo da razmišljamo kako ćemo da održimo znanje koje sada imamo u Srbiji, da taj procenat povećamo. I čitav naš plan razvoja za pet godina jeste znanje: od stipendija, davanja šanse mladim ljudima da se vrate, pa do otvaranja tog tehnološkog parka, zajedno sa Microsoftom i nekoliko drugih kompanija. Suština je u tome da se generišu ona radna mesta koja će imati veće prihode, jer opština najveće prihode ima od poreza na zarade. Mi nemamo ništa od PDV-a. Tako, sav onaj promet ostvaren na koncertu Red Hot Chili Peppersa ne ide direkto u opštinu, već ostaje centralnoj vlasti." ×

M. DAJMAK

Šta bi sa decentralizacijom

Pitanje decentralizacije je i dalje na istom onom mestu na kojem je bilo pre 5. oktobra 2000. godine, iako smo odonda čuli sijaset obećanja i stavova. Po rečima Gorana Ješića, to što je činio deo vlasti koja je iznosila ta obećanja (DOS), ne oslobađa ga od kritičkih stavova:

"Tribina u Kragujevcu bila je o decentralizaciji. Jedan momak iz Niša izneo je nekoliko podataka koje sam ja znao, ali nikada nisam o tome razmišljao. Nijedna nacionalna frekvencija nije izdata bilo kome van Beograda. Iako je niški TV5 po uslovima bio bolji od mnogih ostalih. Dalje, u 3700 od 4000 naseljenih mesta u Srbiji imamo pad nataliteta u odnosu na početak XX veka. Tada je Beograd imao 69.000 stanovnika, a danas ima 1.600.000. Nije Beograd problem u Srbiji. Beč je veći od Beograda, iako je Austrija manja od Srbije. Ali, prosto se moraju primeniti decentralizovani i fleksibilni modeli koji mogu dati šansu razvoju Vlasotinca, Leskovca, Bujanovca, Banata koji je vrlo zapušten. E sad, odgovor na pitanje zašto nije došlo do decentralizacije jednostavan je: nema političke volje. Svi su verbalno za decentralizaciju, a od usvajanja Ustava napravili smo korak ka većoj partijskoj državi i centralizaciji. Čak ima predloga i da političke partije postavljaju predsednike opština, da odlučuju o svemu. To je korak nazad. Da ne pričam o fiskalnoj decentralizaciji koja je bila problematična. Oni prihodi koji su ustupljeni opštinama kao jedini opštinski prihodi, skupljaju se od strane poreske uprave. A poreska uprava to stavlja kao svoj poslednji prioritet, pošto to nije njihov prihod. Često, neke prihode koji su zakonski javni prihodi ona ne želi da sakuplja. Takav je slučaj sa najznačajnijim prihodom lokalne samouprave: naknadom za gradsko građevinsko zemljište. A od toga opštine žive. Dinkić je pri kraju svog mandata pokušao da decentralizuje porez na imovinu koja je opštinski prihod, ali ništa nije urađeno. On nije završio posao do kraja, podneo je ostavku i ove godine građani Srbije ne moraju da plaćaju porez na imovinu! Bivša Jugoslavija je bila decentralizovana država, da bismo sada otišli u suprotnom smeru. Mi prebacujemo neke nadležnosti na niže nivoe vlasti, ali istovremeno im ne dajemo sredstva da te nedležnosti mogu da ostvare!"

Telekom osvojio Balkan

Uz mrežu u BiH, a sada i u Crnoj Gori, beogradska kompanija je, zajedno sa partnerima u ostalim susednim zemljama, postala lider u regionu

Devetog jula u Crnoj Gori je počela da radi nova Telekomova mobilna mreža – m:tel i, sudeći prema interesovanju građana, već prvog dana je zauzela solidan deo tržišta, možda čak i svih deset odsto. Zapravo, sve što se dešavalo sa drugom ćerkomfirmom srpskog Telekoma dešavalo se brzo.

ODMAH SA 3G: Licencu trećeg operatora u Crnoj Gori Telekom je dobio na tenderu, zajedno sa holandskom kompanijom Ogalar, aprila ove godine. Odmah su osnovali kompaniju u Podgorici, m:tel. Za samo 77 dana od dobijanja licence, podigli su najsavremeniju mobilnu mrežu, sa opremom renomiranih svetskih proizvođača, kao što su Ericsson i Comverse. U mrežu i opremu m:tel je uložio 50 miliona evra, a planira da investira još toliko u otvaranje poslovnica, pa opet u opremu itd. Sve ovo su na dan zvaničnog predstavljanja m:tela na tržištu Crne Gore, 5. jula, rekli: direktor Telekomove Direkcije za mobilnu telefoniju Srbije (mt:s) Vladimir Lučić i izvršni direktor m:tela Zlatko Trhulj. Na konferenciji za štampu u Podgorici oni su izneli ambiciozan plan da do septembra m:telov signal bude u svim većim gradovima, a da do kraja godine njime bude pokrivena cela teritorija Crne Gore. U startu, dakle već ove sedmice, signalom 068 biće pokriveno kompletno primorje, sve do Podgorice. Već od prvog dana m:tel usluge su dostupne u poslovnicama ove kompanije u Podgorici, Kotoru, Herceg Novom, Budvi, Ulcinju i Baru, kao i kod ovlašćenih dilera i distributera širom Crne Gore. "U skladu sa našim strateškim ciljevima, od samog početka, osim standardnih 2G usluga, korisnicima nudimo i usluge treće generacije mobilne telefonije", rekao je novinarima Trhulj, podsećajući da m:tel tako prvi uvodi 3G u Crnu Goru. Po rečima Vladimira Lučića, m:tel je prvi, i za sada jedini operator u Crnoj Gori koji nudi elektronsku dopunu mobilnih na kioscima, i to ne samo za brojeve koji počinju sa 068, već i za 064. Zato nije ni čudno što su pet dana pre početka rada mreže, a kako za "Vreme" otkriva Lučić, građani već tražili 40.000 brojeva. On procenjuje da je već prvog dana izdato 100.000 brojeva. Ukoliko sve u ovoj dobroj poslovnoj priči i dalje bude teklo brzo, šanse da m:tel do kraja godine postigne cilj i osvoji 15 odsto tržišta zaista su velike.

NA KROVU: Trhulj i Lučić

SEDIŠTE: Zgrada Čelabić

BEZ ROMINGA U TRI DRŽAVE: Lučić kaže da najmlađa crnogorska telefonska kompanija planira da do kraja 2008. zauzme 30 odsto tamošnjeg tržišta, i da je to sasvim realno. Naime, m:tel nije privlačan korisnicima samo zbog najsavremenijih usluga, već i zbog nečega što nijedan operator u regionu ne nudi – ukidanja rominga na relaciji Srbija – Crna Gora – Republika Srpska. "Na telefonu će pisati 'R', ali to neće biti cene rominga", tvrdi Lučić. On to potkrepljuje podacima: kada pripejd korisnik m:tsa (Srbije) iz Crne Gore ili BiH preko m:tel mreže zove nekog iz te tri države, to će ga stajati osam dinara po minutu. Cena minuta razgovora za postpejd korisnika iznosi sedam dinara. U odnosu na ranije cene, sniženje iznosi 89 odsto. Ipak, da je zaista reč o ukidanju rominga najbolje kazuje odluka Telenora da su svim korisnicima u Crnoj Gori i BiH, koji su na m:tel mreži, dolazni pozivi – besplatni. Za korisnike mreže 064 u sve tri zemlje minut razgovora staje sedam dinara, a dolazni pozivi su, naravno, besplatni. SMS poruka preko m:tel mreže, i to bez obzira na koju se destinaciju šalje, staje 6,5 dinara, što je popust od 50 odsto.

Otvaranjem firme u Podgorici Telekom je očito napravio dobar biznis, i to na duge staze. "Od svih telekomunikacionih kuća koje posluju u ove tri države, samo mi u svakoj imamo kompaniju. Telenor ima svoju u Srbiji i Crnoj Gori (ProMonte)", navodi Lučić. On za "Vreme" objašnjava da je Telekom sada praktično regionalni lider jer, osim što je većinski vlasnik kompanija u tri države, suvlasnik Telekoma (20 odsto) grčki OTE ima firme u Grčkoj, Rumuniji, Albaniji, Makedoniji i Bugarskoj. Zajedno sa OTE i Ogalarom, 'zatvorili' smo Balkan", zaključuje Lučić. Direktor m:tsa još kaže da Telekom u Srbiji ima 65 odsto ukupnog broja korisnika mobilnih mreža i da će taj tržišni udeo verovatno pasti na 55 odsto kada se zahukta treći operator Mobilkom. Telekom Srpske drži 35 odsto tržišta cele BiH, a cilj je, navodi Lučić, da postane broj jedan tako što će se širiti u oba entiteta. "Tamo imamo najveći potencijal, jer samo 50 odsto stanovništva koristi mobilne telefone. U Crnoj Gori, pak, naše realno učešće je 30 odsto, mada bi nam se investicija u m:tel isplatila i sa 20 procenata."

ZOJA JOVANOV

Srce sistema

M:tel se smestio u delu zgrade Čelabić u Podgorici, gde srce njegovog sistema (tarifni deo koji knjiži novac) može da opsluži pola miliona korisnika. Tu je i kol centar, koji radi 24 sata dnevno (po 12 radnika u smeni), a usluge korisnicima mobilne mreže su besplatne. Trenutno zapošljava 135 ljudi prosečne starosti 30 godina, od kojih 40 odsto ima diplome fakulteta ili više škole, a svi ostali završili su srednje škole. Samo dvoje, Lučić i Trhulj, su iz Srbije, a većina od oko 150 ljudi iz Telekoma koji su postavljali mrežu i obučavali mlade kadrove već se vratila kući. Do septembra će se povući i Lučić, a glavni direktor m:tela postaće Trhulj. Lučić kaže da će do kraja godine kompanija u Podgorici zapošljavati ukupno 250 ljudi i da je to optimalan broj za poslovanje m:tela.

INVESTICIJE: METALS BANKA AD, NOVI SAD

Novo sedište

STO PRVI ORGANIZACIONI DEO: Zgrada Metals banke

Pod sloganom "Otvorena banka", počela je da radi "pametna zgrada", nazvana tako ne samo zbog vrhunskih tehnoloških rešenja već i mladih stručnjaka koji će ih koristiti

Šestog jula, u strogom centru Novog Sada (u Stražilovskoj ulici br. 2) svečano je otvoren novi prestižni objekat Metals banke AD Novi Sad. Novo sedište banke otvorio je predsednik Izvršnog veća Vojvodine Bojan Pajtić, koji je tom prilikom rekao: "Ova banka ima neke sličnosti sa Vojvodinom, ne opterećuje se time da li je velika ili mala, nego kakve rezultate stvara. Ne razmeće se velikim rečima i ne pravi mit od sebe nego poverenje građana gradi strpljivo, ne koristi prečice, raste stabilno i čvrsto." U nastavku svog izlaganja, mr Bojan Pajtić je rekao da Metals banka danas ima četiri puta više akcionara nego na dan izlaska na Berzu, a po kriterijumu ekspanzije poslovne mreže među prvima je u Srbiji. "Do kraja 2007. imaće dvadeset puta više organizacionih jedinica nego pre šest godina. Svakoj banci i svakoj kompaniji koja za tako kratko vreme napravi 20 puta više punktova i bilo čega dobroga, treba jasno i glasno reći – svaka vam čast!", naglasio je Pajtić.

Nakon zvaničnog otvaranja objekta, goste – predstavnike republičke, pokrajinske i gradske vlasti, poslovne partnere i zaposlene u Banci – pozdravio je predsednik Izvršnog odbora Metals banke Ananije Pavićević. On je rekao: "Nećemo vam predstavljati mrežu Metals banke, od Palića do Pirota, ali bih napomenuo da ove sale, u koje ćemo za nekoliko trenutaka i zvanično zakoračiti, predstavljaju sto prvi organizacioni deo Metals banke. U ovom objektu, koji je od danas naše novo poslovno sedište, radiće oko 250 ljudi. Od tog broja većinu čine mladi, obrazovani kadrovi, koji predstavljaju bitan deo budućnosti i pameti ovog grada. Njihovih 250 kompjutera su isporučili, umrežili i mnogim originalnim softverskim rešenjima opremili isto tako mladi i pametni ljudi, pre svega iz Novog Sada i Vojvodine. Oni su u pravom smislu 'Najbolje iz Vojvodine'. I zato je ovo 'pametna zgrada', ne samo zbog savremenih tehnoloških rešenja već i ljudi koji će u njoj raditi."

Prisutnima su se takođe obratili generalni sekretar Udruženja banaka Srbije prof. dr Veroljub Dugalić, kao i bračni par Marušić – arhitekte Milenija i prof. Darko. Kao autori projekta koji pleni svojom arhitektonskom i graditeljskom maestralnošću, oni su učestvovali u ostvarenju svog sna do samog kraja – otvaranja ovog velelepnog zdanja.

"Otvorena banka" nije samo slogan pod kojim je otpočela svoj vek nova zgrada Metals banke iz Novog Sada, opremljena prema poslednjim tehničkim i tehnološkim dostignućima koja će biti implementirana u njen rad, nego i sinonim za visoke poslovne standarde. Ali i za stav koji je ujedno i trajno opredeljenje Banke: pružanje kvalitetne i sveobuhvatne usluge svojim klijentima. ×

ZDRAVICA: Bojan Pajtić, Veroljub Dugalić i Ananije Pavićević

AC-BROKER a.d.

O BEOGRADSKOJ BERZI

I dalje klizavo

Za nama je još jedna teška nedelja, pre svega za investitore sa tankim živcima. Indeks najlikvidnijih akcija Belex 15 izgubio je dodatnih 1,8 odsto dok su mnoge akcije osim pada cene beležile veoma niske promete. Najprometnija hartija bila je niška AIK banka, pre svega zahvaljujući velikom prometu u samo jednoj transakciji koja se odigrala u četvrtak. Cena je varirala u rasponu 10.550 – 11.200 dinara dok su prioritetne akcije istog emitenta pale na nivo od 5000 dinara. Protekle nedelje je i zvanično okončan kraj dokapitalizacije ove banke jer su investitori dobili povraćaj od skoro 95 procenata uplaćenih sredstava. Ipak, ovaj događaj nije znatnije uticao na povećanje berzanskih kurseva. Najbolje su to na svojoj koži osetili akcionari Agrobanke. Akcije ove bankarske ustanove spuštale su se nadomak nivoa od 33.000 dinara, gde su poslednji put bile u drugoj polovini novembra protekle godine. Državni zvaničnici su krajem nedelje najavili skoro potpisivanje ugovora o rešavanju pitanja spornog duga Agrobanke, te su akcije ovog emitenta sedmicu okončale na nepunih 35.000 dinara. Protekle nedelje na tržište se vratila i Privredna banka čije su akcije usitnjene u razmeri 1:20. Uprkos tome što ovaj efekat psihološki često utiče na povećanje vrednosti, to se ovaj put dogodilo samo prvog dana. Nastavak sedmice doveo je do gubitka vrednosti Privredne banke, te su u potpunosti izgubljeni efekti splita. Holding Energoprojekt zabeležio je veliki pad tržišne vrednosti spuštajući se ispod nivoa od 3000 dinara. Ovaj pad delimično je prouzrokovan opštim tržišnim trendom ali ponajpre upisom u Centralni registar konvertovanih akcija zavisnih preduzeća. Nedeljni minimum ova hartija dostizala je na nivou od 2750 dinara. Istovremeno, akcije zavisnih preduzeća beležile su rast vrednosti zbog špekulativnih očekivanja investitora da bi usled konsolidacije ovog holdinga mogla da usledi konverzija i svih preostalih akcija u razmeri 1:1. Na aukcijskom tržištu solidne promete u unapred dogovorenim transakcijama ostvarili su beogradski skladištar Granexport i poljoprivredno gazdinstvo Bezdan. Goša Montaža dostigla je istorijski maksimum od 2200 dinara, dok se Goša FOM ustalila na ceni od 2000 dinara uz skok od 11 procenata. ×

NENAD GUJANIČIĆ
nenad.gujanicic@ac-broker.co.yu

BIZNIS I OBIČAJI: INDIJSKA KUĆA, BEOGRAD

Havan za uspeh

Prva ceremonija osveštanja indijskog poslovnog prostora u Srbiji, koju je obavio guru Radžis Vias, odisala je mirom i prijateljstvom

Kod nas se odskora uvrežio ritual da sveštenici zalaze u poslovne zgrade, osveštavaju kabinete ili proizvodne pogone, blagosiljaju nove menadžere, investicione ugovore i sve što bi duhovno valjalo podupreti da donese profit. U našim biznis krugovima ovakvi potezi polako poprimaju obeležja običaja, delom naslonjenih na tradiciju a delom na savremene zahteve poslovanja. Oni koji su skloni biznisu sa mirisom tamjana tvrde da je to savršena kombinacija za uspeh.

U Indiji (koja nije imala samoupravljanje), tradicija da guru blagoslovi biznis potiče i neguje se odvajkada. Pitanje je samo trenutka kad će se koji poslovni čovek odlučiti da se u biznisu osloni na duhovnog vođu. Vlasnik kompanije Indijska kuća u Beogradu Gagan Kišore Srivastava radi dvadesetak godina, ali tek pre dve godine zatražio je pomoć gurua. "Živeo sam i radio u Nemačkoj i imao veliki problem. Nisam verovao u pomoć gurua, čak sam se toliko uplašio kad mi je jedan od njih ispričao detalje iz moje prošlosti da sam pobegao. Međutim, problem je bio takav da sam mislio da mi ni bog ne može pomoći i zatražio sam pomoć Radžisa Viasa, jednog od pet najvećih gurua Indije. Rekao mi je da promenim mesto biznisa i da ću uspeti", priča za "Vreme" Srivastava. Došao je u Srbiju, otvorio firmu, prodaje ručno rađenu indijsku robu (nameštaj, odeću, obuću, posteljinu itd.) i odlično mu ide. Nedostajalo mu je samo jedno – blagoslov na licu mesta. Pošto je njegov guru veoma zaposlen, tek sad je uspeo da ga dovede, na jedan dan, u salon Indijske kuće u Zemun Polju. Ono što se tamo dešavalo 8. jula zaista je vredno pamćenja, ne samo zato što je to bila prva ceremonija osveštanja indijskog poslovnog prostora u Srbiji, nego i zbog atmosfere koja je odisala mirom i prijateljstvom. Havan (osveštanje) dešavao se u salonu čiji je pod bio zastrt prostirkama, gde su na jastucima, sa prekrštenim bosim nogama, sedeli guru Radžis, domaćin Gagan i četvoro prijatelja. Još petoro prijatelja i osoblje firme sedeli su okolo na stolicama. U posudi na niskom stočiću gorela je sandalovina, čiju vatru je guru "hranio" rastopljenim buterom. Pored te posude bili su postavljeni zapaljeni štapići i sveća, cveće, puno voća i druge hrane. Od svačeg pomalo, da bi sve Gaganovo, kao i njegovi prijatelji (porodica mu je u Nemačkoj) bili blagosiljani. Ceremonija (trajala je oko sat i po) odvijala se kroz govor gurua i pokrete učesnika (stavljanje na stočić cveća itd.). Na kraju je Gaganov guru njega i njegove najbliže prijatelje blagoslovio stavljajući im krug na čelo (od crvenog kurkuma i žutog tumerika) i vezujući im trake oko zgloba šake – kao zaštitu od loše sile. Svako je dobio karticu sa brojevima, da je drži blizu novca da bi se množio, kao i srebrni prsten sa biserom za dobru sreću. "Život je zagonetka a razume je samo bog. U životu treba biti skroman, takvo ponašanje je osnova uspeha. Ne treba držati u kući sat ili olovku koji ne rade" – neki su od saveta koje je guru Radžis uputio svima. ×

OSVEŠTANJE I BLAGOSLOVI: Gagan Kišore Srivastava i guru Radžis Vias

SPONZORSTVA: MESSER TEHNOGAS AD, BEOGRAD

Scenski efekti gasovima

ATRAKTIVNO: Doprinos Messera atmosferi na koncertima

Svojim nastupima u javnosti, Messer Tehnogas AD Beograd u granicama svoje delatnosti, dakle scenskim efektima pomoću gasova, doprinosi razvoju kulture i umetnosti, pre svega filmske, pozorišne i likovne, i to na koncertima, izložbama itd. Messer je uspostavio saradnju sa vrhunskim umetnicima: Berlinskom filharmonijom, grupom Galija, Zdravkom Čolićem, Nemačkim orkestrom mladih iz Minhena, Željkom Samardžićem, grupom Balkanika, Ksenijom Pajčin, plesnom grupom Dance plus, Gocom Tržan... Kompanija je već tradicionalno i sponzor "Igara bez granica" za decu sa posebnim potrebama, a u organizaciji humanitarne kuće "Mali Veliki Ljudi". Ove godine Messer je pomogao deci iz doma "Kulina" kod Aleksinca da učestvuju na igrama 4. jula u Beogradu. ×

BANKE: GRUPACIJA INTESA SANPAOLO

Vodeća u Srbiji

Prema podacima NBS-a o rezultatima bankarskog sektora u prvom kvartalu ove godine, grupacija Intesa Sanpaolo je vodeća u Srbiji. Ova grupacija posluje u Srbiji posredstvom Banca Intesa i Panonske banke Te dve banke zajedno su na kraju prvog kvartala imale bilansnu sumu od 1,86 milijardi evra (152 milijarde dinara) i tržišni udeo od 12 odsto, što Grupaciju pozicionira na vodeće mesto u bankarskom sektoru Srbije. Intesa Sanpaolo je vodeća i po visini ukupnih plasmana od 841 milion evra (68,6 milijardi dinara), što joj obezbeđuje tržišni udeo od 11,6 odsto. Lidersku poziciju Grupacija ima i po visini ukupnih depozita od 1,36 milijardi evra (111.3 milijarde dinara), sa tržišnim udelom od 13 odsto. Nakon što je Banca Intesa u februaru uvećala kapital za dodatnih 100 miliona evra, grupacija Intesa Sanpaolo je po ukupnom kapitalu od 288 miliona evra (23,469 milijardi dinara) postala najveća u Srbiji. ×

INTESA SANPAOLO

DEGUSTACIJA: Miroslav Mišković, Predrag Bubalo i Milka Forcan

POTPISNICI UGOVORA: Goran Karić i Džon Derkač

UGOSTITELJSTVO: PRVI SVETSKI COFFEE SHOP LANAC U SRBIJI

Delta otvara kafeterije

Kao franšizni partner britanske kompanije, Delta Sport će otvoriti lanac kafeterija u regionu Balkana, sa najboljim espresom, a prvi lokal počeće da radi krajem jula u Beogradu

Kompanija Delta Sport potpisala je 5. jula franšizni ugovor na 15 godina sa kompanijom Costa Coffee, jednim od vodećih svetskih lanaca sa *coffee shop* konceptom. Ugovor su potpisali generalni direktor Delta Sporta Goran Karić i generalni direktor Costa Coffee Džon Derkač. Tom prilikom Goran Karić je izjavio: "Kao franšizni partner kompanije Costa Coffee, Delta Sport će otvoriti Costa Coffee lanac kafeterija u zemljama zapadnog Balkana. Srbija, Makedonija, Albanija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Slovenija biće države u kojima će se piti najbolji espresso koji se služi u globalnom lancu Costa Coffee kafeterija. Svoje operacije u regionu Delta Sport započeće u Srbiji. Dolazak prvog svetskog brenda sa *coffee shop* konceptom na naše tržište biće obeležen otvaranjem prvog Costa Coffee lokala krajem jula u Beogradu u Njegoševoj ulici. Do kraja godine u planu je otvaranje devet lokala (Bulevar kralja Aleksandra, Ulica Maksima Gorkog, Delta City...), a 2008. godina označiće početak razvoja Costa Coffee kafeterija u regionu." Predrag Bubalo pohvalio je ovaj biznis: "Veliko mi je zadovoljstvo da kao ministar trgovine i usluga prisustvujem sklapanju još jednog dobrog posla za Srbiju. Dolazak Costa Coffee na tržište Srbije pokazuje da je ugostiteljstvo ušlo u ubrzane promene i predstavlja sve zahtevniji poslovni proces koji donosi povećanje kvaliteta usluga i nužno prati trendove u svetu." Ambasador Velike Britanije u Srbiji Stiven Džon Vodsvort izjavio je da izuzetno ceni i poštuje rad i poslovanje Delta Holdinga. Naglasio je da je za mesec dana već dva puta bio gost Delte, odnosno prisustvovao potpisivanju važnih ugovora sa britanskim firmama – Interkontinental Grup, a sada i sa Costa Coffee.

Sa 573 lokala u Velikoj Britaniji i još 189 u inostranstvu, Costa Coffee u poslednjih nekoliko godina prolazi kroz period izuzetnog razvoja, otvarajući u proseku po jedan nov lokal na svaka četiri dana. ×

TRGOVINA: FUTURA PLUS

Minut2 na Kopaoniku

Futura Plus najveći domaći lanac kioska i distributer štampanih medija, otvorila je na Kopaoniku, najvećem turističkom centru Srbije, svoju osamnaestu prodavnicu po konceptu Minut2. U okviru apartmanskog naselja Konaci – Sunčani vrhovi, na površini od 11 kvadrata, gostima Kopaonika na raspolaganju je širok izbor najprodavanijih artikala iz asortimana štampe, duvanskih proizvoda, bezalkoholnih i alkoholnih pića, slanih i slatkih proizvoda, CD i DVD muzičkih i filmskih izdanja, knjiga i suvenira, a moguća je i dopuna kredita mobilnih telefona, kupovina kafe "za poneti" itd. Futura plus planira da u naredne dve godine na teritoriji Srbije otvori nekoliko stotina ovakvih maloprodajnih objekata. ×

PRODAVNICA BROJ 18: Objekat na Kopaoniku

NOVI PROIZVODI: "KNJAZ MILOŠ"

Više od vode

ANTISTRES PROGRAM: Fitnes i zdrava voda

Višestruka fitnes šampionka Marija Savić-Srećković održala je specijalni trening za novinare i urednike beogradskih medija. Akcija je oganizovana povodom lansiranja na tržište Aqua Viva Hydroactive, za koju u kompaniji "Knjaz Miloš" kažu da je "više od vode". "Ova voda namenjena je, prevashodno, osobama koje su izložene jačem fizičkom ili psihičkom naporu, kojima obična voda ne može da u potpunosti povrati izgubljenu tečnost i obezbedi vitalnost", objasnila je predstavnica "Knjaza" Marija Stojanović. Zato su novinari i urednici, čiji je posao povezan sa velikim stresom, odabrani da se prvi uvere u verodostojnost tvrdnje o napitku koji je "više od vode". ×

IZJAVA NEDELJE >>

“Vlasnik hotela je bio oduševljen mojom revijom i pitao me je šta može da učini za mene. Ja sam ga zamolila da na zid okači i moju sliku. Pa, sad, videćemo...”

VERICA RAKOČEVIĆ, modna kreatorka, održala je reviju na Kubi, u hotelu “Nacional” čije zidove krase slike slavnih gostiju, poput Al Kaponea, Putina, Žizel Bundešen, Leonarda Dikaprija... (“Blic”)

Vlado Georgiev,

“jedan od najpopularnijih pop pevača”, otkriva da je kršten dva puta:

“Drugo krštenje sam ‘zgrešio’ kada sam poželeo da Srđo iz benda bude moj krsteni kum. Budući da nisam znao ko me je krstio kada sam bio mali, jer me je baka sa dve godine odvela u crkvu poprilično tajno, ne od roditelja, nego od javnosti, moja želja da imam kuma koga poznajem – rezultirala je time da sam to uradio ponovo.”

O tehnologiji:

“Ali, zašto bih ja uvek bio nekome dostupan? Zašto bi neko meni uvek bio dostupan? To meni nikako ne ide u glavu. Potpuno mi je suludo dodatno činiti napetim tempo života svom tom aparaturom. Nikada nisam voleo to veštačko komuniciranje, volim da s nekim sednem i pričam. I-mejl ima smisla samo u poslu. Ako mi neko privatno pošalje i-mejl, ne vidim ništa i ne doživim pravu stvar. Kad ti neko rukom napiše pismo, mogao si da na osnovu rukopisa vidiš da li je nervozan, smiren, da li je dobre volje ili ne. Rukopis je mogao da te oda i da se vidi da li si žurio, da li si imao vremena, bio strpljiv... Danas se sve svelo na to koji si font izabrao i koje si fraze odabrao da bi nešto rekao. Ipak, i pored svega, pasionirani sam ljubitelj studijske opreme. To je moja neizlečiva bolest i velika ljubav. Opet, kada bi se vratilo neko staro vreme pre kompjutera, koji pravi muziku za pet minuta i svira nešto što zvuči kao nešto, tačno bi se znalo ko je dobar muzičar, i ko dobro svira, i koji bend vredi.” (“Glas javnosti”)

Goca Marinković,

ranije Tržan, nedavno je postala majka i o svom iskustvu u porodilištu i cimerkama Jeleni i Slađani priča:

“One su mi pomogle da prebrodim osećaj samoće koji je bio dominantan nekoliko sati posle porođaja, u trenutku kada sam bez Ivana bila sama sa bebom. Mnogo mi je značilo što nisam bila usamljena u apartmanu, kao što priželjkuju neke samozvane zvezde, već sam kao sav običan svet delila sobu sa drugim porodiljama.”

O vaspitnim metodama:

“Dok dojim bebu pevam joj pesme iz nekoliko reklama. Uglavnom plače kada je gladna i smiri se posle obroka. Kada plače bezrazložno, ne diram je dok ne prestane, jer želim da od malena razume moju spartansku taktiku vaspitanja koja će joj pomoći u shvatanju činjenice da život nije samo maženje i paženje.”

Planovi za budućnost:

“Čekaću da ona malo odraste, snimiću novi album i onda planiram novu bebu, ali ako se desi pre toga – nema veze, idemo dalje. Doktor Stanojević (direktor GAK-a Narodni front, prim. ur.) otkrio nam je da postoji način na koji se prave dečaci, pa ćemo se Ivan i ja potruditi da Lena dobije brata.” (“Story”)

Marija Šerifović,

pobednica Eurosonga 2007, brani se od optužbi da je uvredila Fince:

“Ja Fince nisam uvredila, ljudi moji! Samo sam rekla da nikada ne bih volela da imam partnera, ljubavnog partnera, koji ima žutu kosu. Znači ne bih bila u vezi sa nekim iz Finske jer mi se fizički ne dopadaju. A onda su mi nakačili rasizam! Ne mogu da verujem! Nema logike da pljuješ ljude koji su ti toliko toga lepog doneli i pružili ako si iole normalan. Nema logike!” (“Blic”)

Vladimir Božović,

advokat i bivši generalni inspektor MUP-a, “konačno je našao sreću pored pevačice Maje Mitrović”.

Kako je počelo:

“Naše porodice se veoma poštuju, pa Maju nisam ranije posmatrao kao devojku sa kojom bih mogao da se zabavljam. Ukoliko neku devojku dugo poznajem i znam joj roditelje, u meni postoji izvesna blokada. Međutim, kada se vratila iz Španije, rodile su se prve simpatije.”

Maja Mitrović, o Božoviću kaže:

“On je izuzetno šarmantan, ljubazan i kulturan, pa se u njegovom društvu svaka žena oseća kao princeza. Znam da su ga mediji povezivali sa mnogim damama sa javne scene i da vlada mišljenje kako je veliki ženskaroš, što po mom mišljenju nije tačno. Verujem da se sviđa mnogim devojkama i da je zbog toga dobio nadimak Kazanova. Uprkos ozbiljnom poslu kojim se bavi i istaknutoj autoritativnosti, u Vladimiru se krije nežan čovek, prava dobrica.” (“Story”)

Vesna Trivić,

pevačica i “devojka Đoleta Đoganija, sa kojim ima sina Adrijana”, priča o početku njihove zajednice:

“Naš zajednički život je na početku izgledao katastrofalno, naročito zbog toga što sam se prvi put srela sa roditeljskim obavezama, uz to je došlo i prilagođavanje Đoletovom ritmu života. Ipak, brzo smo shvatili da su emocije koje gajimo jedno prema drugom najvažnije, pa smo nastavili da ih negujemo.”

Đole Đogani frontmen grupe Đogani fantastiko, o svom malom sinu kaže: “Već sada vidim da karakterom podseća na mene, jer nije plačljivko nego ozbiljna beba.” (“Story”)

Ivana Knežević,

glumica i pevačica, priča o svom momku Marku Konu i njihovom zajedničkom životnom prostoru, u kome "ne želi da ima televizor u kupatilu":
"Ne pristajem na to, jer je kupatilo moje mesto za uživanje. Ispunila sam ga parfemima i penama za kupanje. Osim toga, Marko voli da na TV-u igra tetris, što ja ne razumem, pa se samo sklonim. Neverovatno, ali on mi ne da da u stanu slušam muziku, jer volim ženske vokale i omiljene pevačice su mi Ivana Pavlović, Nina Badrić, Aleksandra Kovač..." ("Story")

Božo Prelević,

advokat, govori o tome kako žene osvajaju:
"Mislim da praksa više potvrđuje neke suptilnije načine. Osmeh i halter, na primer. Verujem da je zbog svoje mistike najveći izum ljudske civilizacije upravo halter, i da je neprevaziđen. Neke žene danas kupe malo silikona, stave ga ovde-onde, i misle da su postale velike zavodnice, što je smešno. Halteri su sve preživeli, a najozbiljniji udarac dobili su poslednjih godina na gej paradama, na kojima ih nose muškarci. To je ubijanje jedne od najtrajnijih erotskih ikona, i to im nikada neću oprostiti."

Na novinarsko pitanje u čemu je razlika između Srpkinja i Crnogorki, kaže: "Statistika pokazuje da Crnogorke, kada ubijaju svoje muškarce, najčešće koriste vatreno oružje, pa se Crnogorci manje muče. Ovde su žene naklonjenije hladnom oružju, dok se intelektualke odlučuju za verbalna ubistva, pa muževi u Srbiji najduže umiru, i to u velikim mukama. Ali, naravno, to je samo statistika." ("Večernje novosti")

Ognjen Ivanović,

maneken, sada stjuard avio-kompanije Emirata, priča o svom načinu odevanja:
"Često dobijem ideju da se obučem kao ljudi u određenim filmovima ili na Fešn televiziji. Međutim, može da mi se dopadne i stil odevanja nekoga ko nije javna ličnost. Ukoliko mi se, na primer, svidi izgled nekog pekara koji se pojavi na TV-u, iskopiraću ga bez problema." ("Story")

Predrag M. Azdejković,

zvezda bloga na sajtu B92, pokušava da razreši ličnu dilemu može li Hari Poter doprineti povećanju broja pedofila:
"I sada nam stiže peti deo *Hari Poter i Red feniksa* i tu počinje čitava konfuzija. Dok smo s prethodnim delovima bili apsolutno sigurni da je kada neko kaže da se pali na Harija Potera to slučaj pedofilije, sa petim delom ništa nije jasno. Hari Poter u filmu ima 15 godina, dok Danijel Redklif (glumac koji tumači ulogu Harija, prim. nov.) za dve nedelje puni 18 godina, Rupert Gring (Ron Vizli) već ima 19, dok Ema Votson (Hermiona Grandžer) ima tek nešto više od 17. I sada dok neko gleda film i kaže 'što je ovaj Ron Vizli seksi' je l' da ga 'apsimo i spaljujemo ili koj moj da mu radimo? Ja sam zbunjen i ne znam šta da mislim. Zato se obraćam vama da mi pomognete da rešim ovu dilemu." (B92 blog)

Svetlana Ceca Ražnatović,

folk diva, na pitanje kako održava vitku liniju, kaže:
"Veliki sam protivnik dijeta, jer iscrpljuju organizam i štete tenu. Do 31. godine nisam vodila računa šta jedem, ali sada sam mnogo po tom pitanju disciplinovanija. Izbacila sam iz ishrane so, beli šećer i belo brašno. Jedem mnogo voća i redovno vežbam. Idem u teretanu, ali ne bildujem. Mislim da žena, ipak, treba da izgleda ženstveno. Ništa ne bih menjala na sebi, ali nisam protivnik estetske hirurgije, ukoliko se sa tim ne preteruje."
("Večernje novosti")

Vesna Jugović,

vlasnica kompanije Miss Yu, hvali staklorezačku radnju u koju godinama nosi slike na uramljivanje:
"Sa njima sarađujem već godinama. Lepa slika nije potpuna ako nije uramljena. Na sreću, oko mene je mnogo lepote koja zaslužuje i lep ram. Momci koji tu rade, uramljuju najlepše osmehe u Srbiji i šire. Sve moje misice i lepotice baš tu su uramljene. Često kažem da je ova radnjica deo našeg estetskog srpskog čuda." ("Blic")

Rajko Baralić,

poslanik Socijalističke partije Srbije, kaže da vozi najgori auto od svih 250 poslanika, "jugo" koji je prešao 400.000 kilometara: "Toliko je star da mi na parkingu ispred savezne skupštine nekad ne daju da se parkiram." ("Danas")

PRVI FILMSKI FESTIVAL SRBIJE

KAN NAŠEG MALOG DV

DNEVNIK NS

Ako ništa drugo, na ovom se festivalu konačno izmenio sistem vrednovanja domaćeg filma i cela priča je izneta iz našeg malog dvorišta

Iako je nastupio u muzičko-zabavnom delu programa zatvaranja prvog Filmskog festivala Srbije (Novi Sad, od 3. do 8. jula, u organizaciji Filmskog centra Srbije i EXIT-a), Koja iz Discipline kičme nije otpevao "Ne mogu da poverujem čemu evo prisustvujem". Možda ne bi bilo ni zgodno, jer bi zvučalo kao parola nabijena provokativnom skepsom, mada najkonciznije sveobuhvata ovaj filmski karneval (kako o njemu voli da se izjašnjava predsednik Upravnog odbora, prvi čovek FFS-a Dragan Bjelogrlić).

Državi Srbiji, pa i kinematografiji, bio je potreban državotvorni filmski festival/karneval (?) koji će kao novi domaći brend maksimalno, sa geslom sabornosti, zablistati, ako ne danas, ono već sutra, na filmskom nebu regiona pa i šire (rečeno na konferenciji organizatora pre početka FFS-a). Na žalost ili sreću mnogih, urađeno je to po uzoru na sadašnji pulski, a ne onaj u Motovunu. Preovlađuje utisak da se u nesumnjivo velik i složen posao krenulo na brzinu i sa onim "lako ćemo".

TEPIH: Sa više nego ambiciozno projektovanim budžetom od milion i 300.000 evra (FEST košta oko 400.000, a Međunarodni filmski festival na Paliću oko 300.000 evra) išla su i obećanja kula i gradova. Novi Sad, potvrđeno festivalski grad (Sterijino pozorje, EXIT, a one male: pića, ića i svega ostalog da i ne pominjemo), dobio je šansu da postane i "Cinema City"oročenu na dve godine, ako se pokaže kao dobar/izdašan domaćin.

Srpsko narodno pozorište je sa svoje dve sale, adaptirane u bioskopske, postalo najveći (ispostavilo se ne najbolji, ako ne i najgori) kino u gradu, dok je crveni tepih na prilaznim stepenicama trebalo da simulira Kan. Motovunsku atmosferu dali su bioskopi na otvorenom u specijalno uređenim prostorima Katoličke porte (reprizni program selekcije "Nacionalna klasa"), Sportskog terena Sokolskog doma ("Front" – selekcija malih i nezavisnih produkcija), dela Miletićeve ulice (program "Lektira srpskog filma"). Ispomoć je pružao i Kulturni centar Novog Sada u kojem su se odvijali omaž programi sa filmovima Kusturice, Bore Draškovica i drugih. U Grad bioskop ulazilo se kroz festivlaske kapije (podignute su skele optočene festival-

ORIŠTA

Najbolji

Premijerno je prikazano devet srpskih filmova: *Hadersfild* Ivana Živkovića, *Bel epok* Nikole Stojanovića, *S.O.S – Spasite naše duše* Slobodana Šijana, *Promeni me* Milana Karadžića, *Peščanik* Sabolča Tolnaja, *Odbačen* Miloša Radivojevića, *Film noar* Riste Topaloskog i Srđe Penezića, *Agi i Ema* Milutina Petrovića i *Zavet* Emira Kusturice. Film *Bel epok* Nikole Stojanovića osvojio je festivalski gran pri i četiri nagrade Ibis: za glavnu žensku ulogu – slovenačka glumica Vita Mavrič, za muziku – Arsen Dedić, za masku – Milena Stefanović i Tamara Spasojević i scenografiju – Miodrag Nikolić. Nagradu Ibis za režiju dobio je Sabolč Tolnaj za film *Peščanik*, a za scenario Uglješa Šajtinac i Dejan Kraljačić za *Hadersfild*. Nagradu Ibis za najbolju mušku ulogu dobio je Kenedi Hasani za film *Kenedi se ženi*. Film *Hamlet* nagrađen je sa četiri Ibisa: za kostim – Jelena Petrović, za montažu – Aleksandar Rajković, za fotografiju – Miladu Tauku, dok je Ibisa za epizodnu mušku ulogu u ovom filmu osvojio Petar Božović. Nagradu za epizodnu žensku ulogu dobila je Milena Vasić-Ražnjatović za film *Konji vrani*. Najboljom evropskom koprodukcijom u selekciji "Eurimaž" proglašen je portugalsko-francuski film *Trans*, rediteljke Tereze Viljaverde.

skim obeležijima) imenovane po velikanima domaćeg filma Živojinu Pavloviću, Pavlu Vujisiću, Zoranu Radmiloviću...

Kad su postavljene kulise, a filmovi stigli, trebalo je još uvesti glumce. I, dok su jedni famozni crveni tepih i defile domaćih filmskih zvezda – koje su u tri iznajmljena "mercedesa" (popularni "fića" će imati svojih pet minuta tek na kraju u programu svečanog zatvaranja) dovožene do podnožja tepiha iz stotinak metara udaljenog dvorišta – ocenjivali kao "tipičan" odraz "novosadskog provincijalnog duha", drugi su čista srca poverovali u iluzije filmskih kulisa. Kako drugačije objasniti "kansko" ponašanje više stotina Novosađana zbijenih oko zaštitnih ograda da bi više od sata sa iskrenim oduševljenjem prepoznavali i pozdravljali svoje idole u toj ne samo "istorijskoj" već i tropskoj noći, sve sa sitnom decom na ramenima i obaveznim flašicama vode u rukama. Ako su zaslepljeni reflektorima i blicevima fotoreportera naši filmski trudbenici to makar krajem oka registrovali, mogli su da pomisle da za njih još ima nade.

KOLATERAL: Kada je legandarni Bata Živojinović, rekavši da je ovo "istorijska noć za srpski film i kulturu, al' da će ta radost i da košta", označio početak trke u "Nacionalnoj klasi" i "Eurimaž" selekciji recentnih evropskih koprodukcija, zavrteli su se konačno i filmovi: osamnaest ostvarenja ovdašnjih autora i šesnaest evropskih. Već na samom početku, pred visokim političkim i kulturnim državnim, pokrajinskim i gradskim zvanicama, Kusturičin *Zavet* je "puk'o" tokom prikazivanja druge rolne. Tek da se podigne festivalska tenzija i potvrdi skepsa onih koji su još pre početka Festivala tvrdili da su projektori u pozorištu stari i nepouzdani. Malo ko je tada primetio da je razapeto platno naborano, a zvuk deceniju daleko od obećanog savršenstva.

Srećom, novinarske projekcije u bioskopu Arena bile su besprekorne, što je važno jer je bilo čak devet domaćih premijera. Međutim, termini prikazivanja "Nacionalne klase" su se poklapali sa projekcijama filmova iz selekcije "Eurimaža", pa je tako dobra prilika da se vidi niz kvalitetnih ostvarenja otišla u nepovrat kao kolateralna žrtva apsurdne satnice.

Projekcije u SNP-u nisu privukle onoliko gledalaca koliko su organizatori pretpostavljali, što je obesmislilo jedan od programskih ciljeva FFS-a komprimovanog u sloganu "Evropski filmovi u Srbiji". Sa bioskopima na otvorenom bilo je još manje sreće. Dve kišne večeri su izbrisale dobar deo planiranog programa taman kada je nedovoljno obaveštena, ali i inertna novosadska publika otkrila da je u grad stigao festival. Ako je za to delom kriva priroda, dobar deo odgovornosti snose i organizatori koji su prekasno krenuli u marketinšku kampanju. Katolička porta se pokazala kao najatraktivnije mesto sa repriznim programom "Nacionalne klase". Tu pogledati film nije bilo skupo, ali su projekcije sve do pretposlednje narušavale javna rasveta i reklame sa obližnjih zgrada, a prvog dana čak i fontana koju je neko zaboravio da isključi.

Na FFS-u su bili i strani gosti. Najavljeno je njih stotinak: autora, direktora festivala, kritičara i predstavnika filmskih fondova iz regiona i Evrope. Koliko ih je stvarno došlo nije bilo moguće proveriti. Do njihovih pravih utisaka još teže doći. Neobjašnjiva loša koordinacija službe gostiju i pres centra zbog koje su pojedini učesnici, pitajući se zašto su uopšte i pozvani, izostajali sa svakodnevno i kvaliteteno vođenih razgovora sa novinarima, kao i kašnjenje sa informacijama neophodnih za brzo i efikasno izveštavnje, takođe su na spisku većih organizacionih propusta na FFS-u. Insistirajući na širini jednog ovako megalomanskog festivalskog zahvata, oraganizatori su očito pali na "sitnicama" koje život znače.

OSTAVKE: Da li su i to razlozi zbog kojih su direktor Filmskog centra Srbije Đorđe Milićević i direktor FFS-a Svetlana Jovičić tokom Festivala podneli ostavke na svoje funkcije, trebalo bi da bude saopšteno ovih dana, kako je najavio predsednik Upravnog odbora FFS-a Dragan Bjelogrlić. Tada će, kako je rekao, biti saopštena i festivalska statistika, prihodi i rashodi, broj posetilaca i ocena učinka Festivala.

Prvi FFS je počeo u "kanskom", a zatvoren u "holivudskom" glamuroznom za nekog i "blamuroznom" maniru, što se moglo videti u direktnim prenosima na RTS-u pa je tako i najširi auditorijim mogao proceniti da li je, bar kada je spektakularnost u pitanju, FFS dosegao prilično visoko postavljenu lestvicu. Ako se kroz sve to nekako probio i film, a delom jeste, Festival je rođen, a kada se sve sabere i oduzme, videće se ko će ga, kako i pošto ubuduće ljuljati.

Svi problemi sa kojima smo se tokom Festivala, organizovanog nadajmo se na polzu domaćeg filma, suočavali ne bi trebalo da budu gurnuti pod crveni tepih. Pogotovo što se posle dodela nagrada (odluke su uspešno bile pod embargom sve do čina saopštavanja), u kuloarima rasplamsao gnev dela domaćih autora, nezadovljonih odlukama međunarodnog žirija, prema organizatorima FFS-a. Ako ništa drugo, na ovom se festivalu konačno izmenio sistem vrednovanja domaćeg filma i cela priča je izneta iz našeg malog dvorišta gde se ustalila praksa, kako je neko od inicijatora FFS-a na početku rekao, da "domaći autori u raznim žirijima na malim seoskim zabavama, koje se sele iz mesta u mesto, jedni drugima, iz godine u godinu, dodeljuju nagrade koje nemaju puno smisla". Ma kako to bilo bolno za brojne povređene sujete, videće se koliko je otrežnjujuće. ×

VLADIMIR CRNJANSKI

Sa Lovćena vila kliče, dobro doš'o, Džeger Miče

Pošto su na VIP tribini plesali domaći političari, sportisti i biznismeni, zasigurno ih je određeni broj, zbog svojih "zasluga", oslobođen davanja pet stotina evra. Izdvajali su se Željko Šturanović, Ranko Krivokapić i domaćin Svetozar Marović, a zanimljiv duo na tribinama činili su budvanski gradonačelnik Rajko Kuljača i narodni pevač Era Ojdanić

Ko bi, godinu unazad, i pomislio da će unionistički Grbalj ugostiti "kotrljajući cirkus" i učiniti nezavisnu Crnu Goru, makar na jednu noć, svjetskim muzičkim središtem. Zemlja, u kojoj "folk" označava skoro zvanični muzički pravac, prihvatila je kao svoje najrođenije četvoricu legendarnih muzičara.

Iako budvanski oci, ali i gospodar crnogorski, nekadašnji premijer i predsjednik, organizuju ili pak samo uživaju u nastupima "zvezdica granda", Svetozar Marović "osjeća" dobre note. Ovaj je politički, a zašto ne i poslovni mag, dovođenjem slavnog benda, kod svojih Grbljana na Marovića placu, uradio najviše na promociji crnogorskog turizma.

Da je tako, najbolje govori i sam Mik Džeger koji je, dobro naučen, na "našem" pozdravio goste iz Hrvatske, Albanije, Srbije i Rusije. Bilo je na Jazu i posjetilaca iz Bosne i Hercegovine, ali i Engleza, novih stanovnika na crnogorskoj rivijeri. U otpozdravu Džegeru, pored domaće publike čiji broj nije bio zadovoljavajući, glasno su se čuli i turisti iz Srbije.

Narodi i narodnosti, njih oko četrdeset hiljada, ukoliko se zanemari zastoj od skoro dva sata na parkiralištu i tiskanje u autobusima gdje je vožnja od tri kilometra stajala jedan i po evro, nijesu se mogli žaliti na organizaciju, tim prije što su pored opuštenog obezbijeđenja mogli da unesu što ih je volja. Kako životinje nijesu uspavljivane, već su na miru uz koncertno polje obavljale svoje potrebe, nezadovoljne nijesu ni organizacije koje vode računa o njihovim pravima.

Razočaranje, ipak, ne kriju oni koji su po starim cijenama kupili karte. Pošto prodaja prvobitno štampanih 73.000 ulaznica nije dobro išla, organizatori su uradili novu seriju, pri čemu su cijene onih od sto spuštene na šezdeset sedam, a od pedeset na trideset četiri i po evra. U Mjuzik staru, zvaničnom organizatoru, pozivaju se na svoje, a u Udruženju za zaštitu potrošača na pravo o isplati razlike u cijenama.

Ni "sniženje", međutim, nije uticalo na bolju prođu. Prodato je, nezvanična saznanja govore, oko trideset hiljada karata, a ogroman broj je, u posljednjem trenutku, dijeljen šakom i kapom. Kako su na VIP tribini plesali domaći političari, sportisti i biznismeni, zasigurno ih je određeni broj, zbog svojih "zasluga", oslobođen davanja pet stotina evra. Izdvajali su se Željko Šturanović, Ranko Krivokapić i domaćin Svetozar Marović, a zanimljiv duo na tribinama činili su budvanski gradonačelnik Rajko Kuljača i narodni pjevač Era Ojdanić.

Kampanja koju su, ne skidajući se sa pojedinih televizijskih programa, vodili Raka Marić i Vukić Raspopović, njegov "izaslanik" u Budvi, očito nije dala rezultat. Njihove najave o dolasku političkih "faca" iz čitavog regiona ostale su neostvarene, a utisci o Crnoj Gori koje su navodno čuli od slavnih rokera, djelovali su naivno i infantilno.

Kako Džeger nije nikada vidio ljepšu zemlju od Crne Gore, njihove su riječi, zamo-

Marović – ko zna, zna

U Demokratskoj srpskoj stranci ističu kako Svetozar Marović dovođenjem Rolingstonsa na svom imanju ostvaruje adolescentske muzičke želje.

"Ovaj kontroverzni političar, a po sopstvenom priznanju budući građevinski biznismen, uspio je vrlo providno da svoju 'ljubav' prema Budvi materijalizuje tako što je močvarno zemljište u pozadini plaže Jaz na najbolji mogući način valorizovao i infrastrukturno maksimalno opremio da sjutra komotno na njemu, sa svojim Marovićima, jedan kroz jedan, može graditi turistički velegrad", ističe Dragica Perović, potpredsjednica DSS-a.

Perovićeva navodi kako je sam Marović izjavio da na Jazu ima desetine hiljada kvadrata i da se može kreditno zadužiti bar nekolko stotina hiljada eura, u što u DSS-u uopšte ne sumnjaju. Kroz projekat Velikog praska, dodaje ona, dobro mu je pripomogla Opština Budva svojim višemilionskim kreditnim zaduženjem, kao i HTP Budvanska rivijera, čiji je on predsjednik Upravnog odbora.

"Opština je uredila teren i napravila dobru infrastrukturu – struju, vodu i puteve, a HTP Budvanska rivijera kupila ulaznice i time obezbijedila sigurnu publiku za megakoncert Marovićevih iz mladih dana idola, koji će mu sada na najtransparentniji način još i reklamirati placeve", naglašava Perovićeva.

PUBLIKU POZDRAVIO NA "NAŠEM": Mik Džeger

REUTERS

Jači od Zagreba

Iako "Kotrljajuće kamenje" nije izabralo Zagreb, a Budva od hrvatskog glavnog grada preuzela termin održavanja koncerta, veliki broj posjetilaca iz Dalmacije boravilo je na Jazu.

Grupa mladih iz Dubrovnika za "Vreme" je istakla kako je zadovoljna organizacijom, kao i ljepotom plaže i samog okruženja. Takvog su mišljenja bili i gosti iz Makarske koji, ipak, smatraju da Zagreb nikako nije smio dopustiti da mu izmakne ovakav spektakl.

"Dovođenje Rolingstonsa ima veliki značaj za sam grad i državu i stvar je prestiža. Zagreb i njegov gradonačelnik Milan Bandić učinili su veliku grešku što ponovno nisu upriličili takav spektakl", za "Vreme" kaže Tonči Lalić, direktor Turističke organizacije grada Makarske.

Damir Visković, urednik "Makarske kronike", dodaje kako je Bandić "preuzimanje termina" doživio kao svoj politički poraz.

"Bandić svaki svoj uspijeh ili poraz gleda kroz političku ravan. Ali, ako mogu Budva i Beograd da organiziraju koncert 'Kotrljajućeg kamenja', možemo i mi", kaže Visković.

Marovićeva sposobnost u preuzimanju termina na crnogorskom internet forumu naišla je na odobrenje, a jedan član napisao je ovako: "Krenuli smo na Hrvate... Ponovo nas Marović predvodi."

lio je vozača da od tivatskog aerodroma (za Marića najljepšeg na Jadranu) pa do Bečića vozi sporije da bi svojom kamerom uslikao tu ljepotu. Slavni roker, izgleda, ima neobičajen odnos prema prirodnom okruženju, jer pomenutu relaciju, uz samu magistralu, "krasi" regionalna deponija i nekoliko stovarišta i kamenoloma. Na pitanje kada je napravljen hotel Splendid, osoblje je kroz šalu odgovorilo da je to urađeno specijalno za njihov dolazak, smatrajući da Džegera ne treba opterećivati podatkom da je predsjednik crnogorske skupštine, prošlog ljeta, svečano otvorio na "divlje" izgrađen objekat.

Marić je, i pored toga što mu je prigovoreno da je "prošvercovao" nastup Regine i zanemario crnogorske izvođače, istakao kako će koncert, čiji je Marović idejni, a on vođa od realizacije, zlatnim slovima biti upisan u crnogorsku istoriju. Politički okvir cjelokupnog projekta i džetseterski odnos prema rokenrolu u Crnoj Gori, ocjena je mnogih, nikako ne umanjuju značaj koncerta na Jazu koji, kako navode, treba da označi početak "urbanizacije" crnogorskog društva.

"Dosta je šljokica, baletanki i potpetica prisutno na ovom mjestu, a atmosfera i nije previše rokerska. Ali, i sami Rolingstonsi nose tijesne, roze majice", istakla je grupa mladih iz Pljevalja.

Za Aleksandra Radunovića Popaja, člana organizacije The books of knjige i grupe Perper, koncert na Jazu predstavlja veliki događaj za Crnu Goru. Odabir predgupa, po njemu, nije uticao na značaj ovog dešavanja, iako misli da su organizatori mogli i morali imati malo više senzibiliteta po tom pitanju.

"Smatram da je bio osnovni red i odraz dobrog vaspitanja da organizatori pozovu i nekoga iz Crne Gore da svira na Jazu. Raka Marić je takvim činom pokazao svoj odnos prema crnogorskim muzičarima, mada u suštini i nije važno kako nas taj čovjek posmatra. Samo neka je zdravo", navodi Radunović za "Vreme".

Veliko interesovanje za kupovinu VIP karata, njegovo je mišljenje, nikako nije crnogorski fenomen i ističe kako bi to priuštio sebi da ima "para koliko bi htio". Nije strana, navodi, ni nedovoljna zainteresovanost crnogorske mladosti za koncert.

"Novije generacije odrasle su uz Grand produkciju i ovo za njih predstavlja potpuno drugi svijet. Ali, uveliko čudi odsustvo njihove znatiželje da prisustvuju svjetskom događaju kojeg imaju u svojoj kući. No, ne valja se previše čudit", kaže Radunović. ×

NIKOLA DONČIĆ

ŠTA SMO SVE DO SADA NAUČILI

Nekada se polja umetnosti i dizajna potpuno spajaju, ali nemam osećaj da je sada tako

Otkad su Mirko Ilić i Rem Kolhas pre nekoliko godina probili led, Beograd je postao prepoznatljiva tačka na geografskoj karti mnogim uticajnim arhitektama i dizajnerima.

Prošle sedmice, Stefan Sagmajster, austrijski dizajner sa stanom u Njujorku, došao je na tri dana u Beograd. Po najvećoj vrućini. Otvorio je izložbu u galeriji Superspejs, održao predavanje u rashlađenoj sali Narodne biblioteke Srbije, strpljivo odgovarao na pitanja. I svima pokazao da dizajneri umeju da budu duhoviti i neposredni, ali i svesni svoje odgovornosti.

"VREME": Pomalo ste Amerikanac?

STEFAN SAGMAJSTER: Ne, veoma se osećam Austrijancem. S obzirom na trenutnu američku administraciju, odgovara mi da se osećam Austrijancem.

Zašto?

Imao sam samo 18 godina kad sam se doselio u Njujork. Zbog Njujorka. Mislim da sam otad posetio 48 od 50 američkih država, ali sam ostao zaljubljen u Njujork. Ne i u ostatak te zemlje, iako ima veoma lepih predela... Ne podržavam aktuelnu vlast.

Videla sam vaš veb sajt. Mnogo je pitanja i odgovora za studente. Zašto? Ne volite da odgovarate na studentska i novinarska pitanja? Otkud sva ta pitanja?

Postavljali su ih studenti. Ne moji, već iz celog sveta. I, u jednom trenutku, pošto je toga bilo jako mnogo, počeo sam da ih skupljam – i pitanja i odgovore – i da ih stavljam na veb sajt. Tako mi je lakše. Ne moram stalno da odgovaram na ista pitanja, a znam da je i studentima to od velike pomoći.

Sortirali ste ih tako da mogu da izaberem hoću li ona o inspiraciji, učenju, ili čemu god... Nisam našla, možda nisam sve pročitala, pitanja o liniji razgraničenja između umetnosti u dizajnu i reklame. Sada je dizajn mnogo više reklama i brendiranje nego umetnost. A nekada je bilo drugačije.

Taj odnos se menja kroz istoriju. Umetnost i dizajn bili su jedno u nekim periodima, recimo u vreme Bauhausa, ili tamo odakle sam – u Beču 1900. Dizajneri i umetnici su s velikim ponosom participirali u oba polja. Kad sam se doselio u Njujork i prvi put video katalog Muzeja moderne umetnosti *Visoko i nisko*, nisam baš znao o čemu je reč. Nisam bio sasvim svestan razlike. Činjenica je da su sada umetnost i dizajn poprilično razdvojeni iako nema dana a da ne pročitam neki tekst o nestajanju granica između ta dva polja. Najdraži citat o razlici između umetnosti i dizajna uzeo sam od američkog umetnika Donalda Džada – minimaliste koji je bio uključen u oba polja – koji je rekao da *dizajn mora da funkcioniše, a umetnost ne*.

>>"UKOLIKO NE VOLITE PROIZVOD KOJI PROMOVIŠETE, PREPORUČUJETE DRUGIMA NEŠTO ŠTO VAM SE NE SVIĐA, ŠTO JE NEPOŠTENO – PUBLIKA TO OSEĆA"
– STEFAN SAGMAJSTER

Da li ste vi dizajner ili umetnik?

Dizajner, potpuno dizajner.

Znači, niste umetnik?

Ne! Sto odsto sam dizajner i to kažem na osnovu dnevnih i praktičnih pokazatelja. Završio sam školu za dizajn, želeo sam da postanem dizajner, otvorio sam dizajnerski studio, taj studio radi za klijente koristeći se jezikom dizajna i objavljujemo radove u medijima koji su posvećeni dizajnu. Zato sebe razumem kao dizajnera, iako je ponekad ono što radim veoma blisko umetnosti.

Pisanje i urezivanje slova žiletom po vašem telu – to je vrlo blisko konceptualnoj umetnosti i performansu.

Naravno da su neke prakse čak i istorijski zajedničke. Koncept je igrao gigantsku ulogu u dizajnu od samog početka, a naročito osamdesetih, devedesetih i nadalje. Ali, uticaji su obostrani. Pop-art je u velikoj meri nastao iz perspektive dizajna. Na naš rad bitno utiču mnogi umetnici. Dženi Holcer stavljam na pijedestal i mislim da je to sasvim u redu. Nekada se polja umetnosti i dizajna potpuno spajaju, ali nemam osećaj da je sada tako.

Da li je bilo bolno?

Bolelo je, ali u poređenju sa bolom koji trpimo radeći na nekim uobičajenim projektima sa našim klijentima – bilo je sasvim podnošljivo.

U dizajnu se mora misliti i o odgovornosti. Velike kompanije vladaju svetom, tu su i pitanja globalizma, antiglobalizma... Kako se nosite sa svim tim stvarima?

Svi smo odgovorni za ono što radimo. Vi ste odgovorni kao novinar, neko ko čisti ulice odgovoran je da to radi dobro, a kad je neko gradonačelnik – odgovoran je za grad. Na isti način su i dizajneri odgovorni za svoj posao.

Naravno da se u našem studiju bavimo i tim pitanjima. Ona su tu stalno: za koga i šta radimo. Naša strategija do sada je bila da nam studio bude vrlo mali, da ne bismo finansijski zavisili od klijenta i da bismo imali izbora. Ako mislimo da je proizvod štetan, ili da usluga neće popraviti okolinu, ne moramo to da promovišemo.

Često pominjete svog dedu kada govorite o poslu. Da li je zaista bio od tolikog uticaja?

Moj deda je želeo da bude slikar. Na kraju XIX veka hteo je da pravi zaštitne znake za restorane, da se bavi kaligrafijom... Njegov otac, moj pradeda, nije na to pristao, tako da je deda morao da preuzme porodičnu antikvarnicu i nikad nije bio u prilici da se bavi, kako treba, željenom profesijom. Bavio se njome samo vikendima, ručno je izrađivao drvene ploče i urezivao sentence. Nije sam smišljao te rečenice, već ih je pronalazio – zdravorazumske sentence koje je najvećim delom ispisivao zlatnim listićima i crnim

slovima. Mislim da je to bilo vrlo važno za mene, jer je naš stan bio prepun tih njegovih radova. Biće da je to uticalo na moj izbor profesije, iako toga nisam bio svestan. Jer, kao i mnogi drugi iz moje generacije, rekao bih da sam dizajner postao zahvaljujući omotima ploča. Jako sam želeo da ih dizajniram – to je bila moja svesna motivacija.

Mora li se voleti muzika za koju se radi omot ploče?

Kao i kod svih drugih proizvoda, ja moram da volim...

Koka-Kolu...

Ako dizajniram limenku, onda je bolje da volim Koka-Kolu. Ili, ako dizajniram album Rolingstonsa, bolje je da mi se sviđaju njihove pesme. Ukoliko ne volite proizvod koji promovišete, preporučujete drugima nešto što vam se ne sviđa, što je nepošteno, i publika to oseća.

Roling Stonsi, Van Morison... jesu li oni klijenti kao i Koka-kola?

U muzičkom svetu, klijenti su različiti. Ali, to je opšte mesto. Stonse vodi gospodin Džeger, a on je veoma upućen u te stvari. Pohađao je londonsku školu za ekonomiju i jako je dobar biznismen. Vrlo je upućen u brendiranje i sve ono što obeležava identitet i mi se ne slažemo uvek oko strategija. Ono što je bilo za mene iznenađujuće jeste da se mnoge odluke donose iz finansijskih razloga. Mislio sam da kad imate zamak u Francuskoj i kuće u Londonu i Njujorku novac više nije primaran u odlučivanju, ali nije tako.

Mnogi dizajneri rado prihvataju *probone* projekte. Znam da ih i vi radite, ali kako pravite razliku između poslova za novac i onih neprofitnih?

Mislio sam o tome i smatram da je reč o velikom nesporazumu u dizajnerskim krugovima. Mi četvrtinu vremena posvećujemo radu na socijalnim projektima, ali ih ne radimo potpuno besplatno – nešto smo plaćeni za to. Ne zato što nam je novac neophodan, već zato što sam otkrio – to je deo ljudske prirode – da ono što dobijete besplatno ne vrednujete na pravi način. Veoma smo snižavali cenu za te poslove, ali smo pravili i mnogo grešaka. Trebalo mi je dosta vremena da to shvatim. Najbolje je kad sam deo grupe, kad iskreno verujem da socijalna grupa za koju radimo ima veliki cilj, i kad verujem da im dizajn može pomoći da brže i efikasnije dostignu taj cilj. To nije slučaj sa svakom grupom – nekima dizajn uopšte nije potreban, nekima je neophodan. Odlučujem se u skladu s tim i u skladu sa nekim jednostavnim premisama, na primer: da li vođe tih grupa zaista veruju da im dizajn može pomoći, a ponavljam, to nije uvek slučaj. Trenutno radimo za tri različita klijenta, s jednim smo tek počeli. Vidim, tu i tamo, da dizajn zaista pomaže.

Ako neko kaže: nisam dovoljno bogat da kupujem jeftine stvari, da li to može da važi i za kompaniju koja traži dobrog dizajnera?

Svaki slučaj je slučaj za sebe, ali vidim da je među dizajnerima široko rasprostranjen pogrešan pristup: hajde da uradimo nešto besplatno, za socijalne potrebe, a onda ćemo moći da radimo šta god hoćemo i dobijaćemo nagrade. To je glupo razmišljanje. Vrlo često kampanja – iako je pametno urađena – ne koristi nameni, ali dobija nagrade... Tu je ipak reč o samopromociji, što ne unapređuje socijalne programe. Pokušavamo, kad se bavimo tim stvarima, da uradimo nešto što će napraviti pomak. I to je često veoma izazovno, izazovnije od dizajniranja omota za CD-ove. U svetu omota za CD-ove, muzičkom svetu, potpuno je nejasan efekat vašeg rada. Da li se dobar album više prodaje zbog dobrog omota, ili ne – to se ne zna, nema preciznih podataka o tome. A ako uradite nekakvu reklamu za smanjenje vojnog budžeta, i ako uspete u tome, to je velika pobeda za dizajnera.

>>”AKO URADITE NEKAKVU REKLAMU ZA SMANJENJE VOJNOG BUDŽETA I AKO USPETE U TOME, TO JE VELIKA POBEDA ZA DIZAJNERA”
– STEFAN SAGMAJSTER

Ne mogu da završim ovaj razgovor a da vas ne pitam: zašto ste pristali da dođete u Beograd?

Anica Tucakov me je pozvala, zvučala je veoma profesionalno preko telefona. Čuo sam fenomenalne stvari o Beogradu od mojih prijatelja koji su imali izložbe ovde...

Mirko Ilić, na primer?

Mirko i drugi – svima se u mojoj okolini Beograd svideo – i smatrao sam ovo odličnom prilikom da ga vidim sopstvenim očima. ×

SNEŽANA RISTIĆ

FOTOGRAFIJE: DRAGAN KUJUNDŽIĆ

MAGACIN U KRALJEVIĆA MARKA

Dvostrano ogledalo

Prilika domaćoj zvaničnoj kulturnoj sceni da sagleda svoj rad u radu mladih stvaralaca i, naravno, obrnuto

KULTURNI CENTAR MAGACIN u Kraljevića Marka postoji tek dva meseca, a već je na vrhu liste beogradskih "in" mesta. Jedni kažu da je to zbog ne-može-biti-običnijeg i logičnijeg naziva, drugi zbog načina kako je nastao, a treći zbog programske koncepcije. Idemo redom:

Do pre nekoliko godina, u Ulici Kraljevića Marka 4 nalazio se Nolitov magacin. Kad se zbog visoke mesečne nadoknade Poslovnom prostoru i zbog prestanka potrebe za posedovanjem magacina Nolit iselio, spisku gradskih neiskorišćenih prostora pridodato je i hiljadu šeststo kvadratnih metara u Kraljevića Marka 4. Onda je Dragana Zeljković, član Gradskog veća, zadužena za kulturu (nezvanično specijalista za pronalaženje prostora za kulturne sadržaje) predložila Poslovnom prostoru Skupštine grada da vlasništvo koje zvrji prazno ustupi mladim stvaraocima, i oni su se složili. Tako je nastao Magacin u Kraljevića Marka, alternativna scena, multikulturni prostor namenjen mladim umetnicima.

Magacin je prvi prostor u gradu koji koriste mladi zato što su ga dobili na poklon od Skupštine grada, a da ga prvo nisu samovoljno zauzeli. Grad im finansijski pomaže u realizaciji programa, a iduće godine uvrstiće Magacin u gradski budžet. Prostor Magacina promovisan je prošlog oktobra kad je u njemu izložen deo Međunarodnog oktobarskog salona, što je bila dobra najava za zvanično otvaranje Kulturnog centra Magacin u Kraljevića Marka 31. maja, velikom žurkom.

Magacin ima tri nivoa, inspirativna i zbog kvadrature i zbog rasporeda prostora. U prizemlju su radionice i prostor za izložbe i predstave, nivo ispod njega je namenjen izložbama, a na vrhu će od jeseni biti kancelarije, biblioteka domaće i strane literature o umetnosti, i medijateka. Magacin je idealan za manje projekte, za plesne predstave, izložbe, filmove i tribine. Pušten je u rad čim je okrečeno prizemlje, drvenarija ofarbana i čim je pod obložen laminatom. Sve to koštalo je pet miliona dinara. Telefon i internet dobili su na poklon, a čini se da će tako rešiti i još neke neophodnosti. Najavljeno je da će do jeseni biti osposobljen i prazan prostor u komšiluku, u broju 8, oko 150 kvadratnih metara koji su do skora korišćeni za odlaganje lekova, a idealni su za izložbe.

O prostoru i organizaciji života i rada u Magacinu brine Dom omladine Beograda. Sergej Beuk, urednik programa, objašnjava da su prvi uživaoci Magacina izabrani konkursom. Od 28 konkurenata izabrano je šest sa najboljim CV-jem i najboljom programskom ponudom. To su: Stanica, odnosno Servis za savremeni ples, koji predvodi Dalija Aćin, nKA, nezavisna Kulturna asocijacija sa Biljanom Tomić i Dobrilom Denegri na čelu, TkH, u prevodu "Teorija koja Hoda", Centar za teoriju i praksu izvođačkih umetnosti, zatim Galerija 12+/ProArtOrg, i na kraju SEEcult.org i RENDE, portal za kulturu i izdavačka kuća. Oni će ovde raditi dve godine, a zatim će, opet konkursom, biti izabrani neki drugi mladi ljudi. Koncepciju i program Magacina određuje njegov savet, u kome je po jedan predstavnik svake izabrane asocijacije. Na ovakvu vrstu samoupravljanja su posebno ponosni, jer oni koji realizuju program odlučuju o njemu. Magacin im je na raspolaganju danonoćno, što je očigledna i retka povoljnost.

Programi su se, barem je tako bilo do sada, smenjivali svaka dva-tri dana. Izdvajamo:

interesantnu izložbu fotografija francuske umetnice Žane Susplugas: ironija opsesije antidepresivima, materije koja omogućava život, ali ga i uništava. Izložba je ostvarena zhvaljujući saradnji ProArtOrga i Francuskog kulturnog centra. Zatim, "Javni prostor/privatni postor", takođe projekat ProArtOrga, izložbu umetničkih radova i dokumentarnog materijala o problemu odnosa privatnog i javnog prostora u Beogradu. Autori projekta Saša Janjić i Katarina Mitrović izabrali su radove Raše Todosijevića, Milete Prodanovića, Mrđana Bajića, Uroša Đurića i drugih umetnika. Ciklus "Ilegalni bioskop" je projekat TkH-a, i predstavlja "otvoreni (samo)edukativni projekat razmene i kontekstualizacije autorskih, dokumentarnih, aktivističkih, *queer*, anarhističkih i drugih marginalizovanih i teško dostupnih filmova u našem kontekstu. Projekat je otvoren za sve zainteresovane da predlože filmove, ali sa obavezom da o njima govore, čime se briše čvrsta granica između urednika i publike i time izvodi proces samoedukacije."

Od dosadašnjih julskih programa privlači pažnju izložba studentskih radova i medijskih performativnih dešavanja "Progresivne nade 2". Asocijacija nKA je izabrala radove studenata različitih godina sa umetničkih akademija i fakulteta u Beogradu i Novom Sadu, i priključila ih međunarodnoj radionici "Stvarno prisustvo" ("Real presence"), specifičnom workshopu ove asocijacije koji je proteklih godina okupljao oko hiljadu mladih umetnika iz Srbije i Evrope. Jedan od rezultata ovakve saradnje je, na primer, učešće u pratećem programu Venecijanskog bijenala pre dve godine.

A jedan od rezultata Magacina biće, kako se očekuje, i stvaranje "dvostranog ogledala", što je prilika za domaću zvaničnu kulturnu scenu da sagleda svoje mišljenje i rad u mišljenju i radu mladih stvaralaca i, naravno, obrnuto. Tako nešto do Magacina nije postojalo. ×

SONJA ĆIRIĆ

>> tvmanijak >

PIŠE: DRAGAN ILIĆ

Zemljo moja

Dobili smo prvu mis Srbije! Ove godine sami junfovi – mislim, sve nam je prvi put jer smo friška država. Nije bilo ni lako, ni kratko. Vesna Jugović de Vinča je obišla celu planetu u potrazi za najlepšom, obišla svaki kutak gde žive naši ljudi, do u treće koleno. Posle je na Pinku bio višesatni prenos sa dramatičnim krajem, a devojke su pokazale strpljenje dostojno antičkih kipova. Najteži je bio usmeni ispit za deset finalistkinja koji su držali profesor Počuča i profanka Papić. Da bi bila mis Srbije, moraš da znaš (takva je bila ovogodišnja ispitna kombinacija, ako ne kapiraš, nabubaj pa odcvrkući kad te pitaju, to ti je kao testovi za vozačku).

Sirimavo Bandaranaike – Angela Merkel, Mileva Anštajn – diktirala Albertu, Mona Liza u Luvru (ovo znaš), Desanka Maksimović, Milunka Savić – aplauz za Milunku, e sad ide teže – Plavi Jahač – Plave Čarape, (nemam pojma samo ponovi), Jefimija, Simonida i Jelena Anžujska, Indira Gandi, a ako ti upadne koska – Nadežda Petrović, Milena Pavlović i (kaži, naravno, naša) – Olja Ivanjicki.

Eto, naučićete za tri meseca, valjda...

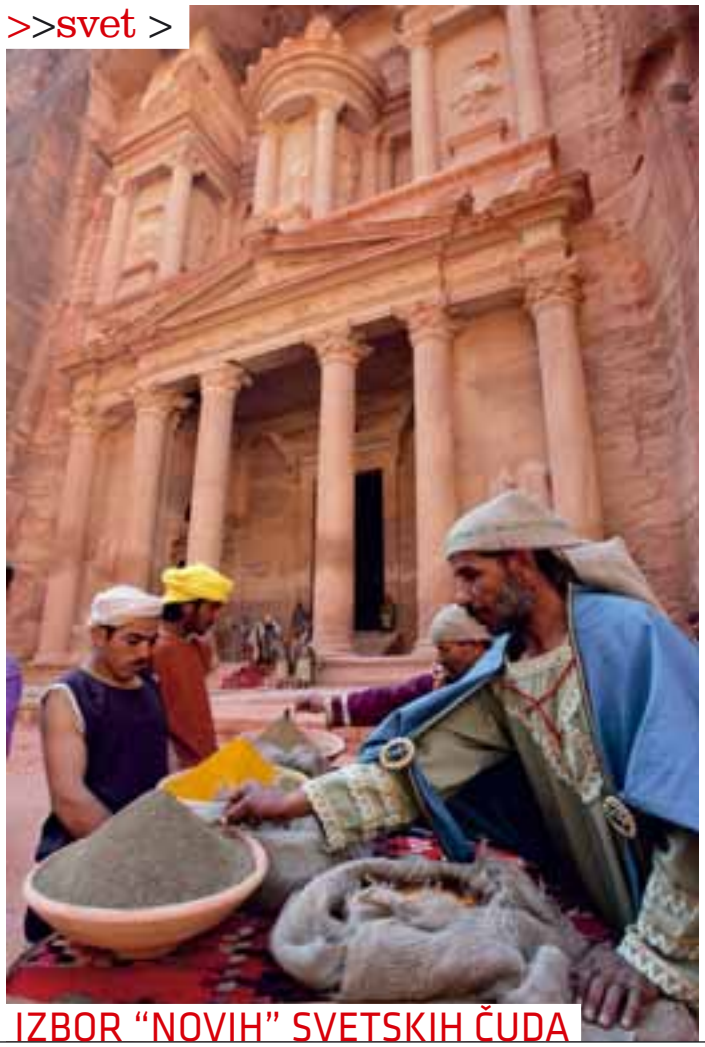
Ipak, tokom vikenda sam najviše vremena proveo uz prenos *Live Earth* koncerata širom planete. Al Gor je smislio i zakletvu – nešto kao danas kada počinjem da brinem, dajem časnu reč da ću – pa sad ide sedam ekoloških zapovesti. Koncerti su bili veoma zanimljivi. Meni se najviše dopao bend sa Antarktika sa saksofonom i klempavim violinistom, super su zvučali po onom minusu – ko naši beogradski Jarboli. Imali smo i mi program za Dan Zemlje, to se kod nas pretvorilo u Rimsku noć, a nadam se da se noć nije završila orgijama i prežderavanjem, pa povraćanjem u vomitarijumu. Kad sam u "Šarenici" video imperatora Žikusa Seljakusa u togi sa lovorovim vencem, uplašio sam se kako li će izgledati Rimska noć. Ispalo je ipak sve OK.

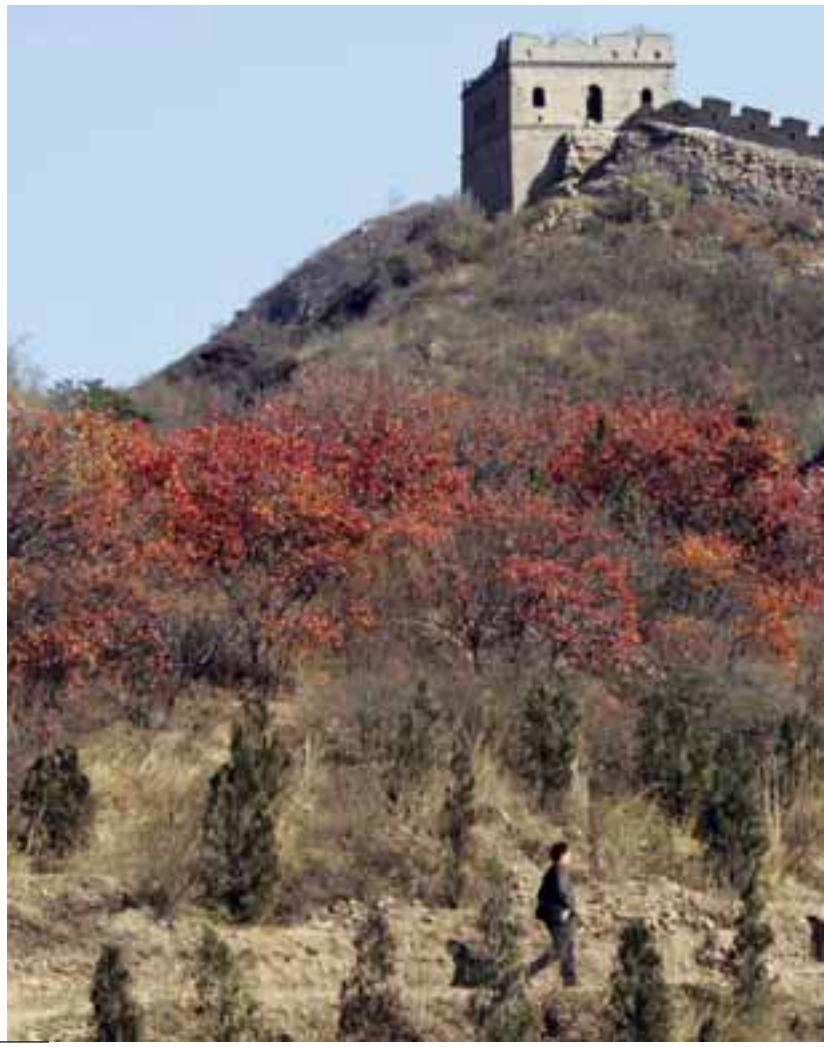
Pomislio sam u prvi mah kako smo promašili temu jer se u svetu najviše govorilo o štednji energije, smanjenju zagađenja, načinima da se Zemlja sačuva za budućnost. Shvatio sam, međutim, da tu nešto ne štima, jer poruke namenjene Amerikancima – da se gasi svetlo, reciklira, koriste nove sijalice, vozi bajs, sve je to namenjeno – bogatima. Penelopa Kruz obuče džemper i pomeri termostat za jedan stepen – neviđena ušteda, kod nas penzosi ne skidaju džemperka do Đurđevdana ko ni duge gaće. Zamislite naše spotove: uključujte mašinu posle ponoći, napravite zapršku u svitanje – obradujte komšiluk jutarnjom mučninom. Kaže Amer – ne kupujte novo, popravite staro, alo, pa mi budžimo dok se ne raspadne; kupujte od lokalnih proizvođača – pozdravile te brkate babe sa zemunske pijace; sve u svemu – gladan sitom ne veruje. Da ne bude zabune, mi smo daaaaleko od štedljivog društva i ideje koje su se pojavljivale totalno su korisne, nego kod nas ta ekologija ima mnogo konkretne probleme. Ova ekipica direktora iz Knjaževca što šora amonijak u Beli Timok tek što je izašla iz pritvora, eto novog izlivanja i novog pomora ribe. Kao, ne zna se ko je, pa ne potpisujemo Protokol iz Kjota – 'apsi bandu pa nek se napiju Belog Timoka. Skoro sam na RTS-u gledao emisiju o Rzavu, fenomenalna reka, samo kažu čuvari da su među ribokradicama zaticali i lokalnog sudiju. Posle su čistili korito reke i naišli na školjku fiće. Pitaju babu što čuva ovce čiji je fića u Rzavu, a ona ih odradi onako hajdučki – te ovi su, te oni su, sve preko preslice, TV ekipa obiđe sav komšiluk da bi na kraju saznala da je fića od one babe što čuva ovce! To je diplomatija, bato, tako joj je čukunbaba Turke zajebavala.

Inače, i Hrvati su imali preča posla od ekologije jer je za vikend održan Splitski festival. To je nekada bio oficijelni znak da je lito nastupilo, pa da turista ima samo kupit kazetu i usput do mora naučit nove pisme Mile Hrnića, Doriske, Miše i Olivera. Danas je to smotra dostojna festivala u Vrnjačkoj banji, a u rubrici "Oni žive" upozorio bih na pojavu Duška Lokina (ili je to bio njegov hologram sa perikom), koji je poput zombija izveo u duetu sa bimbo plavušom skromnih vokalnih sposobnosti pismu *Čeka me Dalmacija*!

Na kraju, TV nedelja je imala i svoje "lice zla". To je ovoga puta bio Mioljub Savić iz Ljiga, koji je prvi u Srbiji (opet jubilej) osuđen za ubistvo psa svoje komšinice. Dobio je tri meseca uslovno i 8000 novčano. Pucao je iz puške u mirno kuće, pa ga vezao za kola i vukao do deponije, iz čista mira. Nije mu prvi put. Pitam se da l' Mioljuba nerviraju samo kučići, il' ga iznerviraju ljudi pa mu kučići dođu kao ventil. Što se tiče dela – Mioljub sve prizn'o, nije problem, samo je za Vesti B92 najavio žalbu jer nije vuk'o leš kučeta deet kilometara, već samo nekoliko stotina metara. Tako Mioljub šeta kuće. Đavo se stvarno krije u detaljima... ×

DRAGAN ILIĆ

IZBOR "NOVIH" SVETSKIH ČUDA

Ko gubi ima pravo

Glasovima približno sto miliona ljudi izabrano je sedam novih svetskih čuda. Pošto stara uglavnom nisu očuvana, ideja o izboru novih, onih koja još opstaju, unapred je obećavala – kako u smislu zarade tako i u smislu privlačenja medijske pažnje. Ti ciljevi svakako su ispunjeni. Ostali u startu i nisu bili toliko bitni

Kada je pre nešto više od 2000 godina pravio spisak sedam najvećih svetskih čuda, grčki mislilac Filon pisao je samo o zemljama Mediterana, a to što je zapisao dobilo je istorijsku vrednost igrom slučaja. Nekako se, naime, "proguralo" u spise srednjovekovnih pisaca i postepeno steklo status neprikosnovenog suda. Iako su od većine Filonovih čuda vrlo brzo posle njegovog doba ostale samo ruševine, niko se vekovima nije usuđivao da napravi nov spisak. Za takav poduhvat trebalo je da protekne mnogo vremena, da se otkriju novi kontinenti, ali iznad i pre svega bilo je potrebno – da proradi internet.

Nova svetska čuda izabrana su glasovima približno sto miliona ljudi širom sveta. Glasanje je trajalo šest godina, obavljeno je putem interneta, telefona i SMS-a, a rezultati su (da bi sve bilo u znaku sedmice) objavljeni 7. jula 2007. u Lisabonu. Umesto usamljenog zamišljenog Grka, u igri su ovaj put, osim miliona glasača, bili političari, turistička industrija, oni koji se ljute i oni koji imaju razloga za slavlje.

Kako bilo, pravo da budu uvršćeni među svetska čuda izborili su Kineski zid, grad Petra u Jordanu, statua Hrista Spasitelja u Rio de Žaneiru, grad Inka Maču Pikču u Peruu, piramida u Čičen Ici (gradu civilizacije Maja) u Meksiku, indijski Tadž Mahal i rimski Koloseum. Egipatske piramide, kao jedino od Filonovih čuda koje je opstalo do danas, i dalje imaju status čuda, ali su tu uvršćene po automatizmu.

BORBA NEPRESTANA: Kampanju izbora najznačajnijih spomenika čovečanstva organizovala je fondacija švajcarskog avanturiste Bernara Vebera koja je osnovana 2001.

SEDAM NOVIH I JEDNO STARO: Grad Petra, Kineski zid, Čičen Ica ...

FOTOGRAFIJE: REUTERS

O DA SE LJUTI

Glasači su do 2005. imali pravo i da predlažu kandidate, spomenike koji ispunjavaju precizno definisane uslove – prvobitnih 200 nominacija tada je svedeno na 77, a zatim je stručna arhitektonska komisija (sa bivšim direktorom UNESCO-a Federikom Majorom na čelu) sastavila konačan spisak 21 finaliste. Sledećih godinu dana, glasači su, osim gorenavedenih izabranih, birali između: egipatskih piramida, Stounhendža, Akropolja, Aja Sofije, Kremlja, statua na Uskršnjim Ostrvima, Angor Vata u Kambodži, Ajfelove kule, opere u Sidneju, Kipa slobode u Njujorku, španske Alhambre, Kiomicu hrama u Japanu, nemačkog zamka Nojšvajštajna i Timbuktua na Maliju. Od tog trenutka, sajt Veberove organizacije bio je jedan od najposećenijih na svetu, a u trku su se na svoj način uključile vlade više zemalja.

U tom smislu, baš kao što se i očekivalo, istakle su se države kojima je, bez obzira na velike prihode od turizma, i dalje stalo do svakog gosta. Tako se u borbu da grad Petra uđe među pobednike uključila jordanska kraljevska porodica sa sve kraljicom Ranijom, dok je predsednik Brazila pokrenuo kampanju za Hrista Spasitelja sa aktivističkim sloganom: "Pobeda zavisi samo od nas, 190 miliona Brazilaca." Navodno, Brazilci su otišli i korak dalje i sa Amerikancima sklopili nezvaničan dogovor da glasaju jedni za druge – Amerikanci za Hrista, a Brazilci za Kip slobode. Istovremeno, meksička vlada je u saradnji sa Koka-Kolom uradila marketinšku kampanju za promociju grada Čičen Ica, organizujući specijalne promocije u Kanadi iz koje u Meksiko dolazi najveći broj turista. U većini država koje su imale finaliste organizovane su posebne akcije kojima se ljudi pozivaju da glasaju za "njihovo čudo", Indijci su napisali pesmu posvećenu Tadž Mahalu, dok su se u kampanju za promociju Hrista Spasitelja uključili čak i brazilski fudbaleri. Aktivizma, međutim, nije bilo u državama čiji su spomenici odavno neprikosnoveni: kraljica Elizabeta Druga odbila je da učestvuje u kampanji za promociju Stounhendža, Italija se nije mnogo potresala zbog Koloseuma, a Nemci i Španci ponašali su se kao da se njihovi spomenici nisu ni našli među finalistima.

PRIVATNA INICIJATIVA: U priči koja je vremenom dobila političko-patriotske dimenzije, najviše su se ljutili Egipćani koji su se pobunili protiv same činjenice da za piramide mora da se glasa: "Piramide su van konkurencije. Piramide su besmrtne, neuništive. One su jedino svetsko čudo koje još postoji i ne mogu uopšte da prihvatim da sada javnost može da glasa za njih", izjavio je Zahi Havas, načelnik Vrhovnog saveta za antikvitete Egipta, ističući da internet i telefonsko glasanje "nema nikakvu vrednost", budući da "istoriju ne stvaraju mase". U svakom slučaju, organizatori su njegov stav i zvanično prihvatili, pa su, bez obzira na broj glasova, piramide ostale na listi najvećih građevinskih dostignuća čovečanstva. Za razliku od >>

...Koloseum u Rimu, Maču Pikču...

NOVA ČUDA

HRIST SPASITELJ – Statua Hrista raširenih ruku koja se nalazi na brdu Korkovado u Rio de Žaneiru visoka je 38 metara i već decenijama važi za jedan od najpoznatijih svetskih spomenika. Autor statue je francuski skulptor Pol Landovski; izgradnja je trajala pet godina, a Hrist Spasitelj koji se uzdiže nad Riom zvanično je predstavljen 12. oktobra 1931.

GRAD PETRA – Grad kompletno uklesan u stene na području današnjeg Jordana uvršten je u popis mesta pod zaštitom UNESCO-a. Sagrađen je na ivici pustinje, kao prestonica carstva Nabatejaca između 9. i 40. godine nove ere. Prosperitet grada obezbedio je pre svega povoljan geografski položaj (na raskrsnici tada važnih trgovačkih puteva), ali i činjenica da je tu postojao siguran vodovodni sistem. Današnji posetioci mogu da vide gotovo kompletno očuvane građevine rađene po uzoru na starogrčke, ali jedini mogući prilaz vodi preko uske brdske staze ili klanca koji okružuju stene visoke i po 200 metara.

KINESKI ZID – Zid koji je podignut kao deo utvrđenja za odbranu od mongolskih napada građen je delimično u III veku p.n.e., a delimično u XIV i XV veku nove ere. S dužinom od 2450 kilometara, visinom od 16 metara i širinom od pet do osam metara, kao i 40.000 stražarskih kula, Kineski zid jedan je od najvećih građevinskih poduhvata u istoriji čovečanstva. U izgradnji zida učestvovalo je više od 300.000 ljudi, a legenda kaže da je zapravo izgrađen na leševima radnika koji su umirali od gladi i iscrpljenosti.

MAČU PIKČU – Podignut kao odbrambeno utvrđenje prestonice carstva Inka, grada Kuska, izgrađen je u XV veku, a otkriven tek 1911. godine kada je u sklopu svoje peruanske turneje slučajno naišao istraživač Hiram Bingam. Iako u vezi s građevinama koje se tu nalaze i dalje postoje brojne misterije, smatra se da je ovaj grad, iznad reke Urubamba, zapravo sagrađen kao mesto u koje bi mogle da se sklone Device Sunca – devojke koje su u carstvu Inka smatrane nekom vrstom sveštenica. U prilog toj tezi govori i činjenica da su u Maču Pikčuu nađene brojne grobnice sa ostacima ženskih leševa.

PIRAMIDA U ČIČEN ICI – Najznamenitija građevina u Čičen Ici, gradu Maja na meksičkom poluostrvu Jukatan, poznata i pod nazivom Kastiljo, podignuta je pre 800 g. p.n.e. Piramida je visoka 24 metra, a čini je 9 velikih terasa (koje su navodno simbol devet oblasti podzemnog sveta koje postoje u mitologiji Maja). Na vrhu piramide podignut je hram posvećen bogu Kecalkoatlu, koji je predstavljen u obliku pernate guje. Hram je dekorisan stilizovanim kamenim maskama s likom boga Kecalkoatla, a arheolozi smatraju da je i cela piramida bila prekrivena muralima sa sličnim motivom.

KOLOSEUM – Jedan od najznamenitijih evropskih spomenika podignut je u periodu od 70. do 82. godine nove ere. Kao i svi drugi amfiteatri na području Rimskog carstva, Koloseum je služio za gladijatorske igre i druge sportske događaje kojima se slavila moć Rima. Osim što je jedan od retkih amfiteatara koji se očuvao do danas, rimski Koloseum svakako je i najveći: na ukupno 76 ulaza u amfiteatar je moglo da uđe i udobno se smesti za to vreme neverovatnih 50.000 posetilaca.

TADŽ MAHAL – Mauzolej koji je indijski mogul Ša Jahan podigao svojoj supruzi Mumtaz Mahal nalazi se u indijskom gradu Agri, a građen je između 1631. i 1654. godine. To je centralna oktogonalna građevina s kupolom, visine 75 metara. Tadž Mahal je izgrađen od belog mermera, s tim što se na severozapadnoj i jugoistočnoj strani nalaze simetrična zdanja od crvenog peščara – jedno služi kao džamija, a drugo kao kuća za odmor. U stručnoj literaturi, Tadž se već godinama kvalifikuje kao "san u mermeru" i važi za jednu od najlepših građevina u istoriji čovečanstva.

Egipćana, koji su nekako "namireni", ljutnja Grka i Turaka verovatno će potrajati: iako su atinski Akropolj i istambulska Aja Sofija bili u najužoj konkurenciji, izgubili su u poslednjem krugu trke, tako da na spisku novih svetskih čuda nema nijednog koje se nalazi na teritorijama ovih zemalja.

Osim gubitnika, prilično su se naljutili i predstavnici UNESCO-a, organizacije koja se na globalnom nivou bavi zaštitom umetničkog i kulturnog nasleđa. Još od početka kampanje, oni su upozoravali na isto ono što je bila primedba egipatskih zvaničnika – da o svetskim čudima ne mogu odlučivati mase. U junu 2007, UNESCO se i zvanično oglasio saopštenjem u kojem se ograđuje od spiska novih čuda, jer je čitava stvar "rezultat privatne inicijative" koja ne može znatnije doprineti >>

STARA ČUDA

SVETIONIK NA FAROSU – Svetionik visok 166 metara izgrađen je na ostrvu Faros u blizini Aleksandrije između 299. i 79. godine pre nove ere. Izgradnju je finansirao grčki trgovac Sostratus koji je želeo da olakša pristup svojih brodova jednom od tada najvećih trgovačkih centara. Svetlost ovog svetionika navodno se videla čak 50 kilometara od aleksandrijske obale.

ARTEMIDIN HRAM U EFESU – Hram posvećen grčkoj boginji lova i prirode nekada je imao 127 stubova visokih po 20 metara. Sagrađen je u VI veku pre nove ere, a izgoreo je u požaru dva veka kasnije – navodno, zapalio ga je Herostrat 356. g. p.n.e. kako bi spaljivanjem jednog od svetskih čuda ušao u istoriju. Tokom svojih osvajanja, obnovio ga je Aleksandar Makedonski. Hram je postepeno uništavan u naletima varvarskih plemena, požarima i zemljotresima, a rasturanju je doprinelo i lokalno stanovništvo koje je mermer sa stubova koristilo kao građevinski materijal za svoje domove. Današnji posetioci Efesa mogu da vide samo jedan preostali stub.

STATUA ZEVSA U OLIMPIJI – Statuu visoku 13 metara napravio je u čast Olimpijskih igara najpoznatiji atinski skulptor Fidija u V veku p.n.e. Jedna teorija kaže da je u IV veku nove ere statua prebačena u Konstantipolis (prestonicu Vizantijskog carstva, današnji Istambul) gde se nalazila sve dok nije uništena u požaru 462. Po drugoj teoriji, uništena je zajedno sa Zevsovim hramom u Olimpiji u zemljotresu 170. godine nove ere.

Statua je često opisivana kao "tron" zato što su posetioci u Olimpiji teško mogli da vide samu skulpturu – zbog njene ogromne visine, više su opisivali bogato dekorisani tron na koji je bila postavljena, nego Fidijino delo. Inače, i sam Filon ocenio je da je ovo najimpresivnije od svih svetskih čuda: "Pred drugim svetskim čudima osećamo divljenje. Pred ovim se klanjamo u strahopoštovanju", navodno je napisao.

KOLOS SA RODOSA – Bronzana statua visoka 32 metra bila je podignuta u III veku pre nove ere na prilazu rodoskoj luci, a u čast Heliosa, boga Sunca koji je navodno pomogao Rodosu da se odbrani od neprijatelja. Samo 56 godina posle podizanja, Kolos je uništen u velikom zemljotresu; uprkos inicijativama da se statua ponovo podigne, proroci su izrazili oštro protivljenje i njeni ostaci vekovima su stajali rasuti po luci. Istoričar Plinije Stariji možda je najbolje opisao pravu veličinu Kolosa: "Kada je statua polomljena i pala na zemlju, grupa od pet-šest ljudi ispruženih ruku jedva je mogla da opaše prst ruke Kolosa."

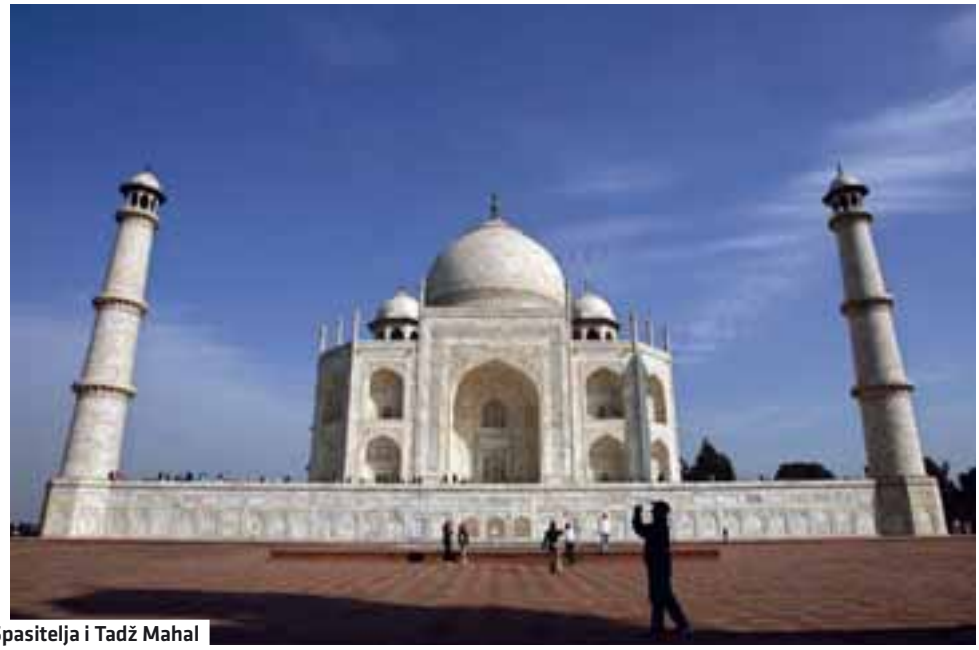
VAVILONSKI VRTOVI – Viseći vrtovi koji su se navodno nalazili na istočnoj obali reke Eufrat, 50 kilometara od Bagdada, podignuti su za vreme vladavine vavilonskog kralja Nabukodonosora, a po želji njegove supruge Semiramide, u VII veku pre nove ere. Arheološki nalazi još uvek ne pružaju dovoljno podataka o tome kad su tačno ovi vrtovi izgrađeni, a dugo je postojala teza da nisu ni postojali. Novija istraživanja pokazuju da vrtovi ipak nisu mit. Za sada, izvesno je jedino da istoričari starog sveta viseće vrtove opisuju kao "terase poduprte kamenim stubovima" u kojima se uzgajaju "egzotične biljke" i u kojima "potoci vode teku s visina i spuštaju se u slapovima do tla".

... piramide u Gizi...

MAUZOLEJ U HALIKARNASU – Grobnica podignuta u čast lokalnog vladara Mauzola u današnjem Bodrumu, građena je od 370. do 351. godine pre nove ere. Bila je visoka 50 metara i okružena kolonadom od 36 stubova – stubovi su bili visoki 12 metara, a na vrhu građevine podignut je piramidalni krom i statua kočija visoka 6 metara. Mauzolej je opstao 16 vekova, ali je tada veoma oštećen u zemljotresu. Početkom XV veka, krstaši su, u želji da ojačaju svoj tek sagrađeni zamak, iskoristili ostatke Mauzolove grobnice – do 1522. godine svaka cigla iz grobnice bila je uklonjena i iskorišćena za izgradnju više različitih građevina. Danas se, upravo po ovoj građevini, svaka velika i reprezentativna grobnica naziva mauzolejom.

PIRAMIDE U GIZI – O strukturi, gradnji i pravoj nameni piramidalnih grobnica egipatskih faraona podignutih na platou Gize pored Kaira napisano je stotine tomova knjiga, ali one i dalje ostaju misterija za istoričare i arheologe. Sagrađene su između 2600. i 2500. g. p.n.e., a za gradnju je navodno upotrebljeno pet miliona kamenih blokova. Prema zapisima istoričara Herodota, gradnja najveće piramide, visoke 146 metara, trajala je 20 godina. U to vreme, ona je bila visoka 145,75 metara (vrh joj je vremenom urušen za oko 10 metara) i čitavih 4300 godina važila je za najvišu svetsku građevinu.

...Statua Hrista Spasitelja i Tadž Mahal

očuvanju ili afirmaciji izabranih lokacija.

Među glavnim primedbama jeste i ona koja se tiče samog glasanja. Organizatori su, naime, priznali da nije postojao način kontrole glasova, odnosno sprečavanja višestrukog glasanja za isti spomenik. Zbog toga, kako se smatra, nema osnove za tvrdnje da je glasalo približno sto miliona ljudi: procena je zapravo da je glasalo "samo" pedesetak miliona. Takođe, glavna primedba UNESCO-a i stručnih posmatrača bila je činjenica da je glasanje bilo ograničeno na ljude koji imaju pristup internetu. Telefonski i glasovi putem SMS-a bili su znatno malobrojniji, pa se čini da je bez glasova zapravo ostao deo sveta u kojem internet nije previše zastupljen – Afrika, pre svega.

No, bez obzira na sve ove primedbe, činjenica je da je kampanja Bernara Vebera bila više nego uspešna. Vođeni ovim ili onim razlozima, ljudi su posećivali sajt njegove fondacije, a u proteklih osam godina nije manjkalo ni sponzora. U tom smislu, glavni cilj – obnova i očuvanje izabranih i drugih značajnih spomenika – verovatno će biti ostvaren. Polovina prihoda namenjena je upravo toj svrsi, s tim što se za početak najavljuje ponovna izgradnja Budinih statua u avganistanskom Bamijanu koje su 2000. uništili talibani. Osim toga, Veber je u startu definisao i druge ciljeve čije je ostvarenje za sada neizvesno. Namera je, naime, bila da ljudi širom sveta budu bolje upoznati sa onim što se definiše kao svetsko čudo: "Ako svako bude mogao da se seti tih sedam simbola, onda ćemo pružiti veliki doprinos boljem razumevanju između različitih naroda i kultura", objasnio je Veber, ističući da mu je želja da svaki prosečan čovek zapamti koja su to svetska čuda.

Objavljivanje rezultata glasanja u Lisabonu pretvorilo se u svečanost koja je u nekim svetskim medijima ocenjena kao "preterano sjajna", a u kojoj su učestvovale mnoge svetske zvezde (Hilari Svonk, Hoze Kareras, Dženifer Lopez...). Posle proglašenja pobednika, slavilo se u Brazilu, Meksiku, Peruu, Jordanu i Indiji – u gradu Agri, ispred Tadž Mahala, deljeni su slatkiši i organizovan je vatromet. Vest je, kako se i očekivalo, odjeknula širom sveta, a turističke agencije već nude posebne aranžmane za posetu novim svetskim čudima.

Uostalom, stara su uglavnom odavno nestala, a od nečega mora da se živi. Filon i njegovi prepisivači tu odavno nemaju prođu. ×

TAMARA SKROZZA

REUTERS

ZIMSKA OLIMPIJADA U SOČIJU

Slalom među palmama

Uloga predsednika Vladimira Putina, koji je pred članovima MOK-a prvi put javno progovorio na engleskom i francuskom, bila je nesumnjivo velika, ali je takođe neosporno da je kandidatura crnomorskog letovališta dobro argumentovana i još bolje predstavljena

KADA JE PREDSEDNIK Međunarodnog olimpijskog komiteta Žak Rok objavio da je ruski grad Soči, u drugom krugu glasanja, pobedio južnokorejski Fen Čan Nom (51:47), dok je u prvom krugu otpao austrijski Salcburg, ruski predsednik Vladimir Putin već je bio u avionu za Moskvu. Prethodno je u Gvatemala Sitiju, tokom 36-časovnog boravka, obavio veliku misiju za svoju zemlju tako da se njegova prekookeanska turneja završila potpunim trijumfom. Prethodno je u susretu sa američkim predsednikom Džordžom Bušom u njegovom letnjikovcu kao gost odigrao barem "remi", jer Buš nije uspeo da nametne nijedno od svojih rešenja, uključujući i Kosovo, oko kojih se dve supersile u poslednje vreme spore. Uspeh Sočija na račun južnokorejskog grada takođe je na neki način mali šamar Americi, jer su SAD nedvosmisleno podržavale južnokorejsku kandidaturu... Fen Čan Nom i Salcburg možda će dobiti kompleks gubitnika, jer su na isti način, Austrijanci u prvom krugu a Južnokorejci u finalu, izgubili 2003. od Vankuvera koji će domaćin biti 2010.

Putin je više nego zadovoljan stigao u Moskvu koju je, kao i većinu velikih ruskih gradova, zahvatila prava euforija posle odluke MOK-a. Svi vodeći ruski TV-kanali direktno su prenosili 119. sesiju MOK-a, a kada je poznato crnomorsko letovalište postalo pobednik, počelo je veliko nacionalno slavlje. Moskva ima jedno "okrnjeno" letnje olimpijsko iskustvo iz 1980, kada SAD i još neke zemlje nisu došle u znak protesta zbog ulaska sovjetskih trupa u Avganistan 1. januara te olimpijske godine, dok je većina zapadnoevropskih zemalja učestvovala pod olimpijskom zastavom. Poslednjih petnestak godina je nekoliko puta bezuspešno pokušavala da ponovo dobije letnju olimpijadu, a kada je konačno shvaćeno da za tako nešto ne postoje realne šanse, sve je prebačeno na zimski teren. Iza kandidature je stala država, najbolji ruski sportisti postali su promoteri Sočija dok je "teška artiljerija", odnosno lično predsednik Putin, čuvana za kraj kampanje. Putin je u Gvatemali uložio dodatni napor: prvi put je javno govorio na stranom jeziku, glasačima se obratio na engleskom i francuskom, što svakako nije bilo presudno, ali je u najmanju ruku bilo simpatično. Uloga "olimpijskog Putina" bila je slična onoj koju je imao Toni Bler kada je London,

RADOST I TUGA: Delegacije pobedničkog Sočija (levo) i Fen Čan Noma koji je izgubio u drugom krugu

za jedan glas, pobedio Madrid i dobio letnje igre 2012.

MLADI GRAD: Soči je, inače, relativno mlad grad, osnovan je 21. aprila 1838, kao teretna luka i utvrđenje Aleksandrija. Od 1864, zahvaljujući blagoj klimi, počinje razvoj zdravstvenog turizma a ruska elita kupuje ili gradi svoje raskošne "dače". Posle Oktobarske revolucije izgrađen je veliki broj hotela "socijalističkog tipa" za odmor "radnog naroda", a u poslednjih 15-ak godina krug se zatvara novim velelelpnim zdanjima novih ruskih bogataša.

Trijumf Sočija je, bez ikakve sumnje, i politički trijumf Rusije koja gigantskim koracima nadoknađuje višedecenijski ekonomski zaostatak za svetom razvijenog kapitalizma. Rusija se ubrzano menja, a dobijanje Olimpijade dokaz je da svet veruje tim promenama i sve više prihvata Rusiju kao ozbiljnog ekonomskog i svakog drugog partnera. Uloga Putina u trijumfu Sočija bila je velika, možda i presudna, ali mora se priznati da je kandidatura Sočija bila veoma dobro pripremljena, argumentovana i još bolje predstavljena. Ako nekoga još uvek zbunjuje činjenica da zimsku olimpijadu organizuje poznato letovalište na Crnom moru, sa palmama na ulicama i zimskom temperaturom 5–7 stepeni, objašnjenje je jednostavno: U Sočiju će se održati svečano otvaranje (gradiće se stadion za 40.000 ljudi) i takmičenja u zimskim sportovima u zatvorenim dvoranama, dok će se skijaška takmičenja održati u zimskom sportskom centru "Krasnaja poljana" koji je udaljen 25 kilometara od centra grada. Prvi put u istoriji zimskih olimpijskih igara sportisti će iz olimpijskog sela na borilišta stizati za desetak minuta što je bio jedan od glavnih argumenata kandidature Sočija. Na članove MOK-a utisak su ostavili planovi o korišćenju objekata posle igara; umesto spomenika onome što je prošlo bez ikakve upotrebne vrednosti, dvorane će se pretvoriti u koncertne ili tržne centre i biće na korist građanima. Jedinu mrlju, očito ne previše bitnu, na kandidaturi Sočija predstavljali su protesti ekologa koji tvrde da će Olimpijada "ugroziti životnu sredinu", ali nadležna državna komisija dala je zeleno svetlo i priča se na tome završila...

INTRIGANTNA IZJAVA: Na odlasku iz Gvatemale, Putin je rekao: "Vidimo se 2014. u Sočiju..."

Analitičare je odmah zaintrigirala ta rečenica. Da li je to bio samo znak optimizma, uverenost da će Soči pobediti, ili u tome ima i nekog dubljeg smisla, neke poruke? Putinu, naime, dogodine ističe mandat i on po Ustavu ne može da se kandiduje treći put uzastopno. Međutim, igre su tek 2014, a novi predsednički izbori 2012, što teoretski dozvoljava mogućnost da se posle četvorogodišnje pauze vrati na mesto predsednika. On sam ostavio je odškrinuta vrata kada su ga nedavno u Nemačkoj prilikom sastanka G-8 nešto pitali na tu temu, ali i ruske i inostrane analiticare više muči šta će Putin raditi od idućeg marta, kad završi drugi mandat.

Jedna od varijanti koja je dugo bila u opticaju jeste savez sa Belorusijom, što bi Putinu omogućilo da bude "savezni" premijer. Projekt je razrađen do detalja ali je u međuvremenu zamrznut, jer se beloruski predsednik Aleksandar Lukašenko nešto uzjogunio, a situacija je pogoršana i sukobom oko cene ruskog gasa. U međuvremenu, kao alternativa pojavljuje se ista stvar sa Kirgizijom koja je sprema na udruživanje sa "velikim bratom". Ta varijanta bi takođe otvorila prostor za "saveznu funkciju". Sam Putin lakonski poručuje da će "naći svoje mesto u stroju", a svi posmatrači su ubeđeni da ono ne može biti daleko od politike. Pretpostavka da bi mogao biti na čelu ruskog Olimpijskog komiteta ne drži vodu iz više razloga. Prvo, Olimpijski komitet mora biti odvojen od politike. Drugo, to je suviše niska funkcija za političara Putinovog ranga. Suprotno većini koja misli da će Putin, bez obzira šta zvanično bude radio, na ovaj ili onaj način kontrolisati vlast, Dimitrij Oreškin, rukovodilac istraživačke grupe "Merkator", iznosi drugačije viđenje: "On misli da će ostati 'patrijarh', čovek koji realno upravlja zemljom i bez formalnog predsedničkog 'čina' na rukavu, ali vara se."

U lavini euforičnih tekstova i reakcija povodom "velike pobede Rusije", na veb-sajtu lista "Gazeta", doduše prilično sakriveno, u okviru šireg odjeka izbora Sočija, našlo se i jedno disonantno, oštro mišljenje:

"U znatnoj meri sve to svedoči o obnovi staljinističkih standarda upravljanja državom, kao kada je čitava zemlja ujedinjeno spasavala 'čeljuskinsku ekspediciju' a 'čeljuskinci' postali heroji. To isto je danas Soči. Kao u staljinskoj epohi, kada se očekuju neke teškoće, neophodno je predložiti narodu nešto veliko što će ga zaokupiti i ujediniti. To je karakteristika sovjetskog stila, kada se stvara tema na koju se koncentriše cela javnost..." ×

VLADIMIR STANKOVIĆ

PROGRAM

14th EUROPEAN FILM FESTIVAL PALIĆ

LETNJA POZORNICA · OTVORENI UNIVERZITET · PALIĆKA PLAŽA · MUŠKI ŠTRAND - PALIĆ

	ponedeljak 16. 07	utorak 17. 07	sreda 18. 07	četvrtak 19. 07	petak 20. 07	subota 21. 07	nedelja 22. 07
LETNJA POZORNICA	SVEČANO OTVARANJE	ADAM I DAVID	SLATKI BLATO	KLOPKA	NAGA	HALAM FO	POSLE VENČANJA
	SIROVI	ZEBA	OLUJNIĆI ŽRTVU	OPRAM - OPEVOM POLOMILE SEME	FILM NOAR	UVOZ-IZVOZ	MUŠKI PRAVI
OTVORENI UNIVERZITET	SREĆAN NOVI ŽIVOT	SVEĆ VARIJOLI	HLADNA STOPALA	REPRIZA	BONATA ZEMLJA	HLADNI FLEN	
			UPOMOĆ LJUBAV	JEDNE MLJE	NI KAPI VINA	BELI DLANOVI	SO JE SLADKO JEO
PALIĆKA PLAŽA	PTT	RODARI	PREKOBRICNJA	ITIS	SATIRA	SASTANAK SA VREMENOM	JUTROS
MUŠKI ŠTRAND - PALIĆ	MLADI AUTORI EVROPE	EUnet	KONCERT 21.00 h PLAVI PEOPLE UP THE UMBRELLAS	KONCERT 21.00 h MARKO & PROSJEKT	ŠUBOTIČKE	KONCERT 21.00 h POŠTA	KONCERT 21.00 h PLAVA KOŠEĆA I MRLJAVA	Kikelinka, LEGEND, LMX, GUSKI LIST
		WELCOME DISCO AFTER PARTY	RAS				

Pokrovitelji: Ministarstvo za kulturu Republike Srbije, Grad Beograd, Opština Palić, Turistička organizacija Subotica, Turistička organizacija Vojvodine, Turistička organizacija Srbije, Turistička organizacija Beograda, Turistička organizacija Subotice, Turistička organizacija Palić, Turistička organizacija Novog Sada, Turistička organizacija Sombora, Turistička organizacija Kikinde, Turistička organizacija Zrenjanina, Turistička organizacija Sremske Mitrovice, Turistička organizacija Vršca, Turistička organizacija Pančeva, Turistička organizacija Sremskih Karlovaca, Turistička organizacija Novog Bečeja, Turistička organizacija Ade, Turistička organizacija Bačke Palanke, Turistička organizacija Bačkog Petrovca, Turistička organizacija Temerina, Turistička organizacija Srbobrana, Turistička organizacija Bačkog Gradišta, Turistička organizacija Bačke Topole, Turistička organizacija Kule, Turistička organizacija Odžaka, Turistička organizacija Apatina, Turistička organizacija Sombora, Turistička organizacija Kikinde, Turistička organizacija Zrenjanina, Turistička organizacija Sremske Mitrovice, Turistička organizacija Vršca, Turistička organizacija Pančeva, Turistička organizacija Sremskih Karlovaca, Turistička organizacija Novog Bečeja, Turistička organizacija Ade, Turistička organizacija Bačke Palanke, Turistička organizacija Bačkog Petrovca, Turistička organizacija Temerina, Turistička organizacija Srbobrana, Turistička organizacija Bačkog Gradišta, Turistička organizacija Bačke Topole, Turistička organizacija Kule, Turistička organizacija Odžaka, Turistička organizacija Apatina

STRATEŠKI PARTNER FESTIVALA: "Gorki list"

SPONZORI I DONATORI FESTIVALA: TIO, Pobeda, Lugard, DEDRA Petrol Gas, Vojvođanski akcionarski Fond za razvoj, Elite Palić, JP "Palić-Ludaš", Termoelektrana "Nikola Tesla", Vinarija Čoka, Vinarija Kovačević, Mađarski Farmeri, Minerva, Tipografika, Agroživ, TERRA-N, Radiografika, Tiskara, JP "PTT Saobraćaja "Srbija", Vinarija Palić, PALAPRINT, Mađarski Farmeri, Minerva, Tipografika, Agroživ, TERRA-N, Radiografika, Tiskara, JP "Autoput", JP "PTT Saobraćaja "Srbija", Vinarija Palić, PALAPRINT, Mađarski Farmeri, Minerva, Tipografika, Agroživ, TERRA-N, Radiografika, Tiskara, JP "Autoput", JP "Putevi Užice", Termoelektrana "Nikola Tesla", Vinarija Čoka, Vinarija Kovačević, Mađarski Farmeri, Minerva, Tipografika, Agroživ, TERRA-N, Radiografika, Tiskara, JP "Autoput", JP "Putevi Užice

FOTOGRAFIJE: REUTERS

ISLAMABAD

UPAD U DŽAMIJU

Pakistanska vojska izvršila je u utorak rano ujutro juriš na Crvenu džamiju u Islamabadu, i na taj način okončala opsadu džamije i medrese za devojčice koja je trajala šest dana. U džamiji su se zabarikadirali islamistički studenti sa nekoliko stotina žena i dece, koje su držali kao taoce. U vreme nastanka ovog teksta (utorak) operacija pakistanske vojske još nije bila završena. Prema izveštajima agencija, u napadu je poginulo 50 militanata i osam vojnika. Istovremeno je spaseno oko 100 žena i dece. Među poginulima se nalazi i vođa islamista, imam Abdul Rašid Gazi, koji je ubijen u podrumu džamije, gde se zabarikadirao sa nekoliko desetina žena i dece. Dva dana pre upada, on je, odbijajući ultimatum pakistanskog predsednika Perveza Mušarafa, izjavio da će sa svojim studentima radije poginuti i postati mučenik nego se predati. Njegov brat, glavni imam Maulana Abdul Aziz, uhapšen je prošle nedelje, pošto je pokušao da pobegne preobučen u burku (ženska odeća koja prekriva čitavo telo i lice). Opsada Crvene džamije počela je prošle srede, nakon što su sukobi između radikalnih studenata (talibana) i snaga bezbednosti prerasli u krvave ulične obračune u kojima je ubijeno 19 osoba. Džamija inače važi za centar radikalnih islamista u Pakistanu, i glavno uporište opozicije Pervezu Mušarafu, jednom od američkih glavnih saveznika u borbi protiv terorizma. Studenti su zahtevali povratak autentičnom islamu i primenu šerijatskih zakona u zemlji. Oni su u proteklih nekoliko meseci napadali vlasnike restorana, video-klubova, kafića, optužujući ih za nemoral. Pakistanske vlasti u početku su ih tolerisale, da bi do sukoba došlo pošto su studenti oteli sedmoro Kineza, pod optužbom da su vodili bordel. Troje njih je kasnije ubijeno. Na otmicu je reagovala i kineska vlada.
U prvih nekoliko dana opsade džamiju je napustilo više od 700 studenata. U nedelju je vojska napravila nekoliko rupa u zidovima medrese, kako bi omogućila taocima da pobegnu. Ostali su se zabarikadirali unutra i otvorili vatru na snage bezbednosti. Jedan komandant pakistanske vojske izjavio je da su islamisti dobro naoružani i da se vodi borba za svaku prostoriju. Kriza u Crvenoj džamiji zaoštrila je situaciju u celoj zemlji, pa je vlada mobilisala nekoliko hiljada vojnika u provincijama u kojima militantne islamističke grupe imaju svoja uporišta.

VARŠAVA

UPOZORENJE

Poljski premijer Jaroslav Kačinjski smenio je u ponedeljak svog zamenika Andreja Lepera, pošto je otkriveno da je umešan u slučaj korupcije i primanja mita. "Odluka je zasnovana na činjenicama koje je obelodanila Centralna antikorupcijska agencija, i koje ukazuju na raširenu korupciju", izjavio je portparol premijera. Leper poriče sve optužbe. Nakon otpuštanja svog zamenika, Kačinjski je upozorio da se zemlja nalazi pred prevremenim izborima, jer će biti teško održati vladu pošto se Leperova stranka Samoodbrana povukla iz vladajuće koalicije. Na konferenciji za novinare Kačinjski je objasnio da su prevremeni izbori možda i jedino rešenje za izlaz iz postojeće političke krize u koju je zemlja upala. "Agresivnost opozicije čini opstanak manjinske vlade nemogućim", izjavio je poljski premijer na konferenciji za novinare u ponedeljak. Izbori bi mogli da se održe na jesen, dve godine pre roka.

BUENOS AJRES

SNEG

Buenos Ajres je u ponedeljak video svoj prvi sneg posle 89 godina. Talas zahlađenja koji je pogodio Južnu Ameriku u poslednjih nekoliko dana doneo je ovu, u tim krajevima retku padavinu, i u glavni grad Argentine. Bez obzira na temperaturu od oko –20 stepeni, veliki broj građana je izašao na ulice da bi pozdravio prvu vejavicu posle 1918. godine. "Uprkos mojim godinama, ovo je prvi put da vidim sneg u Buenos Ajresu", izjavila je jedna 82-godišnja bakica. Mada u glavnom gradu Argentine vlada vesela atmosfera, u ostatku zamlje, kao i u delovima Čilea i Bolivije, zima je izazvala velike probleme. U Boliviji je zbog mećave zatvoren glavni autoput, kao i nekoliko aerodroma. U Čileu i Argentini već su prijavljena dva smrtna slučaja od posledica smrzavanja, dok se argentinske provincije u Andima nalaze pod pravom snežnom olujom.

PEKING

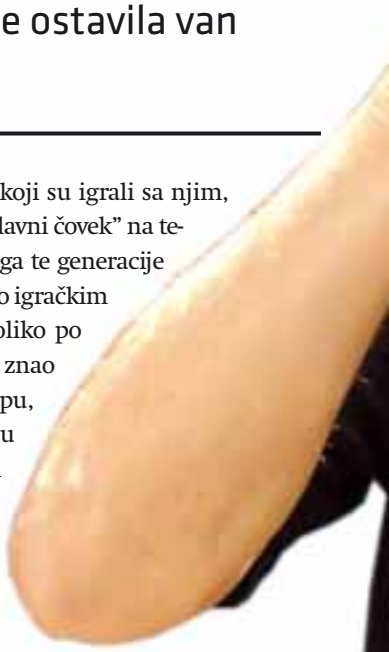
SMRTNA KAZNA

Bivši šef kineske državne agencije za hranu i lekove Zeng Hsijao pogubljen je u ponedeljak, nakon što je u maju osuđen na smrtnu kaznu zbog korupcije i zanemarivanja dužnosti. Kako navode kineski mediji, Zeng je od nekoliko kompanija koje proizvode lekove primio mito od 850.000 dolara, da bi registrovao njihove proizvode bez neophodnih provera. Loš kvalitet lekova izazvao je nekoliko desetina smrtnih slučajeva u zemlji. Prošle godine 11 osoba je umrlo od korišćenja jednog antibiotika koji nije bio propisno sterilizovan. Godinu ranije 13 beba umrlo je od neuhranjenosti, tačnije nakon što su hranjene mlekom koje nije imalo propisanu hranljivu vrednost. Od hrane za životinje, koja je bila zatrovana melaninom, u SAD je uginulo nekoliko stotina pasa i mačaka, da bi potom američki inspektori zabranili uvoz stotinak vrsta hrane za kućne ljubimce iz Kine. Nedavno je vraćen i jedan tovar paste za zube, koja je, prema američkoj inspekciji, sadržala otrovne sastojke. Nakon svega toga Kina se našla na udaru kritika zbog niskih standarda u proizvodnji hrane i lekova. Pored Zenga, istraga je pokazala da je u slučaj umešana još 31 osoba, uključujući i njegovu ženu i sina. Na konferenciji za novinare u utorak, predstavnici Agencije za hranu i lekove priznali su da im predstoji težak posao u poboljšanju nadgledanja kvaliteta proizvoda. Kineski zvaničnici su nešto ranije istakli da se zemlja može suočiti sa socijalnim nemirima i pogoršanjem imidža u inostranstvu ukoliko se situacija ne popravi. Nakon što je Zeng smenjen sa dužnosti 2005. godine, izvršena je revizija oko 170.000 licenci za lekove, koje je on izdavao od 1998, dok se nalazio na čelu Agencije. ×

PRIREDIO: M. SAVIĆ

Novi patriotizam

Srbija će na prvenstvu Evrope u Španiji nastupiti sa timom koji neće imati vrhunski kvalitet, ali će ga činiti momci koji će verovati u ono što rade. Slavnić će pokušati da im prenese čestitost prethodnih generacija i ličnu drčnost koja mu je u životu više puta donela rezultat i poštovanje, ali ga je ostavila van glavnih košarkaških tokova

Prvi selektor košarkaške reprezentacije Srbije našao se iznova u situaciji da bude u podređenom položaju u odnosu na većinu ostalih koji se bave poslom u kome on pokušava da napravi rezultat. Kao što je kao klinac sa Dorćola u Beogradu krenuo na Mali Kalemegdan da igra košarku sa mnogo većim i jačim momcima od sebe, uveren da sa metar i osamdeset možeš da budeš i te kako važan igrač, tako je i danas, na mestu na kome su sedeli ljudi koji su u karijeri osvajali sve osim titule u NBA, siguran da njegov tim ima šansu da uz veliku borbu vrati veru da je košarka zaista nacionalni sport u Srbiji. Sveto trojstvo koje je vodilo "poslednje Jugoslavije" – Dušan Ivković, Želimir Obradović i Svetislav Pešić – stoji u istoriji kao izazov koji će retko ko moći u budućnosti da dosegne, ali sada u novom kontekstu, izazov je zapravo mnogo veći: treba postavljati temelje, neophodno je izgraditi potpuno novu reprezentaciju koja će pokazati da su veliki uspesi ipak ostavili neki trag u klincima koji su dočekivali igrače u centru Beograda. Neke činjenice iz života Zorana Slavnića sugerišu da bi on mogao da bude čovek koji najavljuje novu generaciju košarkaških svetskih vladara van SAD, a ako se to ne desi onda će njegova misija biti samo simbolična kao prvog u nizu neuspešnih.

NACIONALNI SPORT: Zoran Slavnić, Dorćolac i košarkaška ikona SFRJ, nije bio najbolji igrač u svojoj generaciji prema učinku na terenu, ali je čitava njegova karijera povezana sa najvećim uspesima koje je košarka na "prostorima bivše SFRJ" postigla. Igrao je u Crvenoj zvezdi i osvojio dve titule, igrao je u Španiji, Italiji i Šibenki. Bio je i u Partizanu ("Naravno da se ne kajem zbog toga", Slavnićev je komentar). Igrao je košarku u vreme kada je ona bila još dramatičnije podeljena na NBA i ostatak sveta, kojom su prvo vladali Rusi i SAD, a potom im se pridružila mala država sa Balkana. Igrao je u eri u kojoj je bilo važno igrati na svetskim i evropskim prvenstvima jer su to bila najveća takmičenja u "amaterskoj košarci" uz olimpijske igre. U takvom ambijentu, Slavnić je u generaciji sa Kićanovićem, Dalipagićem, Ćosićem, Delibašićem i ostalima u sedamdesetim godinama osvojio sve što je moglo da se osvoji, postavivši pred svoje naslednike veliki test. Jedna generacija je osvojila olimpijsko, svetsko i tri evropska zlata i izgradila ono što se zove nacionalni sport broj jedan. Kićanovićevo i Slavnićevo dodavanje u polufinalu EP-a u Liježu 1977. najpoznatija je scena iz "amaterske košarke", a tuča sa Italijanima 1980. potvrda da se ponos i čast ponekad moraju braniti pesnicama. Pre nego što je ušao u reprezentaciju, Moka je imao problema sa Rankom Žeravicom, selektorom tima, i morao je da sačeka da se pojavi mladi Mirko Novosel koji je u njemu prepoznao onu vrstu energije koja spaja različite igračke kvalitete na terenu, u svlačionici i u kafani. Kada je počinjao to nije išlo lako jer mu je Žeravica prebacivao zbog svojeglavosti i preterane opuštenosti u igri (danas kaže da Slavnić upravo to treba da vrati srpskoj košarci), napadačkog duha, slobode i duha. Novosel je bio čovek koji je napravio generaciju iz sedamdesetih, a u narednoj deceniji je svoje ideje ostvario izgrađujući zagrebačku Cibonu, koja je do pojave Jugoplastike harala nekadašnjom SFRJ i Evropom. Novosel je Slavniću bio namenio ulogu pravog plejmejkera: prema svedočenjima onih koji su igrali sa njim, Moka je bio "glavni čovek" na terenu i van njega te generacije i to ne toliko po igračkim kvalitetima koliko po energiji. On je znao da pogura ekipu, da podvikne u svlačionici ili da održi govor (kao na Olimpijadi u Montrealu 1976. protiv Italije u utakmici za plasman u četvrtfinale) koji bi dizao ekipu i vodio je do pobede.

O duhu vremena i raspoloženju, o ekipi koja je harala pre tridesetak i više godina Moka je često govorio i poenta je bila samo u jednom: tim ljudima je bilo važno da igraju za reprezentaciju, a da se ne šalimo s obzirom na to u kakvom sistemu se živelo, odbijanje nastupa za prvi državni tim svakako ne bi bilo pozitivno prihvaćeno u određenim partijskim krugovima. I pored toga, balans je postojao: igrači su imali punu slobodu van terena, ali se znalo šta mora da se uradi kada krene takmičenje. Trofeji su dolazili u otkosima, legenda o košarci je rasla.

LICE IZ TABLOIDA: Međutim, prvi mali pad je usledio kada su se "slavni" povukli početkom osamdesetih. Naravno da nije bilo moguće odmah iznedriti jednako dobre igrače i na "vaskrs" se čekalo devet godina – posle zlata na Olimpijadi u Moskvi nova titula je stigla 1989. na EP-u u Zagrebu, kada je nova generacija predvođena Draženom Petrovićem do-

D. KOJUNDŽIĆ

minantno osvojila prvo mesto. Slavnićeva uloga u formiranju nove velike generacije bila je pozadinska i više puta je isticana: on je "otkrio" u Šibenki Dražena Petrovića dok je ovaj još imao 15 godina, a docnije je u Jugoplastici pripremio teren drugom Beograđaninu Božidaru Maljkoviću "izbacivši" u orbitu Tonija Kukoča i Dina Rađu. Generacija koja se pojavila u velikom stilu 1989. godine potvrdila je primat u Evropi i 1990. i na SP-u u Argentini 1990. godine. Država se docnije raspala a tim se podelio na dve odlične ekipe: Hrvatska je 1992. godine na Olimpijadi u Barseloni bila iza američkog "tima snova" (Džordan, Barkli, Vilkins, Juing, Medžik Džonson), ali je posle smrti Dražena Petrovića 1993. godine počela da gubi snagu i na trofej čeka od EP-a u Atini 1995. godine.

Na drugoj strani je ostatak ekipe izašao na scenu upravo na tom prvenstvu posle zabrane koja je trajala četiri godine i u narednih sedam godina (sa Ivkovićem, Obradovićem i Pešićem na klupi) osvojila sve što je moglo osim zlata na OI. U Atlanti 1996, protiv drugog američkog "tima snova", malo je nedostajalo da se to dogodi. U javnosti je ostalo uverenje da je ta generacija, koju su u većini činili predstavnici Srbije i Hrvatske, s kraja osamdesetih najbolja "bela" ekipa na svetu svih vremena i da je Olimpijada u Barseloni 1992. godine trebalo da bude mesto pravog "obračuna".

Slavnić je "nestao" iz košarke tokom perioda u kome su ostvareni ovi rezultati. Nije ga bilo u Savezu, nije ga bilo u Stručnom savetu, nije ga bilo u Zvezdi. Njegov trenerski angažman u tom periodu bio je zanemarljiv i on je postao legenda koju je moguće sresti na nekoliko lokacija u Beogradu i kao čovek koga tu i tamo zovu da prokomentariše "stanje stvari". Kraj prošlog veka doveo ga je u najveće moguće životno iskušenje. U zimu 1998. godine njegov sin Zvezdan je posle svađe u dorćolskom klubu "Četiri sobe" izašao na vazduh da se raspravi sa ekipom izvesnog Olivera Jovanovića, pištolj je opalio i u martu iste godine Zvezdan se našao u istražnom zatvoru. Iz njega je prebačen 2001. godine u zatvor u Valjevu na odsluženje višegodišnje kazne posle pravosnažne presude. Moka se preselio na stranice crne hronike i postao meta tabloida. Uz njega je išla atribucija "nekadašnji košarkaški reprezentativac" i njegovo se ime pominjalo samo u kontekstu slučaja "Zvezdan" ili kada je usred bombardovanja na Dorćolu isprepadao jednu gospođu proglasivši je špijunom. Međutim, kontekst nikada nije doveo do toga da o Slavniću bude promenjeno mišljenje: i u tim, po njega i njegovu porodicu, najtežem trenucima on je ostao samo Moka, šarmer i šmeker, i vremenom se na nevolju zaboravilo.

PROZIVKA I SNOVI: Novo vreme je nastupilo 2005. godine posle brodoloma na EP-u u Srbiji i Crnoj Gori. Ajde što je tim koji je trebalo da lagano vrati titulu ispao uz bednu igru, nego što je bukvalno došlo do raspada reprezentacije koji je podrazumevao tuče u svlačionici, psovke i svađe pred kamerama, prozivanje trenera Obradovića i igrača. Za krivca su proglašeni svi redom (osim Bodiroge, što je u redu s obzirom na to šta je učinio ranije igrajući za reprezentaciju), Obradović je utekao u Grčku, a Slavnić se po prvi put pojavio kao opcija na mestu selektora srpsko – crnogorske, a docnije i srpske košarkaške reprezentacije. Njegov glas su ovoga puta hteli da čuju i mediji, ali je on, prateći svoj temperament i intimno osećanje pravde, preterao u prozivkama >>

VAFL

VAFL -LEŠNIK
Vafl proizvod sa ukusom lešnika
Neto masa: 100g

VAFL - MLEKO
Vafl proizvod sa mlekom
Neto masa: 100g

VAFL - TOFI
Fini vafl proizvod
Neto masa: 100g

VAFL -KAKAO
Vafl proizvod sa kakaom
Neto masa: 100g

5 PLUS-LIMUN
Vafl proliven mlečnom čokoladom
Neto masa: 38g

5 PLUS-MLEKO
Vafl proliven mlečnom čokoladom
Neto masa: 38g

5 PLUS-KAKAO
Vafl proliven mlečnom čokoladom
Neto masa: 38g

Zbirno pakovanje:
30 kom. x 38g
Neto: 1140g

RUM KOCKA
Vafl proizvod sa ukusom ruma
Neto masa: 200g

LEŠNIK KOCKA
Vafl proizvod sa ukusom lešnika
Neto masa: 200g

Frisko

MINI KROASAN
Brzo smrznuto kvasno lisnato testo
Neto masa: 0,6kg

TROUGLOVI SA SIROM
Brzo smrznuto lisnato testo
Neto masa: 0,6kg

ŽU-ŽU
Brzo smrznuto lisnato testo
Neto masa: 0,6kg

PAŠTETE
Brzo smrznuto lisnato testo
Neto masa: 0,6kg

LISNATO TESTO
Brzo smrznuto lisnato testo
Neto masa: 0,5kg

PODLOGA ZA PIZZU
Delimično pečeno i brzo smrznuto kvasno testo
Neto masa: 0,2kg

KORE ZA GIBANICU-DEBELE
Neto masa: 0,5kg

KORE ZA BAKLAVU-TANKE
Neto masa: 0,5kg

koje su prešle svaku granicu šarma (bez obzira što oni o kojima je govorio nisu zasluživali bolje). Išao je okolo i nudio se za mesto selektora objašnjavajući da on zna sa takvima, da zna kako da napravi "dil sa mangupima", da je ono što su oni navodno radili u slobodno vreme ništa spram onog što je njegova generacija činila ali rezultati nisu izostajali jer su bili tim. Deo njegovih optužbi išao je na račun organizacije koja se raspadala, ali i na račun trenerskih vedeta, prvenstveno Obradovića i Ivkovića koji su ostali nepovređeni zbog činjenice da su u prošlosti donosili najveće trofeje. Slavnić je udarao na sve strane i na kraju je na mesto selektora izabran Dragan Šakota, trener umerene reputacije i miran čovek. Šakota se prihvatio prilično nezahvalnog posla, ali što zbog angažmana u Crvenoj zvezdi, što zbog opšteg lošeg stanja u srpskoj košarci, na SP-u u Japanu niti je postignut rezultat niti su promovisani neki novi igrači. Dvogodišnja travestija u srpskoj košarci, koju su činili bezuspešni pokušaji da se uredi Savez, da se odrede prioriteti, da se aktivira Stručni savet, da se definiše liga, da se umire navijači i klubovi, da se spreči divljanje navijača i klubova, delimično je obustavljena ovog proleća kada je Dragan Kapidžić izabran za prvog čoveka košarkaške organizacije, a Zoran Slavnić seo na stolicu selektora prvog tima. Iz Stručnog saveta su se povukli Ivković i Obradović, a Pešić i Žeravica su javno podržali Slavnića.

On je na prvom pojavljivanju pred medijima bio uobičajeno direktan: odmah je izdiktirao spisak od 32 imena košarkaša na koje računa za predstojeće takmičenje. Rekao je da je njegov san ispunjen i da sad može mirno da umre, ali pre izlaska na konačan sud mora da obavi još neke stvari. Slavnić je uveren i siguran da može da pomeri stvari nabolje, bez obzira na to što njegov "mentor" Kapidžić ima prilično deprimirajuće mišljenje u vezi sa oporavkom srpske košarke ("Ne može da se sredi stanje u košarci dok se ne reši Kosovo"). Kako je objavio spisak krenula su nagađanja, prognoze i lažne izjave o tome ko dolazi a ko neće da se odazove. Vladimir Radmanović ne može zbog obaveza u nekom kampu u SAD, Rakočević mora na rehabilitaciju, Vujanić je prvi koji je krenuo u prepirku sa Slavnićem. I u ovom slučaju je primenjena tipična srpska mantra: akteri debate razgovaraju preko medija i posle razmene prvih replika dolazi do svađe i prepucavanja. Slavnić se, na iznenađenje nekih "kolega" novinara, odrekao usluga Bojana Popovića, doskorašnjeg pleja Dinama iz Moskve (Ivkovićev pulen), koji je prošle godine ušao u reprezentaciju. Na spisku od 18 igrača koji je objavio pre desetak dana našli su se igrači koji "su ili dokazano vredni ili predstavljaju budućnost naše košarke", objasnio je Slavnić. On je uspeo da u reprezentaciju vrati Marka Jarića, a Milan Gurović je ipak prelomio da igra, i oni bi trebalo da budu okosnica tima uz Darka Miličića i Aleksandra Pavlovića ako se on na kraju opredeli da igra za Srbiju i da igra na prvenstvu u Španiji. U međuvremenu, otkazao je Kosta Perović (ide u Golden stejt iz Ouklenda) i Moka je u problemu sa centrima.

TANJUG

>> SLAVNIĆ I NJEGOVI POMOĆNICI IMAJU, NA NEKI NAČIN, SREĆU DA DRŽAVI NISU POTREBNI U VELIKOJ MERI JER SU POLITIČARI USMERILI FOKUS KA TENISERIMA I ZA NJIH SU NAPRAVILI BINU ISPRED GRADSKE KUĆE

SELEKTOROVA SAMOĆA: Pored svega što ga je snašlo, Slavnić ni u jednom trenutku ne pokazuje da mu ponestaje energije. On počinje prave pripreme 19. jula i namerava da spremi tim na najbolji mogući način. Oni koji su bili protiv toga da on bude na "svetom mestu selektora" zameraju mu da i nije neki trener, da ništa nije napravio, da ga nigde nije bilo petnaest godina, da je uopšte promašena investicija. Slavnić zna da ne može da ospori uspehe svojih prethodnika ali podseća i na neuspehe i kaže da su isti doveli do potpunog raspada. Najgore od svega je što je košarka uzdignuta na nivo od nacionalnog značaja i što su očekivanja uvek najviša moguća. S druge strane, Slavnić i njegovi pomoćnici (ako ih bude bilo, jer je i na tom polju "opasna" opstrukcija) imaju, na neki način, sreću da državi nisu potrebni u velikoj meri jer su političari usmerili fokus ka teniserima i za njih su napravili binu ispred gradske kuće. Srpska košarka, koja sada prvi put nastupa kao samostalna država, moraće da se žestoko bori u konkurenciji stabilnijih, jačih, većih i boljih reprezentacija, a čini se da ništa neće pomoći pozivanje na nekakav kult reprezentacije, na ugledanje na "slavne pretke". Slavnić pokušava u javnosti da forsira priču o "novom patriotizmu" i da utiče na igrače pričom o značaju igranja za nacionalni sastav. Ta priča ranijih godina nije baš "pila vodu" jer su mladi srpski košarkaši nekako razumeli da je najvažnije biti u NBA, a sada je ta liga daleko dostupnija nego u doba kada je Divac učio Džabara da psuje na srpskom. Za razliku od fudbala, gde je globalno konkurencija daleko veća, pa SP, EP ili Kopa Amerika imaju tržišni potencijal, a samim tim i značaj za fudbalere, u košarci je situacija lošija i teško je objasniti igračima koji je njihov interes (osim ako im se ne preti da će ih prozivati u medijima, ali i to može da se anulira za sitniš od par stotina evra). "Poenta je objasniti igraču da mu je u ličnom interesu da igra za reprezentaciju i da tim ide da ostvari rezultat", pre neki dan je poentirao Stanislav Pešić na kampu u Trebinju (BiH).

Slavnić je u poziciji "čoveka prošlosti" koji za kratko vreme mora da pokuša da košarku vrati u žižu sa nečim dobrim. U ekipi će imati ljude sa kojima će moći da se dogovori oko borbe na terenu, ali to ne garantuje kvalitetnu igru i rezultat koji bi mogao da se očekuje. Na sreću, kriterijumi su pali, realnost je teška, očekuje se samo plasman koji bi Srbiji omogućio da igra kvalifikacije za OI u Pekingu naredne godine. Sada su u modi Španci i Grci, pa Nemci, Italijani, Francuzi, Litvanci, pa tek onda Rusi, Hrvati, Slovenci i Srbi. On je u poziciji koja mu nije nepoznata, štaviše, to je ambijent u kome je delovao čitav život i zato ne pokazuje ni trunku neodlučnosti pored svih napada koji su ka njemu usmereni. Ipak, izgleda da nije bilo usamljenijeg čoveka na tom mestu do sada.

"Pa, šta treba da uradim, da se obesim", rekao je prošle nedelje kada su ga pitali da prokomentariše otkaz "talentovanog" Koste Perovića. I to je pravi stav, jer još uvek se ne gubi glava zbog košarke. To je igra na kraju, a Slavnić to odlično zna. ×

SLOBODAN GEORGIJEV

Preskupe greške

To što ja mislim da bi Kimi prestigao Luisa i na stazi jeste moja privatna stvar, ali brljotina u boksu mladog Engleza mnogo kazuje

Poredak vozača

1. Hamilton (Meklaren)	70
2. Alonso (Meklaren)	58
3. Raikonen (Ferari)	52
4. Masa (Ferari)	51
5. Hajdfeld (BMW Zauber)	33

KADA JE PRED KRAJ BORBE za startna mesta trke za Veliku nagradu Engleske u poslednjoj krivini staze u Silverstonu Kimi Raikonen (Ferari) napravio grešku i umalo izleteo, bilo je jasno da od pol pozicije nema ništa. Iza njega je bio Luis Hamilton (Meklaren) i za desetinku brže prošao kroz cilj. Većina pasioniranih ljubitelja Formule 1 nije verovala da Ledeni sutradan može ponoviti ono što je učinio u Francuskoj – pobediti. Taj utisak pojačan je i na samom startu trke kada je Luis prošao kroz prvu krivinu ispred Kimija i zadržao vođstvo. E sad, bilo je jasno da je Karibijac startovao sa manje goriva, ali ne samo da nisu stekli prednost na koju su tim potezom u Meklarenu računali već mora da su ostali bez teksta kada su videli da je Finac zamalo obišao Luisa na startu i da u prvom delu trke ne gubi mnogo vremena po krugu. E sad, odavno nisam gledao tako mudru vožnju inače drčnog Finca, preciznost u krivinama, ma kao po šinama, pa onda gotovo golim okom vidljiv napor da održi razumnu distancu za vodećim i sačeka pravi trenutak da ga pretekne.

"Sjajna trka", rekao je Raikonen novinarima slaveći pobedu. "Posle greške u kvalifikacijama bio sam veoma razočaran, ali sam danas sve nadoknadio. U prvom delu sam štedeo i gume i gorivo, u jednom trenutku sam bio veoma blizu Luisu, ali nisam želeo ništa da rizikujem jer sam se nadao da će on otići pre mene u boks. U drugom delu sam bio iza Alonsa što nije bio problem jer sam znao da ima drugačiju strategiju i jedino mi je preostalo da sačekam odlučni momenat. Iskoristio sam to i pobedio." Baš u tom periodu je Kimi maestralno vozio ostavši na stazi šest krugova duže od rivala, a pri tom je i postavio brzinski rekord trke! Kada je po drugi put otišao u boks da promeni gume i dolije gorivo, izašao je ispred oba Meklarenova bolida i stvar je bila rešena – druga uzastopna pobeda za Ledenog. Fala lepo. Molim, nema na čemu.

DHL
Official Logistics
Formula 1 ™

Koliko je timova imalo po dva vozača u plasmanu za bodove na trci u Silverstonu?

Odgovore slati na e-mail *f1.dhl.najbrzi-krug@vreme.com*
A NAJBRŽI MEĐU VAMA DOBIJAJU POKLON!

Tri sekunde iza pobednika kroz cilj je prošao Alonso. Prostodušno je posle trke priznao ono o čemu se šuška u kuloarima Formule 1 – da njegov tim nema pravi odgovor na furiozni nalet Ferarija. Ilustrovao je to rečima da su "tokom trke promenili strategiju svraćanja u boks" nadajući se da "sa manje goriva mogu da održe razliku, ali to nije donelo očekivanu prednost (nad Kimijem) jer ne možemo da se merimo sa Ferarijem". Pošteno! Posredno je to potvrdio i vodeći u šampionatu Luis Hamilton rekavši da je Raikonen "bio izuzetno brz". Duboko sam ubeđen da je baš činjenica da "crveni" duvaju za vrat "srebrnima" bila glavni razlog ne samo nervoze u Meklarenu već i uzrok brljotine koju je Hamilton napravio tokom promene guma i dolivanja goriva. U najmanju ruku nestrpljivo, umalo je krenuo iz boksa sa sve crevom koje je još bilo zakačeno za njegov bolid, kao čemerni Albers onomad u Francuskoj. Srećom, brzo je reagovao, stao, ali ta greška, ti delići sekunde skupo su ga koštali. Upropastio je sebi trku i stigao treći na cilj. Posle je šef tima Ron Denis drvio nešto kao: "od starta smo znali da je to (drugo i treće mesto, op. D.R.) maksimalni domet u Silverstonu" i da su "čuvali motore za narednu trku". Aha, kad bi se z...!

Inače, sada već više nema nikakve sumnje da je Hamilton favorizovan u Meklarenu. Sam Fernando se na to požalio novinarima već posle zvaničnog treninga kada je otvoreno rekao da mu "ništa ne vredi iskustvo na stazama koje mu leže jer sve njegove informacije (podešavanje bolida, podaci iz kompjutera o načinu vožnje kroz pojedine krivine... op. D.R.) direktno bivaju prosleđene Luisu". Gorko je zaključio da će zbog toga "biti teško da odbrani titulu ove sezone". Možda je stanje u tom timu najbolje ilustrovao stari lisac, šef Renoa Flavio Brijatore, koji je rekao da "kad Alonso osvoji pol poziciju u Meklarenu apludiraju, a kad to uradi Hamilton oni slave".

Poredak timova

1. Meklaren	128
2. Ferari	103
3. BMW Zauber	56
4. Reno	31
5. Vilijams	13

Prava priča trke je ipak bio Felipe Masa. I on je, ali pre Luisa, napravio epohalnu grešku kada je dozvolio da mu se ugasi motor pre starta. Valja mi kasti da se još u krugu za zagrevanje, bar u dva navrata, video beli dim iz njegovog motora, ali pošto to ne mora da znači baš fatalan kvar, pretpostavio sam da je reč samo o sporadičnom trokiranju motora. Cena je bila veeeeoma velika jer je umesto sa četvrtog, startovao sa poslednjeg mesta. S druge strane, bar se sjajno trkao obilazeći autsajdere, srednjake i one blizu vodećih, i mislim da je onoliko uživao u tome. Već u prvoj trećini trke obišao je čak četrnaest vozača! Na kraju je bio peti, dokopao se ipak jako važnih bodova i sada je borba za titulu postala više nego zanimljiva, a slutim da vodi napetom, možda i dramatičnom raspletu jer se i on, pored Kimija, ozbiljno priključio pretendentima na titulu.

Šta su uradili ostali? Pa sjajan plasman ostvario je Robert Kubica (BMW Zauber), koji je stigavši na cilj četvrti postigao najbolji rezultat u karijeri. Poljak je potvrdio ne samo procene da je reč o izuzetno talentovanom vozaču već je pred kraj trke, odbijajući oštre napade Mase, prosto "nacrtao" svima koji su gledali prenos iz Silverstona da ne brenuje mnogo "zvezde" i "favorite". I Kubičin timski drugar Nik Hajdfeld je rutinski provezao još jednu trku daleko od vodećih i daleko od rivala. Pred kraj, pre nego što će kao šesti proći kroz cilj, niti je mogao nekog da prestigne, niti je ko mogao da prestigne njega. Međutim, dobar plasman ove dvojice samo je potvrda da "ostali" postaju sve bliži vodećima. Renoovi vozači Kovalainen i Fizikela završili su trku onako kako su i startovali, na sedmom i osmom mestu, i da ih vodeći nisu obišli za čitav krug bilo bi to ohrabrenje i njima i timu pred drugi deo sezone, ovako... Ono što je zanimljivo jeste da su vozači Honde, Barikelo i Baton, dobro obavili posao bez obzira na činjenicu da su zamalo ostali bez bodova, a tim i dalje juri stručnjake ne bi li postao još konkurentniji. Kultard (Red Bul), inače miljenik publike u Silverstonu, izgleda da je više brinuo o tome kako da proda hotel koji ima u Monte Karlu, traži za njega 70 miliona dolara, nego što je bio koncentrisan na trku. Završio je daleko od bodova. Tragičar trke je Ralf Šumaher (Tojota) koji je posle treninga bio šesti, ali je em loše startovao, em mu je prolupao motor.

Sledeća trka je za dve nedelje u Nirburgringu za Veliku nagradu Nemačke. ×

DUŠAN RADULOVIĆ,
RADIO BEOGRAD

DHL
Formula 1 Official Logistics

Dunavom na dva točka

Prosečna dnevna potrošnja cikloturiste u Austriji iznosi 67,6 evra, što je daleko više od potrošnje "klasičnog" turiste. Neverovatno zvuči i podatak da Švajcarska ostvaruje veće prihode od cikloturizma nego od skijanja

Slika bicikliste koji je, sudeći po bisagama i dodatnoj opremi kojom mu je dvotočkaš natovaren, na dugom putu, nije uobičajen prizor u našoj zemlji. Bicikl se u Srbiji uglavnom koristi za rekreaciju ili kao nužno prevozno sredstvo. Zato je vest da je kroz Srbiju trasirana Dunavska biciklistička ruta na delu od Mađarske do ušća Dunava, uz objavljivanje detaljnih karata i postavljenu signalizaciju na polovini rute kroz našu zemlju, iznenađenje verovatno i za poznavaoce ove oblasti.

Dunavska ruta je jedan od najpopularnijih biciklističkih pravaca u Evropi. Detaljne informacije o ovoj ruti su do skora postojale samo za njen deo od Nemačke do Mađarske. Na granici Srbije je za bicikliste počinjala *terra incognita*, a jedine informacije pružali su putnički zapisi na internetu i usmeno prenošene priče. Na prvi pogled, čini se da za takvu vrstu putovanja velika priprema i nije potrebna, dovoljno je sesti na bicikl i krenuti. Međutim, cikloturistima su neophodni siguran i miran put, dobra mapa i dobar sistem označavanja. Ako tako nešto ne postoji, biciklista će uglavnom okrenuti volan prema zemljama u kojima su mu takve informacije na raspolaganju.

Deo dunavske rute kroz Hrvatsku, Srbiju, Bugarsku i Rumuniju istražen je i obrađen tokom poslednje tri i po godine, u okviru međunarodnog projekta sprovedenog od strane Nemačke organizacije za tehničku saradnju (GTZ). Rezultat rada lokalnih timova su komplet karata i detaljan vebvodič (vidi okvir). Put obalama Dunava, od izvora do delte, otvorio se cikloturistima.

Osim male grupe entuzijasta, teško da iko u Srbiji zna kakav je značaj cikloturizma. U većini zemalja zapadne Evrope to je ozbiljan posao, koji već dve decenije raste godišnje po stopi od 20 do 25 odsto. Bum u Nemačkoj je počeo osamdesetih. Dvadeset miliona Nemaca danas koristi bicikl na turama od nekoliko dana, a dva i po miliona provodi odmor na biciklu. Ukupno potroše oko pet milijardi evra. Prosečna dnevna potrošnja cikloturiste u Austriji iznosi 67,6 evra, što je daleko više od potrošnje "klasičnog" turiste. Neverovatno zvuči i podatak da Švajcarska ostvaruje veće prihode od cikloturizma nego od skijanja.

Cikloturizam može imati i drugu dimenziju, osim očekivanog deviznog prihoda i bržeg razvoja turizma u krajevima kojima dunavska ruta prolazi. Osim stranih turista, možda će trasirane rute privući i veći broj ljudi iz Srbije da se posvete ovom sportu (strasti?). Svako ko je putovao biciklom bar nekoliko dana, posvedočiće da bicikl daje neopisiv osećaj slobode i potpuno drugačiji doživljaj svakog mesta kroz koje se prođe, naročito kada se vozi u prirodi. Automobilom se ne može prići Dunavu u sumrak, dok kod Bačkog Monoštora jeleni silaze na reku.

Jovan Eraković Jone, strasni cikloturista koji je na biciklu stigao u sve uglove naše zemlje, ali i do Anadolije i Himalaja, istražio je i trasirao Dunavsku rutu kroz Srbiju zajedno sa Nebojšom Matijaševićem iz beogradske centrale GTZ-a, glavnim menadžerom projekta za Srbiju, a zatim za nju osmislio i dizajnirao i putokazni sistem. "Biciklistička ruta je duža nego automobilska, ali i lepša, jer je cilj da se što više približi reci i da vodi po najlepšim predelima uz nju. Snimili smo karakteristične tačke, među kojima su sve bitne raskrsnice, servisi za bicikle, mesta za prenoćište, restorani, mesta sa lepim pogledom – svako značajno mesto koje bi moglo biti od koristi onima koji će putovati na dva točka. Karte sadrže glavne rute koje vode najlepšim i najmirnijim putevima uz obalu (bez obzira na to da li su asfaltirani ili ne), alternativne rute (uvek po asfaltnim putevima) i preporučene lokalne vožnje koje cikloturistu raspoloženog za otkrivanje novog vode kroz lepe pejzaže ili na zanimljiva mesta izvan same rute. Karte su urađene za rekordna tri meseca u beogradskom uredu nemačke kartografske kuće 'Huber', a rezultat su u Nemačkoj ocenili kao izvanredan. Drugo izdanje je već praktično rasprodato, uskoro se očekuje i treće, osveženo i dopunjeno", kaže Eraković za "Vreme". Otkad su se karte pojavile, broj stranih cikloturista u našem delu Podunavlja je drastično porastao.

POSLEDNJI ZNAK (ZA SADA) NA RUTI KROZ SRBIJU: Nebojša Matijašević i Jovan Eraković

FOTOGRAFIJE: MIODRAG BOGDANOVIĆ

PROJEKAT

Komplet karata pod nazivom *Dunavska biciklistička ruta* sastoji se od osam odvojenih delova, koji detaljno prikazuju dunavski region od Budimpešte do Crnog mora. Ukupna dužina glavne rute kroz Srbiju je 665 kilometara, a za prelazak te rute prosečno je potrebno sedam do deset dana.

GTZ je 2006. godine pokrenuo i projekat postavljanja putokaznih oznaka na srpskom delu Dunavske biciklističke rute. U projekat se uključilo i Izvršno veće Vojvodine i rezultat je prva obeležena internacionalna (ali i domaća) turistička cikloruta u Srbiji. Prva faza obuhvatila je deo od mađarske i hrvatske granice do Novih Banovaca nadomak Beograda, a planirano je da se projekat do kraja godine nastavi do Đerdapskog nacionalnog parka. Table na našoj deonici Dunava imaju originalan dizajn i sistem prikazivanja podataka koji ih izdvaja od rešenja u susednim zemljama, a po nekim detaljima su jedinstvene i u širim razmerama. U Mađarskoj taj posao nije još završen, a u Rumuniji i Bugarskoj tek treba da počne.

U Novom Sadu je 1. jula obeležen završetak prve faze obeležavanja. Svečano otvaranje nije pokvarila ni informacija da su četiri znaka ukradena pre nego što je prvi deo rute zvanično proglašen obeleženim, ali to je problem koji ne muči samo bicikliste. Nadležni kažu da se kod nas godišnje ukrade oko 30 odsto saobraćajnih znakova.

U cilju promocije rute, GTZ je za grupu od petnaestak novinara iz značajnijih nemačkih, austrijskih i holandskih novina i časopisa, od kojih su neki predstavljali i biciklističke magazine, organizovao putovanje autobusom i brodom od Bezdana do Đerdapa. Na odabranim mestima uz reku putovali su i na biciklima. Gost je bio i Mihael Kramer, član Evropskog parlamenta iz Stranke zelenih u Nemačkoj.

Ni dobri poznavaoci Srbije verovatno nisu čuli za neke od najlepših tačaka na dunavskoj ruti, poput salaša u Deliblatskoj peščari gde vlasnici primaju svakog putnika koji naiđe, naročito ako je na biciklu, ili kuće skrivene u brdima iznad Đerdapa, u čijem se dvorištu, koje je i galerija na otvorenom, piju medovina i kafa sa sigurno najlepšim pogledom duž celog toka Dunava. Uz letnju histeriju koja prati izbor destinacije za odmor i krpljenje kućnog budžeta, vredi znati da postoje mesta koja su dovoljno lepa i dovoljno blizu da ne zahtevaju ni mnogo vremena ni mnogo novca, naročito ako se do njih može stići i biciklom. Možda zvuči teško, ali kako reče posetilac jednog od sajtova posvećenog "slobodnom" biciklizmu, dobar život podrazumeva i izvesnu količinu neudobnosti, koja je prvo što se posle biciklističke ture zaboravi. ×

MOMIR TURUDIĆ

DECENTRALIZACIJA, ORGANIZACIJA I OLUJA

Pod inđijskim zvezdama VREME 861

Druže Teofile!

Moram priznati da nemam običaj da šaljem bilo kakve sugestije ili da kometarišem pojedine tekstove u štampanim medijima, a još manje da učestvujem u raznim forumima gde sve vrvi od pameti i sjajnih ideja, ali sam morao da sednem i napišem komentar na Tvoj tekst, pre svega zbog poštovanja prema Tebi i nedeljniku u kome je objavljen.

Da stvari budu jasne odmah na početku, prihvatam svoj deo krivice i mojih saradnika za situaciju i haos nastao nakon koncerta. Potpuno saosećam sa svim pokislim i promrzlim posetiocima koncerta, kao i sa svima onima koji su nekoliko sati čekali da napuste parking. Ali mi nije jasno da baš niko od novinara nije naveo razloge takvog kraja jednog divnog dana. Da podsetim, čitav dan temperatura u Inđiji je bila blizu 40 stepeni da bi nekoliko minuta nakon koncerta pala na jesenjih 15, uz pravu iznenadnu oluju, koja je trajala puna tri sata. Arena, koja je punjena sedam sati, kao i parking, inače najveći u Srbiji, i nikako blatnjav, takođe je punjen vozilima sedam sati da bi nekoliko minuta pre početka koncerta RHCP, broj vozila dostigao ukupno 18.000! Prema svim našim planovima, Arena je trebalo da se prazni tri do četiri sata nakon završenog koncerta, a posetiocima je tokom čitave noći bio organizovan prevoz ka Beogradu i Novom Sadu na isti način kako su i dolazili u Inđiju, a to je trajalo čitav dan pre koncerta. Za samo 27 minuta, Arena je ispražnjena kada je počela oluja, ne zato što je Exitov tim to želeo, i sam sebi uskratio prihode od pića, koje se inače najviše troši nakon koncerta, već iz bezbednosnih razloga.

Samo dve nedelje pre koncerta u Inđiji, na sličnom koncertu u Veneciji oluja je porušila tornjeve i teško je povređeno 30 ljudi. Nakon toga je stvar počela da klizi u ono što se na kraju nije moglo izbeći. U istom trenutku, 100.000 ljudi napušta prostor i kreće da lomi i ruši sve, od Exitovih ograda, štandova sa hranom i pićem, pa do naših loše postavljenih markera za parkinge. Oznake na parkingu su ljudi poskidali i koristili kao kišobrane i nadstrešnice, a dodatna rasveta, koja je bila predviđena za osvetljavanje pojedinih delova parkinga, bila je neupotrebljiva po onakvom nevremenu. Naša odluka je tada bila jedina moguća, a to je davanje prvenstva pešacima i potpuno zaustavljanje 18.000 vozila, koja su u istom trenutku krenula sa parkinga. Rezultat toga je (iako se sve događalo po strašnom nevremenu) da niko, ama baš niko, nije povređen. Javni servis je funkcionisao veoma dobro, ali očekivanja da se u istom trenutku može pronaći desetak hiljada mesta u autobusima su preterana.

Naša greška je što su naši redari, koji su besprekorno organizovali parking same lokacije pre koncerta, morali da odu, ali to sam već bezbroj puta rekao, sve na zahtev MUP-a. Mogli smo doneti drugačiju odluku, ali smo prihvatili naređenje policije, i tu smo pogrešili. Međutim, ono što se tog dana, i nekoliko dana pre tog utorka događalo u Inđiji, nije zaslužilo takav tretman u medijima, pogotovo beogradskim (u stvari, i nema drugih). Da nije bilo Exita, Carlsberga i Opštine Inđija, RHCP bi Srbija videla najverovatnije nikada! Šest meseci truda i teškog rada dali su rezultat besprekorne organizacije, obezbeđivanja ne baš malih para za RHCP i svu logistiku. Da je organizacija bila besprekorna (ne računajući gore pomenuti deo u vezi sa završetkom koncerta), govore i podaci o broju povređenih, saobraćajnih nesreća, ili još bolje bežični internet dostupan svima za džabe, kako u Areni tako i po čitavom gradu. Ili primer reciklaže, koja je poruka o nekoj drugačijoj i možda zdravijoj Srbiji. Niko nije povređen, nije bilo saobraćajnih nezgoda, nije bilo remećenja javnog reda i mira. Malo li je u Srbiji? U poređenju sa sličnim festivalima širom sveta, neverovatno! Samo nekoliko nedelja pre Green festa Glostamberi je imao 1200 povređenih.

Što se uključenja u radio B92 tiče, naša procena je bila da će se parking raščistiti za 45 minuta od trenutka uključenja u program. To se desilo za 90 minuta i to prihvatam kao grešku. Međutim, ono što me stvarno i iskreno zanima jeste da li će se ovakva pažnja posvetiti povratku i dolasku na koncert, recimo, Rolingstonsa u Beogradu.

Predlažem opet specijalnu emisiju o tome kako će Užičani, Leskovčani, Novosađani, Pirođanci, pa na kraju i Inđinčani stići, gde će se parkirati i kada će se vratiti svojim domovima nakon tog događaja. Naravno da to neće nikoga interesovati, pošto će svi glavni, dežurni i ostali urednici srpskih (beogradskih) medija biti kod kuće za sat ili dva nakon koncerta. To nama, "iz unutrašnjosti", kako se popularno nazivamo po medijima, ne predstavlja problem. Naučili smo već na to sve ove godine.

I za kraj, ovaj koncert je možda najveća bitka za decentralizaciju Srbije od svih organizovanih do sada, i pre svega zbog toga, i sledeće godine ćemo sve učiniti da Inđija ponovo bude domaćin sličnoj manifestaciji. Naravno, uz ispravljanje svih napravljenih grešaka koje mnogi ne žele, ali i ne mogu da nam oproste. Mislim da je asocijacija na Vukovar i 1991. godinu potpuno van svakog konteksta objavljenog napisa, naročito ako se dovode u kontekst dva grada, koja su prilično propatila tokom devedestih.

S poštovanjem,

Goran Ješić,
predsednik opštine Inđija, elektronskom poštom

ČARŠIJSKI RED

Dani jedinstva koji slede VREME 860

Čak i za mene, vatrenog pristalicu Vasića i njegovog cinizma, smatram da je čarsijski red kad se pogreši, da se to i prizna. Samo u tom slučaju autor čuva svoju kredibilnost. Stoga mislim da je Dragoljub Žarković, priznajući grešku, učinio uslugu "Vremenu", Vasiću i nama koji pripadamo tom civilizacijskom krugu.

Vladan Vasiljević,
Subotica

ODBRANA ČASTI

Dani jedinstva koji slede VREME 860

Čitam "Vreme" od njegovog osnivanja. Glasam za Čedomira Jovanovića i LDP. Ovog Tijanića ne mogu da vidim očima i potpisivao sam sve peticije protiv njega. Ali, ovde se ne radi o direktoru RTS-a, već o časti mog omiljenog nedeljnika. Očigledno je Vasića prevario njegov informator, pa ako je to Batić, onda treba videti da se Vasić ne uključi u sukob Tijanića i Batića koji ide na sud. Zato zahvaljujem Žarkoviću što je odbranio čast "Vremena" i priznao grešku.

Prof. Aranđel Teodosijević,
Topola, elektronskom poštom

PRAVDA JE DOSTIŽNA

Dani jedinstva koji slede — VREME 860

Nemojte se pravdati nikome, gdine Vasiću, jer ono što vi radite i na način kako radite je vredno ljudskog divljenja. Jedini držite nivo i dajete nadu građanima Srbije da je moguće doći do istine, pa radilo se to i o "nedodirljivima". Ne dajte se slomiti, jer je ovde postala najveća vrednost saviti se i prikloniti bilo kome i bilo čemu, po principu tu sam, a kao da nisam. Ne živi se od stare slave, a vi ste izabrali profesiju u kojoj je vreme najsuroviji faktor i gde se danas zove juče. Nastavite hrabro i dostojanstveno, a popuštanje užeta ostavite slabima koji nemaju snage u rukama i u glavi. Ja verujem da je pravda dostižna i jedini mogući obrazac ponašanja u savremenom svetu.

Tatjana Đukić,
elektronskom poštom

EVROPSKA PERSPEKTIVA SRBIJE

Ujedinjeni u razlici — VREME 861

Pitanje Kosova nije pitanje prošlosti niti pitanje budućnosti, već pitanje sadašnjosti Srbije i cijelog regiona. Ne u onom krutom i rigidnom smislu "ili, ili", već u optimalnom smislu realnosti, ili bolje rečeno prihvaćanja istine, ma koliko gorka ona bila! Demagoški je razmišljati o evropskoj budućnosti, gubeći se u vidovdanskoj nebulozi. Znam da to dobro znaju i Košunica i Nikolić i Tadić. Svakako to znaju i srpski intelektualci, kao što su prije njih znali svi oni koji su ginuli za demokratsku i slobodarsku Srbiju. Zato Srbija mora biti hrabra: nastaviti put svog evropskog koncepta, jer ona može doprinijeti razvoju evropske perspektive bez mitomanske destrukcije, kao susjed BiH, Hrvatske, Albanije, Makedonije, Crne Gore, a zašto da ne i Kosova.

Dastin Lover,
elektronskom poštom

DO VIĐENJA U SLEDEĆEM RATU

Ujedinjeni u razlici — VREME 861

Uz sve kurtoazne izjave, osmehe i priče o dobrosusedstvu, još dugo, dugo vremena, hrvatska i srpska politička elita će u onim drugima videti rivala i protivnika, te će svaka teškoća jedne strane izazivati manje ili više prikrivenu zluradost druge strane. Ergo, Mesićeva izjava u Moldaviji nije nikakvo iznenađenje. Naivni su stavovi onih koji misle da se nacionalni snovi pojedinih naroda na Balkanu mogu ostvariti na račun drugih. Svako takvo rešenje se uklapa u naslov filma Žike Pavlovića *Do viđenja u sledećem ratu*, rađenom po sjajnoj knjizi Vitomila Zupana.

Branko Ljuboja,
elektronskom poštom

STID OD TIJANIĆEVE NEPRISTOJNOSTI

Odgovor na repete staljinizma — VREME 861

Kad god u novinama pročitam neki tekst gospodina Tijanića, to u meni izazove negativne emocije. Bes nad tolikom nadmenošću i bahatošću kojom g. Tijanić iznosi svoje stavove o svojim sagovornicima ili bolje reći "žrtvama" koje on sa apetitom visecira. Dalje, osećam stid što pripadam narodu u kome je jedan od vrhunskih *broadband* funkcionera taj isti g. Tijanić sa toliko prizemne (doduše domišljate) pakosti i zle volje prema svakome za koga pomisli da mu se našao na putu. Dalje osećam tugu što toliko divnih ljudi biva usisano u gos'n Tijanićev novinarski blender; a evo ga, sad je uspeo da samelje i "Vreme"... ej, "Vreme" koje je bilo jedino normalno, ozbiljno, objektivno i što je najvažnije – pristojno. Da, to je ono što odlikuje građanina – pristojnost; a toga nema ni u jednom tekstu gos'n Tijanića. I zato više neću da čitam ništa iz čega će da mi iskoči nepristojnost gospodina Tijanića.

Zora Dowty,
elektronskom poštom

NOVAC I HRIŠĆANSTVO

Volite li Hilandar u potrebnoj meri — VREME 860

Svaka čast što je neko konačno obratio pažnju na to kako se koriste pare poreskih obveznika. U zemlji u kojoj ima skoro milion nezaposlenih i u kojoj veliki broj ljudi živi na ivici gladi, naša država ulaže novac u obnovu tuđih crkava i manastira. Bilo bi mnogo hrišćanskije da su taj novac poklonili nekom ko nema novac za lečenje ili u javne kuhinje. Sram vas bilo, gospodo političari. Sram vas bilo, gospodo crkveni velikodostojnici. Pokojni premijer Đinđić je bio u potpunosti u krivu kad nam je rekao da idemo u crkvu ako nam je stalo do morala. Mislim da ga tamo ima najmanje.

Vladan Pušić,
elektronskom poštom

>> PRODAJA&PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	Srbija [bez PDF-a]	Srbija [sa PDF-om]	Svet [sa PDF-om]
6 meseci	750 din	1200 din	USD 25

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je uplatiti iznos pretplate za korisnike iz Srbije, a nalog upotrebljavati iz inostranstva (osim kada se nalazite na putovanju). Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	Svet
VREME DVD komplet 1997–2006	900 din	USD 29
VREME CD 2006 (samo 2006 godina)	300 din	USD 12
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do kraja 2006. Diskovi se dostavljaju poštom, kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu VREME, Mišarska 12, Beograd, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, VREME CD ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME isključivo na račun 205-13281-15. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na sledeće načine:

- Na internet adresi http://www.vreme.com/pretplata pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV
- Direktno na naš devizni račun uz sledeće podatke:
  USD: 0000011992, IBAN RS35285201000001199229, VREME DOO, BEOGRAD
  EUR: 0000011993, IBAN RS35285201000001199326, VREME DOO, BEOGRAD
  SWIFT: VBOECSBG, VOLKSBANK AD BEOGRAD

Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine. U slučaju poskupljenja u toku pretplatnog perioda, pretplatniku se priznaje stara cena do isteka pretplate.

Cenovnik važi od 26. aprila 2007.

Rok za slanje CD-ova i DVD-ova je 20 dana od dostavljanja dokaza o uplati. Za hitnije isporuke pozovite nas telefonom da se dogovorimo oko načina slanja. PTT troškovi uračunati u cenu. U dinarske cene uračunat PDV.

>> DODATNE INFORMACIJE U VEZI S PRODAJOM I PRETPLATOM >TELEFONOM, RADNIM DANOM OD 10 DO 16h: 011/3234-774 > E-MAILOM NA PRETPLATA@VREME.COM

sablasni ugalj

ALEKSANDAR ZOGRAF.

SANJAO SAM DA SAM NEKO DRUGI, ČOVEK KOJI ŽIVI USRED OKOLINE KOJU - BAR U TOM SNU - POZNAJEM ODVAJKAD, UKLJUČUJUĆI KRUG RODBINE I PRIJATELJA; ZA TRENUTAK SAM ZABORAVIO DA SVE TO NEMA VEZE SA IDENTITETOM ONOG "JA" KOJEG ZNAM U BUDNOM STANJU.

U JEDNOM MOMENTU TOKOM ŽIVLJENJA TOG ŽIVOTA IZ SNA, POČEO SAM DA PRIMEĆUJEM DETALJE, NAIZGLED BEZNAČAJNE, KOJI SU MI GOVORILI DA JE NEŠTO DUBOKO IZMENJENO, IAKO NISAM MOGAO DA SHVATIM O ČEMU SE TAČNO RADI...

"POGLEDAJ TU GOMILU UGLJA" – REKAO SAM SVOJOJ SUPRUZI, DOK SMO U PODRUMU STOJALI PORED OGREVA PRIPREMLJENOG ZA PREDSTOJEĆU ZIMU...

IZ NEKOG RAZLOGA SAM DOŠAO DO ZAKLJUČKA DA BAŠ TA GOMILA UGLJA ODRAŽAVA NEŠTO U VEZI SA MOJIM NAJDUBLJIM UNUTRAŠNJIM OSEĆAJEM ...SHVATIO SAM DA JA DUGO VEĆ NE BORAVIM U "OBJEKTIVNOJ" REALNOSTI, A DA TO NISAM ČAK NI PRIMETIO...

BIO SAM NE MALO IZNENAĐEN KADA SE SUPRUGA SLOŽILA SA OVOM IZJAVOM. NAKON TOGA SAM JOJ SAOPŠTIO DA SMO OBOJE UMRLI, I – ČAK I NE ZNAJUĆI – SKLIZNULI U NEKAKVU DRUKČIJU STVARNOST... OVA NOVA REALNOST JE SKORO IDENTIČNA SVAKODNEVNICI, OSIM ŠTO SE ZASNIVA NA EMOCIONALNIM SEĆANJIMA I INTELEKTUALNIM PROMIŠLJANJIMA... OBOJE SMO SHVATILI DA JE TO ISTINA, ALI NISMO BILI POTRESENI OVIM UZNEMIRAVAJUĆIM SPOZNANJEM...

Kafane

Prve kafane zakmečale su u dalekoj Meki u XV veku. Muslimanima je vera zabranjivala alkohol, pa su se u tim *kahvehanama* služile kafe, rahatlokumi i ledena "česmenska" voda. O tamošnjoj atmosferi zapise su ostavljali mnogi putopisci, svi odreda agenti tajnih službi.

DRAGAN KUJUNDŽIĆ

Jedan od takvih uživa dok posmatra grimase gostiju koji, zadržavajući dah i čudnovato grgoreći, srču prevrelu kafu, i gadi se što nabalavljeni čibuci, o koje se sapliće, idu od konjušarskih do gospodarskih usta. Uskoro šerijatski lukavci pročešljavaju *Kuran* i dolaze do muštuluk-otkrića da je samo vino na crnoj listi, te da se sme iz sve snage zveknuti po rakijici. Za vlasti kafane tek tad postaju prava "legla bandoglavosti", okupljališta badavadžija i protuva. Ipak, tu je i puki sirotan mogao za par akči častiti celo društvo (u Turskoj i danas sitninu zovu *kahve parasi*), ako bi sačekao da konobar prinese šoljice, i zatutulio kroz nos: "Džaba!" Običaj je bio da u uglu berberin, ako ih tako pripit uspe potrefiti, sapunja i britvama žulja glave gostiju.

U Beogradu je prva mehana iždikljala već 1521. godine (u Londonu ponižavajućih 150 godina kasnije). I dok si rekao fraklić, već je na svakih pedeset stanovnika nikla po jedna "sigurna kuća". Ako se kafana zakinđuri prikladnim nazivom, njene slavine neće presušiti. U pralokačko vreme gazde su u zalog davale svoje časno ime ("Kod Mite Džambasa", "Jove Vaćaroša"...) ili, uz guslarsko nadahnuće, ime kakvog zaslužnog harambaše, secikese ili šljahtića. Korisno je bilo okačiti i orijentir da našljemana tevabija ubode stratište: Ladno kupatilo, Veliki basamaci, a ako je ćumez izvan grada i "Sibirija"! Posebno su česta kataklizmična kumovanja: Kod poslednjeg zalogaja, Kod crne tačke, Sad i nikad više, pa i bankarska: Ako imaš dođi, ako nemaš prođi. Kad je bircuz čeloglave groblja onda se naziva: Bolje ovde, nego preko puta, a čim je kamenim guzovima oslonjen na bolnicu paše mu ime: Anestezija ili Šok soba.

Tipik kaže da nije pijanica onaj koji mnogo popije, već onaj koga natreskanog iznesu, pa u tu svrhu treba pomenuti i pedagoški razlomak: "Dinar pića, dva dinara meze." Nekada su pred kafanama stajali kasapski panjevi sa skorenom krvlju utihnutih mladunaca, u čađavoj masti kastrola plivale ukusne mekike, a u samim gostionicama se mezetile crvene rotkvice, kozji sir, maslinke, te tvrdo kuvana jaja, pažljivo guljena uz celomudrene priče. A onda je sve to prekrio roštiljski dim...

Kafane su oduvek bile osinjaci boema što svoje najbolje stihove, zamisli i zube ostavljaju ispod laktom izlizanih stolova. Mnoga mladost tu je skapala, talenat okrunjen. Boemi su "poneseni, pa pušteni" pogurali svoj sudbinski kamen do pola, pa se okrenuli da popiju po koju, a životni ciljevi se utom ubezdaniše. U krčmama su se kartali, organizovali trke buva, nizali paralaže, gledali prve bioskopske predstave, lažirali izbore, crtali mape konjokradica (uh, što ti umeju da se naljoskaju), pripremali kraljoubistva... Svoju fanfarski potresnu *Otadžbinu* Đura Jakšić je, recimo, napisao na masnom papiru, nakon što je s njega gladan patriotski stomak – obradovao burekom. Uz boeme rado su pristupale i tezgarošice naslade i njihove podvodačice "peze", mada je knez Miloš naredio da se, bez pardona, obe sorte zadave i pobacaju u Savu. Glumački boemi su iz kafana izlazili tek do obližnje zalagaonice da polože jubilarne satove i tabakere. Onim manje izdržljivim zakon je nalagao da, bauljajući u dvosmislena ženina naručja, nose upaljene svetiljke. Pretpostavimo da lopovi, koji su ih presretali, nisu dužili fenjere.

U kafanama protokol je često stroži nego na engleskom dvoru. Zna se kojom jačinom treba lupiti šakom o sto i prizvati konobara iz lopovskih meditacija, koju kelnericu valja uštinuti za *strajilovo* sa dva, a koju, bogme, i sa tri prsta, kojim delom čela skrhati čašu, kad podrignuti ili hitnuti bilijarsku kuglu ka dušmaninu. Čaše su uvek zamuljane DNK tragovima starim bar devet dana, cviček oplemenjen vodom po specijalnim tabelama Evropske unije. Strogo je određeno na kome pogled, bez posledica, sme biti fiksiran duže od sedam sekundi. Zna se, dalje, tačan odnos krnjetaka i zlatnih cekina u ciganskom zubalu, te izostanak koje žice valja nadomestiti falširanjem. Hleb mora biti bajat, a šankerica friška, nikako obrnuto. Ceh se plaća za sve za stolom, a naziv je nastao od običaja da kalfa zalije majstorsko pismo uz prežednele kolege. Piće se ne dosipa da gost ne pomisli da hoće što pre da ga napiju ili otpreme kući. Ukoliko se neiskusni potrčko maši za blok, valja se pozvati na amandman da se "samo kurvama unapred plaća". Fajront se obznanjuje ferceranjem svetla, u spomen na plamen kojim su, nakon teferiča, stare akšamlije vatri predavale improvizovani nužnik od granja. Iz tog doba ostao je i poklič za razlaz: "Da se udarimo guzicama, pa da krenemo!"

Sitni detalji na zidu daju kafani dušu: slika ovna predvodnika, kolski točak, preparirani ljubimci ili preci. Evo, pre neki dan, drugar je uoči koncerta Peppersa, u potrazi za jeftinim pivom zaseo u lokalnom SPO saraju baš pod Dražinu sliku i, opijen toplim Čičinim pogledom, na onako prekratku svirku – zakasnio. I opet zadovoljan, ispunjen! E, sad, zna se i tu otići u krajnosti. Na Tajvanu kafedžija je pospešio prodaju tako što je sva jela servirao u posudama oblika WC šolje. Ali, to su već ekstremne bene.

Vinaver kaže da se čovek samo u krčmi, dok oslobađa duh od mrtvih kapitala – ne pretvara. A kad ulica, kao gorostasna birtija, ubije i ovaj zabran, svako će prestati da traži sebe, jer će ga biti – svugde. Dok se to ne desi: spirajmo rosu i memlu sa srca, pevajmo psalme kafanama, kunimo ih i volimo. Čuvajmo u njima od zaborava ono što se nikad nije dogodilo. ×

PREDRAG Ž. VAJAGIĆ

VREME
Copyright © 1997–2005 Vreme
PDF izdanje razvili: Saša Marković i Ivan Hrašovec
obrada: Marjana Hrašovec